

К.бр.668/02

У ИМЕ НАРОДА

ОКРУЖНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија: Нате Месаровић, као председника већа, судије Снежане Николић-Гаротић, као члана већа, те судија поротника Матијас Драгослава, Радосављевић Сање и Каваја Радомира, као чланова већа, са записничарем Биљаном Којић, у кривичном поступку против **оптуженог Лукић Милана, оптуженог Крсмановић Оливера, оптуженог Драгићевић Драгутина и оптуженог Шевић Ђорђа**, због крив. дела **РАТНИ ЗЛОЧИН ПРОТИВ ЦИВИЛНОГ СТАНОВНИШТВА** из члана 142 став 1 Кривичног закона СРЈ, решавајући по оптужници Окружног јавног тужилаштва у Београду Кт.бр.94/02, од 17.10.2002. године, која је исправљена посебним поднеском дана 20.11.2002. године, ступила на правну снагу 21.11.2002. године, а измењена у чињеничном опису на главном претресу одржаном дана 22.9.2003. године, након одржаног главног и јавног претреса дана 25. септембра 2003. године, у присуству заменика ОЈТ-а у Београду, оптужених Шевић Ђорђа и Драгићевић Драгутина, те у присуству бранилаца оптужених и то: адвоката Николе Гавриловића, браниоца опт.Лукић Милана, адвоката Вујин Милана и Продановић Славише, бранилаца опт. Крсмановић Оливера, те адвоката Шалић Миломира, браниоца опт. Драгићевић Драгутина и адвоката Слободана Батричевића, браниоца опт. Шевић Ђорђа, пуномоћника оштећених и то Тодоровић Драгољуба, као пуномоћника Хоћић Бехудина, Коћић Џевада, Пецикоза Расима, Даутовић Ханке, Ђатовић Расима, те пуномоћника Шевка Аломеровића, за оштећеног Фикрета Хоћића, и пуномоћника Наташе Кандић за оштећеног Коћић Џевада, Хоћић Бехудина, Гибовић Месуда, донео је, а дана 29. септембра 2003. године, јавно објавио следећу:

ПРЕСУДУ**1.Оптужени Лукић Милан,** [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]**2.Оптужени Крсмановић Оливер,** [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]**3.Оптужени Драгићевић Драгутин,** [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Окружног затвора у Београду, по решењу истражног судије у Београду Ки.бр.279/02 од 29.4.2002. године, који му се рачуна од 3.6.2002. године, када је лишен слободе па надаље до правноснажности пресуде,

4.Оптужени Шевић Ђорђе, [REDACTED]

[REDACTED] незапослен, издржава се од повремениог приватног рада по сопственом признању, не води се други кривични поступак против њега, налази се у притвору Окружног затвора у Београду, по решењу истражног судије Окружног суда у Београду Ки.бр.279/02 од 29.4.2002. године, који му се рачуна од 24.10.2002. године када је лишен слободе па надаље до правноснажности пресуде,

К Р И В И С У

што су:

Дана 22.10.1992. године, у месту Миоче, Општина Рудо-БИХ, кршећи правила Међународног права за време оружаног сукоба, противно члану 3 став 1, тачка А-IV Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12. августа 1949. године, ратификоване од Народне скупштине ФНРЈ («Службени лист ФНРЈ» бр.24/50) и противно члану 13 II допунског протокола уз ову конвенцију, док су боравили у Вишеграду и то окр. Лукић Милан, Крсмановић Оливер и Драгићевић Драгутин, као припадници Прве лаке пешадијске бригаде Вишеград, а окр. Шевић Ђорђе као добровољац, Лукић Милан заједно са Крсмановић Оливером, Драгутином Драгићевићем, Шевић Ђорђем и још пет непознатих извршилаца, учествовали у извршењу одлуке о насилном одвођењу, мучењу и убиству цивилних лица, и то тако што су као ПРИПАДНИЦИ НАОРУЖАНЕ ГРУПЕ којом је командовао Лукић Милан, извршили насилно одвођење 16 лица муслиманске националности и то:

Шебо Мехмеда, Хацић Зафера, Хоџић Меда, Хоџић Медведина, Беговић Рамиза, Софтић Дервиша, Софтић Медхата, Алихоџић Муја, Мандал Алију, Пецикоза Сеада, Бајрамовић Мустафу, Сајтаревећ Хајрудина, Цихић Есада, Гибовић Идриза, Ћатовић Рамахудина и Хоџић Мелвиде,

-на тај начин што су по претходном договору, у месту Миоче, испред напуштене кафане «Амфона» принудно зауставили аутобус предузећа «Ракета» из Ужица, који је саобраћао на релацији Прибој-Рудо-Прибој, којим је управљао возач Стојкановић Велисав, па је у аутобус ушао опт. Лукић Милан у пратњи двојице наоружаних припадника групе и неовлашћено затражио од путника личне карте на увид, док се око аутобуса налазило шест наоружаних лица, међу којима и опт. Шевић Ђорђе и опт. Драгићевић Драгутин, те након извршеног легитимисања, наредили излазак из аутобуса наведеним 16 лица којима су затим наредили да уђу у камион црвене боје са цирадом марке «Застава 615», којим је управљао оптужени Крсмановић Оливер, па су се са

отетим цивилима-грађанима упутили према Вишеграду у пратњи путничких возила «Лада» и «Пасат», у којима су били чланови наоружане групе, да би испред мотела «Вилина влас» уз присуство већег броја грађана извршили претрес отетих цивила-грађана муслиманске националности, одузели им лична документа, затим их увели у хол хотела где су их физички злостављали, ударајући их дрвеним моткама по свим деловима тела, а затим камионом их пребацили до обале реке Дрине, где су их све убили-лишили живота

-чиме су извршили кривично дело Ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 Кривичног Закона Савезне Републике Југославије

-па их суд на основу одредби члана 142 ст.1 КЗСРЈ и применом одредби члана 3, 4, 5, 8 став 1, 11 став 1, 33, 38, 41 и 50 Кривичног Закона Савезне Републике Југославије

О С У Ђ У Ј Е

и то:

ОПТУЖЕНОГ ЛУКИЋ МИЛАНА-НА КАЗНУ ЗАТВОРА У ТРАЈАЊУ ОД 20 (ДВАДЕСЕТ) ГОДИНА,

ОПТУЖЕНОГ КРСМАНОВИЋ ОЛИВЕРА-НА КАЗНУ ЗАТВОРА У ТРАЈАЊУ ОД 20 (ДВАДЕСЕТ) ГОДИНА,

ОПТУЖЕНОГ ДРАГИЋЕВИЋ ДРАГУТИНА-НА КАЗНУ ЗАТВОРА У ТРАЈАЊУ ОД 20 (ДВАДЕСЕТ) ГОДИНА,

ОПТУЖЕНОГ ШЕВИЋ ЋОРЂА-НА КАЗНУ ЗАТВОРА У ТРАЈАЊУ ОД 15 (ПЕТНАЕСТ) ГОДИНА.

На основу члана 50 КЗСРЈ у изречене казне затвора оптуженом Драгићевић Драгутину и Шевић Ћорђу урачунава се и време које су провели у притвору и то: опт. Драгићевић Драгутину, почев од 3.6.2002. године па надаље до правноснажности пресуде а опт. Шевић Ћорђу почев од 24.10.2002. године па надаље до правноснажности пресуде.

Оптужени се ослобађају плаћања трошкова кривичног поступка и судског паушала.

Оштећени-породице оштећених упућују се ради остваривања имовинско – правног захтева на парницу.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

Оптужницом Окружног јавног тужиоца у Београду Кт.бр.94/02 од 17.10.2002. године, која је исправљена оптужним актом ОЈТ-а у Београду Кт.94/02, од 20.11.2002. године, која је ступила на правну снагу 21.11.2002. године, а измењена на главном претресу у погледу чињеничног описа кривичног дела, дана 22.9.2003. године, стављено је на терет оптуженима да су извршили кривично дело Ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗСРЈ.

Решењем кривичног већа Окружног суда у Београду Кв.бр.2254/02 од 4.12.2002. године одлучено је да се оптуженом Лукић Милану и оптуженом Крсмановић Оливеру суди у одсуству, у кривичном предмету Окружног суда у Београду К.бр.668/02, а по оптужници која је горе наведена, због крив. дела Ратни злочин против цивилног становништва из чл.142 ст.1 КЗСРЈ, обзиром да су ови оптужени били недоступни државним органима, а тежина кривичног дела за које се терете и висина запређених казни, чине оправданим да им се суди у одсуству.

Неспорно је, да су оптужени Лукић Милан и Крсмановић Оливер, претходно позивани ради саслушања најпре у истражном поступку, да су тада били недоступни суду, због тога је донето решење о спровођењу истраге без саслушања оптужених као и решење о одређивању притвора према оптуженима, и издата наредба за издавање централне потернице за територију СРЈ. Након подизања оптужнице, председник већа је покушао да оптужнице оптуженима достави на адресу на којој су били пријављени, покушао је преко надлежног органа Министарства унутрашњих послова да дође до нових адреса оптужених, али ни то није било могуће, оптужени су и даље били недоступни суду и другим државним органима. Из свега овога произилази да оптужени Лукић Милан и Крсмановић Оливер нису били ускраћени у свом праву да свако ко је оптужен за кривично дело има једнако право да буде присутан на суђењу. Њихов је избор био да буду недоступни овоме суду, да не дају одбрану, да не прате ток суђења. Према томе, од стране суда и других органа који су поступали у овом поступку оптуженима није ускраћено ниједно право.

Одмах након добијања оптужнице, суд је оптуженима Лукић Милану, Драгићевић Драгутину и Шевић Ђорђу, поставио браниоце по службеној дужности. Оптужени Шевић Ђорђе први пут је саслушан пред истражним судијом дана 6.3.2002. године. Одредбама тада важећег ЗКП-а, јер је Законик о кривичном поступку ступио на снагу 29.3.2002. године. Оптужени Шевић Ђорђе приликом првог саслушања код истражног судије, одрекао се права на присуство браниоца. Одредбом члана 70 ст.1 ЗКП-а, који је важио у време његовог саслушања, ставом првим, прописано је, да ако је окривљени, нем, глуп или неспособан да се сам успешно брани, или ако се поступак води због кривичног дела за које се може изрећи смртна казна, окривљени мора имати браниоца већ приликом првог испитивања. Како у време првог испитивања

окривљеног Шевић Ђорђа, а за наведено кривично дело које му се ставља оптужницом на терет била је прописана казна затвора у трајању од 5 до 20 година затвора, није било обавезно присуство браниоца приликом првог испитивања, али ставом 2 члана 70 ЗКП-а прописано је да после подигнуте оптужнице због крив. дела за које се по закону може изрећи 10 година затвора или тежа казна, окривљени мора имати браниоца у време достављања оптужнице, па је суд тако и поступио.

Након спроведеног поступка, у завршној речи, поступајући заменик Републичког јавног тужиоца, који је поступао по решењу о делегацији пред овим судом, изнео је да у свему остаје при наводима измењене и прецизиране оптужнице. Предложио је суду да оптужене Лукић Милана, Крсмановић Оливера, Драгићевић Драгутина и Шевић Ђорђа, огласи кривим због извршеног кривичног дела Ратног злочина против цивилног становништва из члана 142 ст.1 КЗСРЈ.

Изнео је да догађај и збивања на подручју Босне и Херцеговине, на територији бивше Југославије, 1992. године имали су значај ратног сукоба који немају међународни карактер, па су сукобљене стране како у самим сукобима и ратним дејствима тако и у поступању према цивилима биле дужне да се придржавају правила међународног ратног права. О томе су се споразумели опуномоћеници влада земаља заступљених на дипломатској конференцији одржаној у Женеви 21. априла до 12. августа 1949. године, у циљу израде Конвенције о заштити грађанских лица за време рата, и споразумеле су се и обавезале чланом 1 на поштовање одредаба конвенције и обезбеђивању цивила у свакој прилици. Надаље, изнео је да је чланом 3 Конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12.8.1949. године, предвиђено да и у случају оружаног сукоба који нема карактер међународног сукоба а који избије на територији једне од високих страна уговорница, свака страна у сукобу дужна је да према лицима која не учествују непосредно у непријатељствима поступа у свакој прилици човечно, без икакве неповољне дискриминације, засноване на раси, вери и убеђењу, или имовном стању у ком циљу забрањено је да се у свако доба, на сваком месту према грађанским лицима примењују поступци којима се наносе повреде животу и телесном интегритету, нарочито убиства и свирепо мучење.

Радње које су описане у члану 3 тачке 1 наведене Конвенције инкорпориране су и у домаћем законодавству након одлуке Народне скупштине ФНРЈ о ратификацији Женевске конвенције. Јавна тужба, изнео је у завршној речи, сматра да су током поступка, на главном претресу у потпуности утврђене све одлучне чињенице на којима се оптужба заснива. Опт. Лукић Милан и Крсмановић Оливер нису изнели своју одбрану јер им се судило у одсуству на основу решења кривичног већа, док се опт. Драгићевић Драгутин бранио ћутањем, а опт. Шевић Ђорђе како у истрази тако и на главном претресу признао је по оцени јавне тужбе, све релевантне чињенице које чине биће кривичног дела Ратног злочина против цивилног становништва. По мишљењу јавне тужбе опт. Шевић Ђорђе је и у истражном поступку, као и на главном претресу детаљно описао како је извршена отмица цивила и ко је у томе учествовао. Потврдио је аутентичност албума фотографија на којима је препознао одређени број лица који су учествовали у отмици између осталих и опт. Лукића, опт. Крсмановића, опт. Драгићевића, као и новинара Тимотић

Милана, који је саслушан током поступка као сведок, а који је по мишљењу јавне тужбе и сачинио фотографије.

У истрази је извршено препознавање лица па је опт. Шевић Ђорђе, у просторијама Окружног затвора у Београду недвосмислено препознао опт. Драгићевића као једног од извршиоца и учесника у извршењу наведеног кривичног дела.

Анализирајући одбрану опт. Шевић Ђорђа, поступајући заменик Републичког јавног тужиоца, изнео је да током овог поступка Шевић Ђорђе није признао да је учествовао у физичком малтретирању, а потом у убијању оштећених цивила, већ је оспоравао да је био присутан у хотелу «Вилина влас». Међутим, по мишљењу јавне тужбе у овом делу његова одбрана је контрадикторна осталим доказима. Пре свега, указао је суду након анализе исказа сведока који су саслушани током овог поступка, и то сведока возача аутобуса Стојкановић Велисава, затим кондуктера у аутобусу Биљане Бојовић, који су били очевици принудног заустављања, а потом и неовлашћеног легитимисања и одвођење цивила од стране наоружаних лица, овде оптужених, те из исказа сведока Удовичић Милоја, који је вршио шлепање теретног камиона марке Застава 615, црвене боје са цирадом, и који је током шлепања уочио да се на каросерији камиона налазе људи, који се нису смели јавити, да су ове људе пратила наоружана лица у путничким аутомобилима, да су при том наоружана лица била маскирана, у маскирним униформама, да су били измазани и нагарављени по лицу, и да су имали аутоматско оружје.

По мишљењу јавне тужбе суд је дужан да исказе ових сведока пажљиво анализира и предложио да истима поклони веру. Указао је суду посебно на исказ крунског сведока Драгане Ђекић, који је дат у истражном поступку и на главном претресу, који је по мишљењу јавне тужбе веродостојан, истинит, сведокиња је непосредни очевидац, била је присутна када је опт. Лукић Милан позвао опт. Шевића да иду у акцију, а затим се нашла испред хотела «Вилина влас» где је затекла унутра у холу хотела испребијане, измасакриране и намучене цивиле, да је испред хотела, међу борцима и цивилним становништвом затекла опт. Шевића, опт. Лукића, опт. Драгићевић Драгутина и Крсмановић Оливера, изнела је да су отети цивили били уплашени, да су били измучени, па је сведокиња на фотографијама препознала оптужене у тренутку када су се нашли испред хотела «Вилина влас», а неке од њих је препознала и на фотографијама које су приказивале батинање оштећених. Посебно је указао на чињеницу да је сведокиња ове исте оптужене видела и на обали Дрине поред лешева убијених цивила које је претходно видела тога преподнева у холу хотела «Вилина влас».

Надаље, јавни тужилац је указао и на исказ сведока Луке Драгићевића, који је од 26. октобра 1992. године био командант Друге лаке пешадијске вишеградске бригаде, који је суду изнео своја сазнања о опт. Лукић Милану, о опт. Крсмановић Оливеру којег је први пут видео крајем јесени 1992. године када му је био доведен у штаб бригаде ради премештања на друге борбене положаје с обзиром на стање његовог здравља. За јавну тужбу исказ овог сведока је посебно значајан, са разлога што је сведок Драгићевић као командант бригаде која је била задужена за територију Вишеграда изнео да на територији коју је

контролисала његова бригада сасвим сигурно може тврдити да није било паравојних јединица, да у оквиру бригаде није постојала јединица која је била састављена искључиво од добровољаца. Посебно је указао на исказ сведока да ни у једном од објеката у којима су биле смештене јединице Војске Републике Српске нису биле смештене паравојне формације, нити је таквих формација било. Сведок је навео да у хотелу «Вилина влас» у периоду од јула до октобра 1992. године по распореду смештаја војних јединица није била ниједна војна формација под командом Војске Републике Српске. Такође указао је суду да је сведок на показаним фотографијама из албума фотографија, које се налазе у списима а носе ознаку «Осветници», изнео да униформе, као и амблеми и наоружање које су носила лица која се налазе на фотографијама не припадају Војсци Републике Српске.

По мишљењу јавне тужбе све радње које су окривљени предузели критичног дана 22.10.1992. године и то извођење цивила из аутобуса, одвожење камионом, физичко малтретирање и ударање дрвеним моткама, као и касније одвођење на обалу Дрине, где су лишени живота, не само да представљају кршење правила међународног права и поступање противно одредбама Женевске конвенције, него су крајње нечовечни и понижавајући, поступци несвојствени цивилизованом народу.

Анализом исказа како оптуженог Шевића, тако и анализом осталих изведених доказа јавна тужба закључује, довођењем свих ових доказа у међусобну везу, те у вези са исказом сведока Драгане Ђекић да се може закључити да су радње оптужених објективно повезане и да указују на свест о заједничком деловању у отмици цивила, њиховом малтретирању и наношењу телесних повреда и каснијем лишењу живота. Оптужени су по ставу јавне тужбе поступали умишљајно, имајући свест да се ради о лицима која се не могу сматрати учесником у оружаном сукобу а предузели су све радње, према овим лицима која представљају битна обележја крив. дела ратни злочин против цивилног становништва. Предложио је да суд наконведеног поступка, оптужене огласи кривим и казни на казну прописану законом, водећи посебно рачуна о отежавајућим околностима, имајући у виду степен кривичне одговорности оптужених, јачину повреде заштићеног добра, број жртава, свирепост и упорност оптужених у извршењу овог кривичног дела, што све упућује на закључак да се само строжијом казном може постићи сврха изрицања кривичних санкција.

Пуномоћници оштећених, адвокат Драгољуб Тодоровић и Шевко Аломеровић у завршној речи придружили су се наводима оптужнице коју је заменик Републичког јавног тужиоца изменио на главном претресу 22. септембра 2003. године. Предложили су суду да оптужене огласи кривим и казни на казну по закону. Истакли су имовинско-правни захтев чију висину нису прецизирали, већ су изнели да ће имовинско-правни захтев остварити у парничном поступку.

У завршној речи пуномоћник оштећених адв. Драгољуб Тодоровић изнео је да сматра да измењена оптужница од стране поступајућег заменика јавног тужиоца је корак назад у односу на првобитно подигнуту оптужницу против оптуженог Лукића и др. у овом предмету. То је посебно нагласио са

разлога што је заменик јавног тужиоца у измењеној оптужници изоставио да се ради како је то било наведено у првобитној оптужници о паравојној формацији која је носила назив «Осветници», а да по мишљењу пуномоћника оштећених током овог поступка пружено је довољно доказа да су управо оптужени били припадници ове паравојне формације.

Пуномоћник оштећених Шевко Аломеровић, изнео је у завршној речи да током овог поступка нису утврђивана два битна елемента која чине биће сваког кривичног дела па и овога а без којих се не може правилно утврдити природа и кривично-правна квалификација дела, нити се може изрећи по његовом мишљењу правична казна. По мишљењу пуномоћника оштећеног током овог поступка није утврђиван мотив и циљ због којег су оптужени и сви остали учесници учествовали у извршењу наведеног кривичног дела. Такође, током поступка није на јасан и неспоран начин утврђено а ни утврђиване околности у којима су оптужени пристали да учествују и учествовали у извршењу кривичног дела, посебно да ли су оптужени учествовали у извршењу кривичног дела као припадници регуларних јединица војске Републике Српске и да ли су извршили кривично дело по наређењу претпостављених војних старешина ради остварења војних и других циљева или су то урадили као неформална група убица. По мишљењу овога пуномоћника и мотив и околности извршења дела су јасни и зато је било нужно да се они утврде на поуздан и неспоран начин, али да то суд није учинио, очито, да би се заштитила од одговорности регуларна војска Републике Српске, за чије интересе и рачун, и по наређењу конкретних старешина, извршено је кривично дело, да би се заштитила од одговорности Војска Југославије и званични представници цивилних и војних власти тадашње СР Југославије. По мишљењу пуномоћника оштећених то се види из навода прецизиране оптужнице, из које је изостављено да су овде оптужени припадници паравојне формације, а што је било наведено у првобитној оптужници. Пуномоћник оштећених сматра да је Јавни тужилац показао намеру да заштити припаднике регуларне Војске Републике Српске, односно Вишеградску бригаду и њеног команданта Луку Драгићевића од одговорности иако у списима за то постоји довољно чињеница и доказа.

Одбрана оптужених у завршној речи, оспорила је наводе измењене оптужнице Окружног јавног тужиоца у Београду, и то како чињенични опис радњи извршења, тако и правну квалификацију кривичног дела које се оптуженима ставља на терет. Одбрана је изнела да на основу изведених доказа, није утврђено да су оптужени извршили кривично дело Ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗСРЈ, како им је то измењеном оптужницом стављено на терет. Одбрана тврди да се оптужба заснива на исказу сведока Драгане Ђекић која није потврдила да је овом наоружаном групом командовао Лукић Милан, и није потврдила да је оптужени Лукић, као и остали оптужени учествовао као извршилац кривичног дела, тј. да није потврдила да су оптужени учествовали у мучењу, физичком злостављању и наношењу телесних повреда оштећеним, отетим цивилима, нити да су на обали Дрине управо оптужени извршили убиство ових цивила. Јавна тужба, по мишљењу одбране, своју оптужбу заснива на претпостављеним догађањима за које није понудила доказе. Са тих разлога одбрана је предложила да суд оптужене ослободи од оптужбе а на основу члана 355 став 1 тачке 3 ЗКП-а.

Браниоци оптужених, сагласно су изнели у својим завршним речима да се из исказа саслушаних сведока Ђекић Драгане, те сведока Милића Поповића може утврдити да су цивили заробљени у намери да се размене за погинуле борце српске националности у борбама око Меримишја на десној обали Дрине. Из ових исказа произилази да се радило о некаквој размени, да су лица која су изведена из аутобуса требала бити размењена за лица – Србе који су погинули у борби са Муслиманима око Меримишја. О томе говоре неспорне чињенице, како то одбрана види а то је: аутобус је заустављен и одређена лица су изведена из њега, одведена у хотел «Вилина влас», очигледно ради размене. У том случају онда се може говорити само о кривичним делима противправног лишења слободе из члана 63 КЗРС, или о крив. делу отмице из члана 64 КЗРС, али је за оба ова кривична дела у смислу члана 95 КЗСРЈ наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења.

Поред ових примедби, одбрана је истакла и низ спорних правних питања и то:

Питање надлежности Окружног суда у Београду за вођење овог кривичног поступка, затим доказне вредности фотографија које се налазе у списима јер нема оригиналних фотографија, нити негатива филмова, са којег су ове фотографије начињене, питање правне квалификације дела по Кривичном закону СРЈ, питање тачног броја отетих лица, јер се у првобитној оптужници помињало 17 лица, а у прецизираној 16, затим питање утврђивања евентуалне смрти отетих лица, питање важења одредби Женевске конвенције на конкретни догађај и случај, као и посебно питање да ли је постојао оружани сукоб и да ли је могућа примена Женевске конвенције, те да ли грађани СРЈ држављани Србије уживају заштиту по одредбама Женевске конвенције, и да ли се могу сматрати заштићеним лицима, јер СР Југославија и Република Србија нису биле у рату. У односу на оптуженог Лукић Милана бранилац је истакао и питање примата Међународног права и Међународног кривичног суда у односу на домаће законодавство.

Браниоци оптужених Лукић Милана, Драгићевић Драгутина и Крсмановић Оливера истакли су да су ова лица држављани друге државе, Републике БиХ, па се онда поставља питање надлежности овога суда, и то како стварне тако и месне надлежности јер се ради о страним држављанима, па се поставља питање зашто би се судило овим лицима за ратни злочин против цивилног становништва, квалификованог по одредбама Кривичног закона Савезне Републике Југославије, ако су они држављани друге државе- Републике Босне и Херцеговине.

Одбрана је указала, да је током поступка утврђено да је оптужени Лукић Милан, са другим оптуженима 22.10.1992. године у месту Миоче-Општина Рудо, БиХ, значи друга држава, предузео наводне радње извршења утуженог кривичног дела, па се онда поставља питање примени одредби члана 107 КЗСРЈ, а наиме важења југословенског Кривичног законодавства за странца који учини кривично дело ван територије СРЈ. Бранилац оптуженог Лукић Милана истакао је да није спорно да Хашки трибунал, и оптужница Хашког трибунала имају примат над домаћим законодавством и домаћим поступцима који се воде против истих лица, па имајући у виду опис кривичних радњи, како

стоји у измењеној оптужници Окружног јавног тужиоца у Београду то кривично дело већ конзумирано оптужницом Хашког трибунала и то под тачком II, где се као радње извршења-тачка 20 под а), б), ц) и д) наводе радње извршења оптуженог Лукић Милана, а наиме: «да је у периоду од маја месеца 1992. године до 10.10.1994. године извршио убојство на десетине несрпских цивила, окрутно и нечовечно поступао, незаконито лишавао слободе, злостављао несрбе, што све чини квалификацију поднете оптужнице као злочин против човечности по члану 5 Статута међународног суда.

Како се према оптужници ОЈТ-а у Београду, која је предмет овог поступка, а која је измењена на главном претресу 22.9.2003. године, критични догађај десио 22.10.1992. године, у месту Миоче-Општина Рудо-БиХ-тачно у наведеном периоду (мај 1992. – октобар 1994. године) по којој је хашком оптужницом оптужен овде оптужени Лукић Милан за злочин против човечности, убиства на десетине несрпских цивила, злостављање окрутним и нечовечним поступањем према несрбима и њиховим незаконитим лишењем слободе, те имајући у виду наводе оптужнице Хашког трибунала, одбрана је предложила да се овај кривични поступак пред Окружним судом у Београду а због истоврсних наведених радњи извршења обустави.

Имајући у виду приговоре које су браниоци истакли у завршној речи, веће се потрудило да током поступка одговори на све приговоре бранилаца које су истакли током поступка а посебно у завршној речи.

Што се тиче месне надлежности суда, члан 30 ЗКП-а став 1 прописује за случају ако је место извршења кривичног дела ван територије СРЈ надлежан је суд на чијем подручју окривљени има пребивалиште или боравиште. Из изведених доказа током поступка а имајући и у виду уверење о држављанству за окр. Лукића, који је био држављанин Републике БиХ и СФРЈ, а пребивалиште је имао у Београду што се и види из извештаја МУП-а Србије. Оптужени Шивић Ђорђе је држављанин СРЈ, оптужени Драгићевић је држављанин БиХ и СФРЈ који се након извршења дела нашао на територији СРЈ, а како је поступак покренут према окр. Лукић Милану и то пред овим судом, који је први започео поступак, то је овај суд стварно и месно надлежан. Питање месне надлежности на основу члана 37 ст.3 ЗКП-а, након ступања оптужнице на правну снагу не може се више постављати и тај приговор странке не могу истицати.

Није спорно да су оштећени грађани-држављани СРЈ па суд сматра да се ради о примени реалног принципа за одређивање надлежности. Проверавајући наводе одбране, суд је утврдио да је Република БиХ 6. октобра 1992. године усвојила Закон о држављанству, али веће сматра да држављани СРЈ до тога дана имали су исто држављанство као и грађани БиХ, тј. држављанство СФРЈ. Није спорно да је Републике БиХ донела Закон о држављанству, али је спорно питање примене тог Закона на целокупној територији БиХ с обзиром на постојање оружаног сукоба у тој републици. Кад би и ту тврдњу прихватили као тачну, ситуација се са правне тачке гледишта не би променила. Ово са разлога што одредбе Женевске конвенције IV пружају и теже што могуће већој заштити цивила. Стога се примена ових одредби не ограничава на формалне везе и чисто правне односе већ је главна сврха

обезбедити заштиту Конвенције оним цивилима који не уживају дипломатску заштиту, и сходно томе нису везани лојалношћу и контролом државе у чијим су се рукама затекли. При пружању те заштите мора се узети у обзир суштина неке везе, а не њена правна квалификација. Није спорно да су оштећени грађани-држављани СРЈ, па суд сматра да се ради о примени реалног принципа за одређивање надлежности. Према томе, надлежност овог суда није у супротности у конкретном случају са одредбом члана 107 Кривичног Закона Савезне Републике Југославије, која прописује да југословенско кривично законодавство важи и за странце који ван територије СРЈ учини према њој или њеном држављанину кривично дело и кад нису у питању кривична дела наведена у члану 105 овог Закона, ако се затекне на територији СРЈ, или јој буде изручен.

Суд не прихвата став одбране да је ово кривично дело извршено на територији БиХ, где је било сукоба у оквиру друге државе, па да цивили, држављани СРЈ не уживају заштиту по одредбама Женевске конвенције о чему ће бити касније речи.

Да би се дошло до појма оружаног сукоба, веће је прибавило потребне податке да би се разумело постојање оружаног сукоба.

Држава СФРЈ почела је са распадом 1991. године, сецесијом Републике Словеније и Републике Хрватске.

Дана 3.3.1992. године Република БиХ прогласила је независност.

Европска заједница признала је исту 6.4.1992. године, а дана 22.5.1992. године постала је чланица Уједињених нација. Јединице Југословенске народне армије напустиле су територију БиХ 19.5.1992. године, након доношења Резолуције Савета Безбедности Уједињених нација. Није спорно да је формирана Држава Босна и Херцеговина. Но, дошло је до сукоба између народа који су живели у Босни и Херцеговини, Срба, Хрвата и Муслимана, јер Срби и Хрвати нису желели да признају новоорганизовану власт и владу Републике Босне и Херцеговине.

У источном делу Босне дошло је до формирања Републике Српске, и то формирања не само административне власти на тим територијама, успостављањем цивилне власти по одређеним градовима и местима, већ је дошло до формирања и војних снага Републике Српске. Према томе, неспорно је да је у Републици БиХ дошло до унутрашњег сукоба.

«Оружани сукоб постоји увек када се прибегава оружаној сили међу државама, или постоји оружано насиље дужег трајања између власти и организованих оружаних група, или између таквих група унутар државе.»

Према томе након проглашења независности Републике БиХ, те повлачења јединица Југословенске народне армије, - 19. 5.1992. године, сукоб у Босни и Херцеговини је искључиво унутрашњи оружани сукоб, те се војне снаге Републике Српске, а посебно оружане групе на терену не могу ДЕ-ФАКТО сматрати органима или војним јединицама СРЈ. Веће сматра да се у оваквом случају цивили могу заштитити на основу одредби члана 3 Женевске

конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12.8.1949. године, а које одредбе пружају заштиту свим цивилима и у сукобима који немају међународни карактер.

Током овог поступка поставило се као важно питање, ко се има сматрати цивилним лицем и цивилним становништвом.

Веће је закључило да израз «цивил» обухвата све неборце обухваћене значењем заједничког члана 3 Женевске конвенције. Наиме, члан 3 Женевске конвенције прописује да у случају оружаног сукоба који нема карактер међународног сукоба и који избије на територији једне од високих страна уговорница, свака страна у сукобу биће дужна да примењује бар следеће одредбе: »Према лицима која не учествују непосредно у непријатељствима, подразумевајући ту и припаднике оружаних снага који су положили оружје и лица онеспособљена за борбу услед болести, рана, лишења слободе или из којег било другог узрока поступаће се у свакој прилици, човечно без икакве неповољне дискриминације засноване на раси, боји коже, вери или убеђењу, полу, рођењу или имовном стању или било ком другом сличном мерилу. У том циљу забрањени су и забрањују се, у свако доба и на сваком месту према горе наведеним лицима следећи поступци: повреде које се наносе животу и телесном интегритету, нарочито све врсте убиства, осакаћења, свирепост и мучења, узимање талаца, повреда личног достојанства нарочито увредљиви и понижавајући поступци, изрицање и извршавање казне без претходног суђења од стране редовно установљеног суда и пропраћено свим судским гаранцијама које цивилизовани народи признају за неопходне.

Члан 1 допунског протокола уз Женевску конвенцију од 12. августа 1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба (протокол II), прописује да овај протокол којима се развија и допуњује члан 3 који је заједнички за Женевске конвенције од 12. августа 1949. године, не мењајући његове постојеће услове за примену, примењиваће се на све оружане сукобе који нису обухваћени чланом 1 Допунског протокола Женевске конвенције од 12. августа 1949. године о заштити жртава међународних оружаних сукоба (протокол I) који се одвијају на територији високе стране уговорнице између њених оружаних снага и отпадничких оружаних снага или других организованих наоружаних група које, под одговорном командом, врше такву контролу над делом њене територије која им омогућава да воде непрекидне и усмерене војне операције. Тачком 2 прописано је да се овај протокол неће примењивати на ситуације унутрашњих немира и затегнутости, као што су побуне, изловани и спорадични акти насиља и остали акти сличне природе, јер то нису оружани сукоби.

Бивша СФРЈ ратификовала је Женевску конвенцију и допунски протокол из 1979. године.

Република Босна и Херцеговина је депоновала своју декларацију о сукцесији 31. децембра 1992. године којом је преузела потписништво Женевских конвенција и допунских протокола. У складу са међународном праксом Босна и Херцеговина је постала страна уговорница конвенције и

допунских протокола од свог датума стицања независности и то 6. марта 1992. године.

Одбрана оптуженог Лукић Милана истакла је да у конкретном случају, у односу на Лукић Милана, имајући у виду подигнуту оптужницу од стране Хашког трибунала, постоји примат Међународног права, и хашке оптужнице и Трибунала у односу на домаће законодавство.

Неспорно је да је Држава СРЈ, донела Закон о сарадњи са Хашким трибуналом.

Тај Закон спроводе и државни органи Државне заједнице Србије и Црне Горе.

Чланом 16 Уставне повеље Државне заједнице Србија и Црна Гора прописан је и признат примат међународног права. У наведеном члану прописано је да ратификовани међународни уговори и опште прихваћена правила међународног права имају примат над правом Србије и Црне Горе и правом држава чланица. Неспорно је да такав статус имају и одредбе Женевске конвенције о заштити цивилних лица за време рата и оружаних сукоба.

Ово кривично веће не спори члан 8 Статута Хашког трибунала који говори о територијалној и временској надлежности Међународног суда, у којем се говори да територијална надлежног Међународног суда обухвата територију бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, укључујући њену копнену површину, ваздушни простор и територијалне воде. Временска надлежност Међународног суда обухвата период од 1. јануара 1991. године. Члан 9 наведеног Статута предвиђа истовремену надлежност Међународног суда и националног суда за кривично гоњење особа одговорних за тешка кршења међународног хуманитарног права почињена на територији бивше Југославије од 1.1.1991. године.

Члан 9 став 2 наведеног Статута предвиђа да Међународни суд има предност у односу на националне судове. У било којој фази поступка, међународни суд може службено да затражи од националног суда да уступи надлежност међународном суду у складу са Статутом Хашког трибунала и Правилником о поступку и доказима.

Члан 10 Статута овога Трибунала у ставу 1 прописује да нити једној особи се не може поново судити пред националним судом за дела која према том Статуту представљају тешка кршења међународног хуманитарног права, уколико јој је већ суђено пред међународним судом. Ставом другим овога члана прописано је да особи којој је пред националним судом суђено за дела која представљају тешка кршења међународног хуманитарног права, поново се може судити пред међународним судом само ако: а) је дело за које је он или она суђено квалификовано као обично кривично дело, или б) поступак националног суда није био непристрасан и независан, или је био усмерен на заштиту оптуженог од међународне кривичне одговорности, или ако предмет није прописно вођен. У ставу 3 наведеног члана прописано је да у одређивању казне особи осуђеној за злочин по овом Статуту, међународни суд ће узети у обзир време већ одслужене казне према пресуди националног суда.

Неспорно је да је према оптуженом Лукић Милану подигнута оптужница од стране тужиоца Хашког трибунала. Оптужени није доступан и по подигнутој оптужници није започет судски поступак. Веће овога суда у поступку против Лукић Милана, због крив. дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 ст.1 КЗСРЈ, издало је наредбу за издавање међународне потернице, преко надлежних органа државе и учинило све да га не штити од вођења кривичног поступка пред овим судом, као и да омогући да исти буде доступан и Хашком трибуналу. Што се тиче примедбе да је кривично дело за које се оптуженом суди пред овим већем, конзумирано тачком 2 оптужнице Хашког трибунала, сматрамо да се ради у оптужници Хашког трибунала о посебном кривичном делу, злочину против човечности и да би евентуално пред Хашким судом биле примењене одредбе члана 10 став 3 Статута.

Одбрана оптуженог Милана Лукића изнела је примедбу у вези правне квалификације кривичног дела које се оптуженима ставља на терет. Истакла је да сматра да се у конкретном случају може радити о кривичном делу ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 Основног кривичног закона, а не о кривичном делу ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 ст.1 КЗСРЈ, обзиром да Кривични закон СРЈ више не постоји.

Веће сматра, и то као неспорно да суд не везује правна квалификација кривичног дела из оптужнице, већ је суд везан и чињеничним описом радње извршења, али веће стоји на становишту да се ради о кривичном делу из члана 142 ст.1 КЗСРЈ, имајући у виду време извршења кривичних дела, уређени систем кривичних санкција, те обавезну примену најблажег закона по окривљеног, као и чињеницу постојања Устава, те чињеницу да је ОКЗ, закон Државне заједнице Србије и Црне Горе, а до доношења овог Закона и Уставне повеље постојала је Савезна Република Југославија, као држава, у којој су биле чланице Република Србија и Република Црна Гора.

О осталим приговорима, које је одбрана истакла током поступка, као и пуномоћници оштећених, изјашњење ће се дати након осврта о утврђеном чињеничном стању.

У подигнутој оптужници предложено је да се као сведоци саслушају возач аутобуса Стојкановић Велисав, те сведок Удовичић Милоје који је критичном приликом након отмице вршио шлепање камиона у којем су се налазили отети, те сведок Тимотић Милан, новинар-фоторепортер који се налазио заједно са оптуженима испред хотела «Вилина влас», и Ђекић Драгана, за јавну тужбу одлучни сведок у овој кривично-правној ствари, те саслушање представника оштећених породица.

Веће је решењем усвојило низ предлога за саслушање сведока а које су изнели пуномоћници оштећених током овог поступка, посебно Шевко Аломеровић и то: сведока путника из аутобуса на релацији Рудо-Прибој, који су били очевици отмице и принудног одвођења путника из аутобуса, затим

саслушан је сведок командант Вишеградске лаке пешадијске бригаде Лука Драгићевић на околности постојања паравојних формација, те на околност да ли су оптужени били припадници војске Републике Српске или су представљали наоружану групу људи, те уопште у погледу начина контролисања територије од стране јединица Војске Републике Српске, постојање оружаног сукоба на том подручју. Саслушан је и представник цивилне-административне власти у Републици Србији, у Општини Прибој, тадашњи председник општине Милић Поповић, те већи број сведока на околности догађања у месту Сјеверин након извршене отмице цивила, те колективног покрета становништва муслиманске националности и напуштања својих домова, услед страха за своју личну сигурност и сигурност својих породица. Поред ових доказа суд је на предлог странака током поступка усвојио, а затим и извео низ других конструктивних доказа који су допринели да се у потпуности чињенично стање на правиан начин утврди.

На главном претресу, веће је извршило увид у географско-топографску карту територије бивше СФРЈ, на којој се налазе Република Србија и Република Босна, као и у копију географске карте подручја Прибоја, Сјеверина, Рудог, распореду места на самом граничном простору између Републике Србије и Републике Босне и Херцеговине, а ово све ради ближег и конкретнијег утврђивања места извршења кривичног дела.

Из географских карти, суд је утврдио да је Вишеград мањи град у југоистичном делу Републике БиХ. Један је од неколико градова уз реку Дрину, и налази се уз непосредну границу са Србијом. Град се налази на главном путу који повезује Београд и Ужице у Србији, са Гораждем и Сарајевом у БиХ.

Суд је увидом у географску карту подручја Прибој – Рудо, утврдио да пут Рудо-Прибој пролази кроз територију Босне, па кроз територију Србије, да би поновно ушао на територију Босне и онда потом поново на територију Србије, а што се потврђује и из исказа саслушаних сведока током овог поступка, посебно сведока Милића Поповића, те Китић Илије и Стојкановић Велисава возача аутобуса као и сведока Удовичић Милоја, који су се чешће кретали тим путем и који су пред судом, објаснили места кроз која аутобус пролази, и наводећи тачно у којим местима постоји аутобуско стајалиште за грађане Србије, као и аутобуско стајалиште у местима на територији БиХ.

Оптужени Драгићевић Драгутин у истрази се бранио ћутањем, да би на главном претресу пред овим већем изјаснио се да оспорава наводе оптужнице Окружног јавног тужилаштва у Београду, али није желео да износи своју одбрану.

Право оптуженог Драгићевић Драгутина да се брани ћутањем предвиђено је одредбама ЗКП-а, и представља једно од основних људских права, а које је садржано у два међународна заштићена права: права на претпоставку невиности и право да особа не буде принуђена да сведочи против себе или да призна кривицу. Оптужени Драгићевић Драгутин се изјаснио на наводе из оптужбе, оспорио их је, али није износио своју одбрану током поступка, па је његово присуство на месту догађаја критичном приликом, као и учешће у извршењу

кривичног дела, утврђивано на посредан начин, на основу одбране оптуженог Шевић Ђорђа, те на основу исказа сведока Ђекић Драгане.

Оптужени Шевић Ђорђе, изнео је своју одбрану и то у претходном поступку пред истражним судијом и на одржаном главном претресу.

У својој одбрани изнетој у истражном поступку изнео је да је од 1991. године када је избио рат на простору бивше СФРЈ, као добровољац, у више наврата био на ратишту и то или у организацији Српске радикалне странке или самостално, увек са патриотским мотивом, да помогне заштити српског становништва на просторима захваћеним ратним сукобом.

У периоду јесен-зима 1991. године до јануара 1992. године у организацији Српске радикалне странке, боравио је на ратишту у Окучанима бивша Република Хрватска, а добровољачка јединица којој је припадао налазила се под командом територијалне одбране Окучани, и од њих је добио униформу и аутоматску пушку звану «Паповку».

У априлу 1992. године, са још 12 или 13 добровољаца из Руме, у организацији одбора Српске радикалне странке у Лозници, отишли су у Зворник и ступили у контакт са припадницима територијалне одбране града Зворника. За време боравка у Зворнику били су под командом регуларних јединица војске, с тим што није могао да определи да ли под командом Југословенске народне армије или територијалном одбраном Зворника. На овом ратишту боравио је до маја 1992. године и углавном био ангажован на чувању страже око града, без учешћа у оружаним акцијама. Из овог периода датира и његово познанство и емотивна веза са Ђекић Драганом, болничарком која је била у истој јединици као и он, а такође и познанство са новинаром Тимотић Миланом.

У јуну месецу 1992. године први пут је боравио у Вишеграду. Тада је био смештен у хотелу «Вилина влас» и том приликом је упознао Лукић Милана који му се представио пуним именом и презименом. Лукић Милан је био у војничкој униформи, али се не сећа да ли је тада имао неки чин. У овом периоду упознао је и оптуженог Драгићевић Драгутина који је био у истом хотелу као и он. Ту је провео око 5 или 6 дана, па како није добио војни распоред вратио се у једно село у околини Зворника где је провео око 3 месеца и то углавном у рововима без учешћа у борбеним окршајима а затим се вратио кући у Руму.

У односу на критични догађај, оптужени Шевић Ђорђе је навео да га је Ђекић Драгана 5 или 6 дана пре тога, позвала телефоном, и питала да ли жели да иде на ратиште у Вишеград. Обавестила га да је она претходно била позвана од стране Лукић Милана. Он је на то пристао, па су се након неколико дана нашли у хотелу «Палас» у Београду са оптуженим Лукић Миланом. Он их је том приликом обавестио да има намеру да у Вишеграду формира специјалну војну јединицу, попут интервентног вода која би требало да буде у приправности и да интервенише у случају да дође до пробијања линије раздвајања између Срба и Муслимана. Ни том приликом, а ни касније, оптужени Лукић Милан није помињао никакву отмицу, нити било шта слично.

По доласку у Вишеград, Драгана Ђекић, оптужени Драгићевић Драгутин, новинар Милан Тимотић и он сместили су се у једну гарсоњеру. У том стану су се свакодневно окупљали пет до шест људи, међусобно су се дружили и уопште атмосфера која је владала у стану није указивала да се ту ради о некој војној организацији, војном штабу или томе слично. Од опт. Лукић Милана је добио аутоматску пушку, а Ђекић Драгана, постала је болничарка у Вишеградској болници.

Вече уочи критичног догађаја оптужени Лукић Милан је дошао у ову гарсоњеру и саопштио им да наредног јутра иду у акцију «пресретања». У том тренутку у стану је било 5 или 6 људи, не може да се сети да ли је неко од присутних питао оптуженог Лукића о каквој се акцији ради, али колико се сећа Лукић им је рекао да ће видети каква је акција у питању кад стигну на лице места.

У јутарњим часовима 22.10.1992. године са око још 8 људи, путничким колима кренули су из Вишеграда и упутили се у правцу Србије. У граничном подручју, на полицијском пункту зауставила их је полиција Републике Српске али том приликом иако су били у униформи лако су прошли границу и полицију Републике Србије. Изнео је да се сећа да су се кретали аутомобилима још неко време, а да су се потом зауставили у неком селу. Терен му је био непознат, није било кућа нити било каквих других објеката. Терен је био брдовит и шумовит. Лукић Милан их је распоредио поред пута са једне и са друге стране. Са Лукић Миланом било их је око 10 или 12 бораца а сигуран је да је међу њима био оптужени Крсмановић Оливер и оптужени Драгићевић Драгутин. Кроз неко време путем је наишао аутобус пун путника. Лукић Милан је зауставио овај аутобус и ушао након заустављања у исти. Видео је да је из овог аутобуса изведена група путника у цивилној одећи, да су путници углавном мушкарци, а тек у повратку у Вишеград видео је да је међу путницима била и једна жена. Сви путници из аутобуса су камионом одвежени до Вишеграда с тим што се не сећа да ли је камион вожен из Вишеграда или је у међувремену наишао неки камион у којем су сместили ове цивиле. Камион је био црвене боје, марке «Застава» а каросерија камиона била је покривена цирадом. Док су се цивили укрцавали у каросерију камиона, он и његови саборци били су распоређени поред пута у униформама, наоружани, с тим што није могао да определи да ли су оружје држали на готовс. У повратку ка Вишеграду, он се опет налазио у путничком возилу са којим је дошао до овог места. Када су стигли у Вишеград, до раскрснице на којој се десно иде ка хотелу «Вилина влас», а лево према стану где је био смештен, изашао је из аутомобила и отишао у стан. Објаснио је да је из стана видео да се на центру Вишеграда окупило много људи, а у току дана сазнао је да су ови цивили, путници из аутобуса одведени у хотел «Вилина влас» и да су касније убијени, али да он не зна ко их је убио. Наредног дана напустио је Вишеград и вратио се у Руму. Оптуженом Лукић Милану, није се јавио ни тада када је одлазио, нити га је више икада видео после овог догађаја. Шевић Ђорђе је рекао да би могао да препозна на фотографијама сва лица која су са њим учествовала у акцији критичном приликом. На записнику пред истражним судијом оптуженом Шевићу су показане фотографије из албума фотографија припадника паравојне формације «Осветници», па је оптужени Шевић упитан кога на фотографијама препознаје изјавио да: на фотографији број 1 на страни првој албума препознаје оптуженог Лукић Милана, на фотографији бр.2 на страни другој препознаје

оптуженог Крсмановић Оливера званог «Орлић», на фотографији 3 на страни три албума препознао је оптуженог Драгићевић Драгутина чији је надимак био «Босанац». На фотографији бр.5 на страни бр.5 фотоалбума препознао је оптуженог Драгићевић Драгутина-Босанца, на фотографији бр.6 није препознао особу, али је на групној фотографији бр.7 на страни 7 фотоалбума препознао себе са цигаретом у руци, а са своје леве стране за столом Драгићевић Драгутина-Босанца, другу особу која се налазила испред њега и која је носила шешир на глави не познаје, нити зна име и презиме те особе, на фотографији број 8 на страни 7 препознао је оптуженог Лукић Милана који стоји прва с лева, у средини у чучећем положају препознаје оптуженог Драгићевић Драгутина-Босанца, а остале људе са ове фотографије не познаје ни по имену ни по презимену нити надимку и није их виђао. На фотографији бр.9 на страни број осам фотоалбума су иста лица са претходне фотографије осим лица у цивилу којег на претходној фотографији нема а особу која је хемијском оловком обележена бројем 4 препознаје као новинара Тимотића. На фотографији бр.10 на страни осам препознао је Драгану Ђекић, а на фотографији бр.11 на страни девет препознао је као првог с лева оптуженог Лукић Милана. На фотографији бр.12 на страни 10 фотоалбума с десне стране препознао је оптуженог Лукић Милана а особу са леве стране од оптуженог Лукића не познаје, на фотографији бр.13 препознао је новинара Тимотића и оптуженог Лукић Милана, на фотографији бр.14 на страни једанаест препознао је Драгану Ђекић као женску особу у униформи, а иза ње са качкетом у униформи и са пушком је он, док остале цивиле са ове фотографије не познаје и не може да определи када је фотографија настала, на фотографији бр.15 се налазе двојица људи које не препознаје али претпоставља да су то мештани. Такође ни особе на фотографији бр.16 на стр.12 фотоалбума не препознаје као ни особе са фотографије на стр.13. На фотографији на стр.14 препознао је оптуженог Лукић Милана док особу која се налази са десне стране од оптуженог Лукића није препознао. На фотографији која се налази на страни број 15 препознао је оптуженог Лукић Милана, на фотографији на страни бр.16 препознао је оптуженог Крсмановић Оливера званог «орлић», особу која се налази на фотографији на страни 17 и фотографији на страни 18 фотоалбума не препознаје.

Изјавио је да не би могао да препозна ниједног од цивила-путника из аутобуса који су критичном приликом отети. Оптуженом Шевићу предочен је албум фотографија отетих који се налазе у списима предмета и означен је као прилог број 1, па је оптужени Шевић изјавио да на фотографији број 2 на страни два пошто је са леђа фотографисано лице, а у односу и поредећи са фотографијама из албума које су му претходно показане, ради се о фотоалбуму припадника паравојне формације «Осветници» и уколико је у исто време фотографисано, мисли да је особа у униформи Крсмановић Оливер «Орлић». Остале особе на фотографијама из овог фотоалбума није препознао. Изјавио је да ове фотографије први пут види и поновио да није био у хотелу «Вилина влас», да је само из приче других људи у Вишеграду чуо да су ови цивили-путници из аутобуса убијени али да не зна да ли их је, и ако јесте ко тукао у хотелу, ко их је евентуално касније убио. Додао је да му није познато, да су непосредно пре ове акције ликвидирани неки спрски борци од стране Муслимана.

У својој одбрани изнетој на главном претресу оптужени Шевић делимично је изменио наводе које је дао пред истражним судијом. Навео је да се 1991. године пријавио одбору Српске радикалне странке у Руми као добровољац и патриота за учешће на ратишту и да је био распоређен на подручју Славоније у Окучанима.

У априлу 1992. године, по повратку са ратишта из Славоније, са још десетак другова из Руме пријавио се одбору Српске радикалне странке у Лозници, па су организовано «пребачени» на територији Зворника. Ту се пријавио штабу ТО, и на овом подручју је боравио од априла до краја маја 1992. године. У овом периоду углавном је био ангажован у одбрани града Зворника. Највише времена је провео на стражи у рововима, а од оружја био је задужен аутоматском пушком и имао је маскирну униформу.

У мају месецу 1992. године вратио се у Руму, где је провео неколико дана, а када је сазнао да један број људи из Руме, са којима је био на ратишту, прешао на ратиште у Вишеград, сада самоиницијативно, без организације странке је почетком јуна 1992. године отишао у Вишеград. У вишеградској бањи је ступио у контакт са борцима из Руме, који су били смештени у хотелу «Вилина влас». У истом хотелу биле су смештене и јединице територијалне одбране под командом војске Републике Српске с тим што се не сећа ко је био командант ове јединице. У јединицу у коју је он распоређен, било је 20 бораца, углавном из Републике Српске и добровољаца из Србије а од наоружања задужио је аутоматску пушку. Након десетак дана боравка у овој јединици, пријавио је надлежнима да напушта јединицу, раздужио униформу и наоружање и отишао у село Осмаке, код Зворника где се поново пријавио штабу територијалне одбране Зворник, задужио униформу и наоружање и ту провео око 3 месеца, углавном у обезбеђењу града без учешћа у оружаним акцијама а потом се вратио кући у Руму. Изнео је да је као припадник јединице, у територијалној одбрани у Вишеграду упознао оптуженог Лукић Милана, који је у то време био командант те јединице, оптуженог Драгићевић Драгутина који је био борац у овој јединици а оптуженог Крсмановић Оливера, кога зна по надимку «Орлић» којег је упознао нешто касније. На територији Зворника-територији села Осмака остао је око 3 месеца, а затим се вратио у Руму. Док је боравио на ратишту у Зворнику упознао је Ђекић Драгану и са њом се забављао. Познато му је било да се и она вратила са ратишта у Београд.

У октобру месецу 1992. године Драгана га је позвала телефоном из Београда да дође код ње. Када је дошао у Београд Драгана му је саопштила да се њој телефоном јавио оптужени Лукић Милан и да је питао да ли би желела да иде на ратиште и да позове Шевић Ђорђа. По доласку у Београд у хотелу «Палас» састали су се оптужени Лукић Милан, оптужени Драгићевић Драгутин, Ђекић Драгана и он, па им је том приликом Лукић изложио план, а наиме да намерава да формира специјалну јединицу бораца са подручја Вишеграда. Позив за учешће у овој јединици је прихватио те су се у октобру 1992. године Ђекић Драгана, оптужени Лукић Милан, Лукићева девојка и он аутомобилом одвезли у Вишеград, износећи да није сигуран да ли је са њима био и оптужени Драгићевић Драгутин.

У Вишеграду су се сместили у једну гарсоњеру и то Драгићевић Драгутин, Ђекић Драгана која је распоређена као болничарка, Тимотић Милан фоторепортер који се представио као новинар из Земуна и он. Лукић Милан је само повремено долазио у овај стан.

За време боравка у овом стану, пет-шест дана пре акције Милан Лукић је свакодневно доводио двојицу или тројицу наоружаних лица-бораца да би се међусобно упознали али није им рекао ко је од њих његов заменик.

Вече пре критичног догађаја у овој гарсоњери у присуству Драгане Ђекић и још неких лица, мада није сигуран ко је све био ту, позвао га је Лукић Милан да сутрадан у раним јутарњим сатима иду у акцију «пресретања», не објашњавајући му детаље о каквој се акцији ради. Сутрадан у раним јутарњим сатима састао се са око 10 или 12 бораца. Сви су се сместили у два путничка аутомобила, и у камион марке «Застава», црвене боје који је имао на каросерији цираду. На челу колоне било је једно путничко возило у коме је био оптужени Лукић Милан, у средини камион а на зачељу колоне путничко возило марке «Лада» у коме се и он налазио. Не сећа се којим путем су се кретали, да ли их је полиција заустављала на полицијском пункту на граници између Босне и Србије, нити може да определи колико је временски дуго трајала ова возња. Зауоставили су се у подручју које описује као брдовито, прекривено шумом, ненасељено. На том месту распоредили су се у групе од по неколико људи и заузели позиције на око 5-6 метара са обе стране пута. Обзиром да је од овог догађаја протекло 10 година, изнео је да не може да се сети свих детаља, и то ко је распоређивао борце, мада допушта могућност да је то урадио оптужени Лукић Милан, који је био командант јединице. Не сећа се да ли је он нашао заклон и где тачно, да ли је пушку држао окачену о рамену или је држао у рукама на готовс, нити где су били распоређени остали саборци. Објаснио је да је на путу остао оптужени Лукић Милан, али да се не сећа да ли је том приликом Лукић имао у руци пушку, да ли је још неко од бораца остао са Лукићем на путу. Неки од бораца су били камуфлирани, тј. имали су маскирне униформе, капе на глави, понеко је на капи имао као знак кокарду, неки борци су били намазани по лицу различитим бојама. Навео је, да је међу борцима био и оптужени Крсмановић Оливер звани «Орлић», али да се не сећа да ли је у овој акцији учествовао и оптужени Драгићевић Драгутин. После извесног времена, путем је наишао један аутобус са путницима. Оптужени Лукић Милан га је зауставио, са пушком у руци ушао у аутобус. Изјавио је да пре наиласка овог аутобуса није видео ниједног човека у месту где су се они зауставили, да он није знао како се то село зове, нити да ли припада територији Босне или Србије. Даље, изнео је да се не сећа на која врата у аутобус је ушао оптужени Лукић Милан, али да се сећа да су после краћег времена почели да из аутобуса излазе путници и то један по један. Он није уопште прилазио аутобусу. Није сигуран да ли су још двојица или тројица бораца ушли у аутобус заједно са Лукић Миланом. Њиховој групи он није прилазио. Није му познато на којој релацији се кретао овај аутобус, сећа се да је био заустављен између пет до десет минута, да су људи изведени, он њима није прилазио. Не сећа се да ли су путничка возила и камион са цирадом били заустављени на путу или поред пута, није чуо ко је путницима наредио да уђу у камион, да ли Лукић Милан или неко други од бораца који су били заједно са њим у аутобусу. Изнео је да не зна тачно колико је људи изведено из аутобуса. Видео је да се ради о већој групи, а тек касније с

током вођења кривичног поступка сазнао је да се ради о броју од 17 људи. Изјавио је да се не сећа да је из аутобуса изведена женска особа. Није чуо, нити видео да је било ко од ових путника, који су изведени из аутобуса тражио било какво објашњење, они су ћутке без речи попели се на каросерију камиона. Није видео да се било ко од бораца који су били у овој акцији попео у каросерију камиона заједно са путницима-цивилима. У моменту када су ови људи већ били у камиону испод цираде он је пришао аутомобилу марке «Лада», ушао унутра, а потом су се истим путем вратили према Вишеграду. Не сећа се да су заустављани на полицијском пункту на граници између Србије и Босне, колико се сећа прошли су без заустављања, па када су дошли до центра Вишеграда он је ту изашао из аутомобила и отишао у стан који је користио. Тога дана више није излазио у град и не зна шта се са овим путницима дешавало. Сутрадан је отпутовао кући за Руму. Тек након пет-шест дана сазнао је из средстава информисања да су из аутобуса изведени људи муслиманске националности.

На главном претресу оптуженом Шевић Ђорђу, дана 20.1.2003. године предочена је одбрана која је дата пред истражним судијом на записнику од 6.3.2002. године, а која се одбрана разликује у односу на ону коју је дао на главном претресу, па упитан да објасни разлике у свом исказу, и то на околности преласка граница Републике Србије и Босне и Херцеговине спорном приликом, те понашање полиције на полицијском пункту, те чињеницу да ли је у овој акцији учествовао и оптужени Драгићевић Драгутин, да ли је међу отетим путницима била и једна жена, јер је код истражног судије Шевић Ђорђе изјавио да је у акцији учествовао и Драгићевић Драгутин, те да је у повратку видео да је из аутобуса у камиону се налазила једна женска особа. На ове околности оптужени Шевић Ђорђе је изјавио да се овај догађај десио пре 10 година, да је пред истражним судијом дао изјаву пре отприлике једне године, да због протеча времена не може да се сети детаља везаних за прелазак граничног подручја и однос полиције Републике Србије према њима, нити да ли је оптужени Драгићевић учествовао у овој акцији, а допушта могућност да је међу присутним цивилима била и једна жена и да ју је видео на повратку у Вишеград. Навео је да би могао да препозна све саборце-учеснике у овој акцији критичном приликом, а да је као што је већ раније изнео тек по повратку у Руму из новина сазнао да се јединица која је извела ову акцију зове «Осветници».

На главном претресу оптуженом Шевић Ђорђу су показане појединачне фотографије из фотоалбума припадника паравојне формације «Осветници», па је оптужени изјавио: На фотографији број 1 са сигурношћу препознаје оптуженог Лукић Милана, на фотографији број 2 препознаје оптуженог Крсмановић Оливера званог «Орлић», на фотографији број 3 са сигурношћу препознаје оптуженог Драгићевић Драгутина, с тим да га препознаје као саборца из јединице али да није сигуран да је он и непосредно учествовао у овој акцији, на фотографији број 5 препознао је оптуженог Драгићевић Драгутина, на фотографији број 7 на страни 7 хемијском оловком означен бројем 1 је он-оптужени Шевић Ђорђе и објашњава да је слика настала у гарсоњери у Вишеграду где је он боравио а са његове леве стране налази се оптужени Драгићевић Драгутин, док остале борце на овој фотографији не препознаје. На групној фотографији означеној бројем 8 препознаје оптуженог Лукић Милана који је хемијском оловком означен бројем 1, док лице са ове фотографије означено хемијском оловком под бројем 2 и 3 и особу у цивилу са

исте фотографије не познаје. На фотографији број 9 на страни 8 фотоалбума су иста лица која је препознао на фотографији број 8, уз напомену да је под бројем 4 хемијском оловком означен Тимотић Милан новинар, а објаснио је да је слика настала негде у Вишеграду. На фотографији број 10 на осмој страни фотоалбума препознао је Ђекић Драгану, на фотографији бр.11 са стране број 9 препознао је оптуженог Лукић Милана који у руци држи аутомат управљен у вис, на фотографији број 12 на десетој страни означен бројем 1 препознао је Лукић Милана, на фотографији бр.13 на десетој страни су оптужени Лукић Милан који је означен бројем 1 и новинар Тимотић Милан означен бројем 2, на фотографији бр.14 на страни 11 препознао је Драгану Ђекић која стоји поред жене у црини, а на фотографији се види и он са белом капом на глави. Људи који се налазе на фотографији бр.15 на страни 11 се не сећа, није их видео, колико се сећа, јединица којој је припадао није носила заставу са ознаком «С вером у Бога, слобода или смрт» која се види на овој фотографији. Никог од особа на фотографији бр.16 на страни 12 није препознао. На фотографији број 17 стране 13 препознао је оптуженог Оливера Крсмановића који у руци носи аутомат, окренут у вис и омотан у црну заставу са мртвачком главом на којој се види натпис: »Слобода или«, на фотографији број 18 на страни 14 препознао је оптуженог Лукић Милана, на фотографији број 19 на страни 15 препознао је оптуженог Лукић Милана који на глави има шубару и означен је хемијском оловком бројем 1. Особу са фотографије број 20 на страни 16 фотоалбума није препознао, на фотографији број 21 на страни 17 препознао је оптуженог Оливера Крсмановића, а особу са фотографије број 22 на страни 18 није препознао, мада зна да је иста фотографија настала у Вишеграду, али не зна да ли је то амбијент крај реке или језера.

Оптужени Шевић Ђорђе изнео је да особе које су отете - путнике из аутобуса не би могао да препозна, иако у списима постоје њихове фотографије на фотокопијама докумената извода издатих личних карата од стране надлежног МУП-а.

Када је оптуженом Шевић Ђорђу предочена фотографија на страни 2 фотоалбума отетих лица, оптужени је изјавио да не препознаје особу са фотографије, а када му је поред слике број 2 на страни 2 фотоалбума отетих лица, предочена ради компарације фотографија број 17 на страни 13 из фотоалбума припадника паравојне јединице, оптужени је изјавио да видевши ову заставу са којом је обмотан овај војник, мисли да се ради о Крсмановић Оливеру. Након што му је предочена фотографија бр.8 на страни 6 фотоалбума отетих лица оптужени је изјавио да не препознаје особу у маскирној униформи која држи неки предмет у руци, такође да не препознаје ни особу у маскирној униформи и браон ципелама на фотографији бр.15 на страни 10 фотоалбума отетих лица. Позван да се изјасни, везано за разлике у исказу у односу на претходни поступак, када је рекао да је по доласку у Вишеград чуо да су отета лица одведена у хотел «Вилина влас», а да је на главном претресу изјавио да се не сећа и да не зна где су одвежени, оптужени Шевић је изјавио да не зна где су отета лица одвежена, да се такође не сећа са сигурношћу да ли је за време боравка у Вишеграду чуо да су ови људи убијени, или је чуо касније из средстава јавног информисања, да не може да се сети имена ниједног команданта или официра из Вишеграда у време док је он боравио у овом граду. Не сећа се да ли је приликом одласка на ратиште носио било какав упут од

било код представника власти Србије или неке политичке странке, као и то да му није познато да ли су пре предузимања ове акције били заробљени српски борци од стране Муслимана. На ратиште у Босну отишао је из патриотских разлога да помогне српском народу на овом подручју. Није му познато да је Општина Вишеград проглашена за српску општину, али му је било познато да се у овом граду налазила српска војска и да су он и други српски борци углавном били ангажовани у рововима у одбрани око града од хрватских и муслиманских екстремиста.

На главном претресу одржаном дана 22.9.2003. године оптужени Шевић је изјавио да је овај догађај од 22.10.1992. године била прва акција у коју је ишао организовано а којом је руководио Лукић Милан. Лукић Милан је критичном приликом распоредио борце пре наилазак аутобуса са једне и са друге стране пута али он не може да се сети ко је дао наредбу да се заустави аутобус. Он није добио никакав непосредан задатак о томе шта треба да ради кад се заустави аутобус.

Оптужени Шевић Ђорђе као што се види у току поступка, изнео је своју одбрану, оптуженом Лукић Милану и оптуженом Крсмановић Оливеру судило се у одсуству по решењу кривичног већа овога суда, јер су били недоступни државним органима и суду, а оптужени Драгићевић Драгутин бранио се ћутањем иако се изјаснио да оспорава наводе из оптужнице. Самим тим доказни поступак је био отежан, па је суд ради правилног и потпуног утврђивања чињеничног стања током поступка извео велики број доказа а ради расветљавања околности под којима је дошло најпре до отмице а затим и до лишавања живота отетих путника цивила из аутобуса.

У доказном поступку суд је саслушао представнике оштећених породица, чије је исказе уз сагласност странака прочитао на последњем главном претресу одржаном 22.9.2003. године. Саслушани су као оштећени Џаво Мандала, Ћатовић Рамиз, Бајрамовић Мирсад, Хилмија Алилхоџић, Колџић Џевад, Ибрахим Шебо, Гибовић Месуд, Хоџић Сабрија, Хоџић Бехрудин, Џихић Нусрет, Ханка Даутовић. Представници оштећених породица нису били очевици овог догађаја, а у односу на тај догађај нису се могли изјаснити. Истакли су имовинско-правни захтев и придружили се кривичном гоњењу оптужених. Већи број оштећених у својим исказима изјашњавао се на околности догађања после извршене отмице и нестанка чланова њихових породица у месту Сјеверину, те о њиховом захтевима које су упутили надлежним државним органима да се пронађу нестали, и о понашању административних власти Републике Србије у вези критичног догађаја.

У доказном поступку суд је саслушао сведоке Драгану Ђекић, те возача аутобуса Стојкановић Велисава, кондуктера Бојовић Биљану и Милоја Удовичића. На предлог пуномоћника оштећених суд је саслушао велики број сведока, путнике из аутобуса и то: Китић Илију, Китић Десу, Раковић Радомира, Раковић Драгослава, Ђорђа Јанушевића, и то на предлог пуномоћника оштећених, а које предлоге је суд решењем усвојио. Поред тога саслушан је и Милић Поповић тадашњи председник Скупштине Општине Прибој, и то посебно на околности сазнања административних и државних органа Србије о извршеној отмици путника, грађана Србије, који су се нашли на територији БиХ

и то у делу под контролом војних и цивилних власти Републике Српске, о предузетим мерама које су државни органи предузели у погледу проналаска отетих, њиховом понашању на терену, формирању комисија и уопште о ситуацији која је завладала након критичног догађаја у Општини Прибој. У вези догађања у месту Сјеверин непосредно после отмице саслушани су сведоци Драган Перовић и Ивановић Томислав. У доказном поступку суд је саслушао у својству сведока Драгићевић Луку који је од 26. октобра 1992. године био командант Вишеградске бригаде, на околност постојања паравојних формација на подручју под контролом вишеградске бригаде, затим о начину пријема и укључења добровољаца у јединице и састав ове бригаде, о сазнањима која је имао по доласку на месту команданта бригаде о отмици и убиству путника из аутобуса из места Сјеверин, о сазнањима да ли су оптужени били припадници вишеградске бригаде, припадници војске Републике Српске или су припадали паравојним формацијама, о чињеници да ли је у оквиру зоне одговорности вишеградске бригаде уопште било паравојних формација и ако јесте о којим се паравојним формацијама ради, о начину кретања бораца кроз територију која припада зони одговорности ове бригаде.

Саслушан је у својству сведока Милан Тимотић новинар фоторепортер којег је оптужени Шевић споменуо у својој одбрани да је боравио у критично време у гарсоњери у којој је оптужени живео са Драганом Ђекић и осталим саборцима. Милана Тимотића у свом исказу поменула је и сведокиња Драгана Ђекић, као лице које је имало могућности да врши фотографисање оптужених те оштећених, који су критичном приликом страдали и уопште као једино лице спремно да врши фотографисање јер је увек са собом носио фотоапарат, а којег су на фотографији албума «Осветници» препознали и оптужени Шевић и сведокиња Драгана Ђекић, о чему ће бити речи приликом цитирања њихових исказа.

У доказном поступку извршено је и читање писмених доказа, које је ово веће прибавило током поступка. Ради се о бројним доказима који ће бити појединачно наведени: најпре је извршен увид у документацију и то фотографије које се односе на отмицу лица из аутобуса на релацији Рудо-Прибој, извршеног дана 22.10.1992. године, у месту Миоче Република БиХ и то: албум фотографија лица отетих 22.10.1992. године из путничког аутобуса код места Миоче на десет страница са 15 фотографија у колору, и албум фотографија припадника паравојне формације «Осветници», на 12 страница са 16 фотографија у колору.

Прочитан је извештај Безбедносно-информативне агенције Србије, из којег се види да у својим документационим фондовима не поседују негативе филма-наведених фотографија а који извештај је веће тражило на основу предлога браниоца изнетих током поступка. У доказном поступку извршено је и читање извода из матичне књиге умрлих Општине Прибој, те читања решења Општинског суда у Прибоју о проглашењу несталих лица за умрле и то за Хоџић Меда, Гибовић Идриза, Хацић Зафера, Мандал Алију и Пецикоза Сеада. Извршен је увид и читање копија картона личних карата на име оштећених и то Шебо Мехмеда, Хацић Зафера, Хоџић Меде, Хоџић Медредина, Рамиза Беговића, Софтић Дервиша, Софтић Митхада, Алихоџића Мује, Мандал Алије, Бајрамовић Мустафе, Пецикоза Сеада, Сајтаровић Хајрудина, Џихић

Есада, Ћатовић Сабахудина, Гибовић Идриза, Ћатовић Рамахудина, Хоџић Мевлиде. Из извода копија картона личних карата види се регистарски број личних карти, да су исте издате од СУП-а Прибој на имена наведених оштећених, види се година и место рођења, лични подаци, име оца, и пребивалишта, да се ради о грађанима који су имали пребивалиште на ширем подручју ОУП-а Прибој ближе места Сјеверин и да се ради о грађанима СР Југославије и Републике Србије.

Прочитан је извештај ГСУП-а Београд-Одељења за информатику из којег се види да оптужени Лукић Милан има пријављено пребивалиште у Београду, улица Слободана Пенезића бр.5, затим извештај о пријави пребивалишта за Крсмановић Оливера из којег се види да је имао пријављено пребивалиште у месту Бранешевци СО Чајетина, извештај да Драгићевић Драгутин нема пребивалиште у Републици Србији, те извештај о пребивалишту за оптуженог Шевић Ђорђа у Руми. Прочитан је извештај Одељења унутрашњих послова Прибој од 25.5.2002. године у вези лица која су нестала из аутобуса на релацији Рудо-Прибој.

У току поступка извршено је вештачење оптуженог Шевић Ђорђа преко комисије судских вештака неуропсихијатра и клиничког психолога, и то у погледу стања душевног здравља и душевне развијености оптуженог Шевића те његове урачунљивости у време извршења кривичног дела, с обзиром да је у време извршења кривичног дела био млађе пунолетно лице, па је писмени налаз и мишљење ове комисије вештака прочитан на главном претресу.

На предлог пуномоћника оштећених, веће је донело решење да се прибаве списи Ки.бр.566/94 Окружног суда у Београду и списи Ки.бр.118/92 Окружног суда у Ужицу, у истражном поступку против окр. Лукић Милана, и у истражном поступку у Ужицу у поступку против окр. Лукић Милана и Драгићевић Драгутина. Из ових списа прочитано је решење о спровођењу истраге против о Лукић Милана у предмету Ки.бр.566/94 од 6.4.1994. године, решење о одређивању притвора, затим прочитана пријава која је достављена ОЈТ-у у Београду од 14.6.1994. године у вези нестанка лица, противправног лишења слободе које је извршено 22.10.1992. године, прочитано је решење Ки.бр.566/94 донето од стране кривичног већа овог суда 27.4.1994. године, и решење Врховног суда Србије КжП 406/94 од 24.5.1994. године којим се одбија као неоснована жалба ОЈТ-а у Београду изјављена против решења Кв.бр.554/94 Окружног суда у Београду, прочитан поднесак из којег се види да се пред Првим општинским судом у Београду водила парница по тужби тужиоца Милана Лукића против тужене Републике Србије због неоснованог лишења слободе. Из списка Окружног суда у Ужицу Ки.бр.118/92 у поступку против окр. Лукић Милана и Драгићевић Драгутина, извршено је читање захтева за спровођење истраге Кт.бр.216/92, затим прочитана решење о спровођењу истраге које је донето 30.10.1992. године и решење о одређивању притвора од истог датума, извршено читање потврде о одузетим предметима од стране окривљених у том предмету, затим извршено читање решења Окружног суда у Ужицу Кв.бр.189/92 од 4. новембра 1992. године, извршен увид у фотодокументацију на којој се виде предмети који су одузети од окр. Лукића и окр. Драгићевић Драгутина.

Из овог списка прочитано је уверење Републике БиХ, Општине Вишеград од 4.11.1992. године, из којег се види да Лукић Мила Милан из Вишеграда, је држављанин Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине и СФРЈ, а да је уверење издато на основу података из уписа у књигу држављана која се води за насељено место Рујиште Општина Вишеград.

Прочитане су потврде издате од стране вишеградске бригаде и то: потврда на име Лукић Милана и Драгићевић Драгутина и то: за Лукић Милана којом се доказује статус војника Републике Српске, а за Драгићевић Драгутина из Вишеграда, да је био ангажован у јединици војске Републике Српске од 2.6.1992. и даље обе потписане од стране потпуковника начелника штаба Луке Драгићевића. Из потврде на име Лукић Милана види се да је ангажован у јединицама војске Републике Српске Општине Вишеград од 19.5.1992. године, да је потврда дата ради доказивања статуса војника војске Републике Српске и да је Лукић Милан командант диверзантске извиђачке групе.

Прочитани су и реверси издати 28.9.1992. године на име Лукић Милана, са ознаком ТО 8135/92 Вишеград из које се види да је задужио радио станицу, на печату на реверсу војска Републике Српске, потврда од истог датума из којег се види да је од територијалне одбране Вишеграда Лукић Милан задужио наоружање и то аутомат марке «Томсон», аутоматску пушку 7,62 мм ручну бомбу М-75 и пиштољ 7.65. Реверс је снабдевен потписом Лукић Милана као лица које је задружило оружје а печат је Команде Вишеграда Војске Републике Босне и Херцеговине. Прочитан је и реверс од 3.10.1992. године издат од територијалне одбране Вишеград, на којем се види да је Драгићевић Драгутин задужио аутоматску пушку М.762, и 150 метака 7,62 мм. Прочитан је извештај из казнене евиденције за Шевих Ђорђа, прочитана је потврда предузећа «Полиестер» од 26.5.1992. године из Прибоја на име Хоцић Меда из Живиница из које се види да се потврда издаје ради несметаног доласка на посао и одласка са посла до места становања и да се за друге сврхе не може употребити. У доказном поступку, прочитана је и наредба за издавање међународне потернице против окр. Лукић Милана и окр. Крсмановић Оливера.

Прочитан је извештај Савезне владе, Савезног министарства националних и етничких заједница од 9.4.2003. године којим се суд обавештава да је Министарство националних и етничких заједница дало сагласност за расписивање међународне потернице против окр. Лукић Милана и окр. Крсмановић Оливера, па је у том циљу наведеном Министарству достављена од стране овога суда сва тражена и неопходна документација.

Саслушани представници оштећених породица, у својим исказима изнели су да критичног дана се нису налазили у аутобусу, али су сви потврдили да су чланови њихових породица критичном приликом били у аутобусу који је саобраћао на релацији Рудо-Прибој, да су нестали, насилно одведени из аутобуса у месту Миоче, и да им се одатле губи сваки траг.

Оштећени Рамиз Ћатовић, отац покојног Рамахудина Ћатовића, навео је да је дана 21.10.1992. године у вечерњим часовима, по повратку кући, на око 50 метара од куће, нестао његов син Сабахудин Ћатовић, а да је дана

22.10.1999. године у јутарњим сатима његов други син Рамахудин Ћатовић насилно изведен из овог аутобуса и одведен у непознатом правцу. Изјавио је да је његов син Рамахудин био запослен у предузећу «Рудо пласт», у месту Увац, на територији Републике Српске, да су га отпустили са посла због тога што је Муслиман, па се након тога запослио у предузећу «Полиестер» у Прибоју. Придружио се кривичном гоњењу и истакао одштетни захтев, чију висину није прецизирао.

У свом исказу оштећени Рамиз Ћатовић описао је догађање након ове отмице, говорећи о томе да су се након отмице и присилног одвођења људи, на једној ливади у Сјеверину окупили мештани, углавном рођаци и пријатељи несталих, да су на протестном скупу дошли и представници власти из Општине Прибој да кажу шта се десило, да су на том скупу били поред председника Општине Прибој и неки други функционери, представници владе СФРЈ. За време трајања скупа мештане је окружила група од око 6 наоружаних људи, са аутоматима у рукама, па су наоружани људи ставили на нишан присутне на скупу, «облетали» око скупа и захтевали да се грађани разиђу обраћајући се речима. «Разиђите се, сви су живи и здрави.» Изнео је да су грађани Сјеверина након појаве наоружаних лица на скупу на којем су они тражили објашњење од надлежних државних органа где су њихови најближи, пешке, упутили се преко брда и колективно отишли у Прибој.

Оштећена Бајрамовић Мирсада, сестра покојног Сеада Пецикозе навела је да је њен брат у време критичног догађаја имао 28 година, да је отац једног детета, да су након нестанка оштећеног, његова супруга и син отишли за Шведску, те да нико од чланова породице није покренуо поступак за проглашење несталога лица за умрло. Придружила се кривичном гоњењу и истакла одштетни захтев чију висину није определила.

Оштећени Хилмија Алилхоџић, брат покојног Алилхоџић Мује навео је да је његов брат Мујо, са супругом и двоје деце живео у Сјеверину, да његова породица није спровела поступак за проглашење несталога лица за умрло код надлежног суда, да су након критичног догађаја супруга и деца отишли да живе у Немачку. Изнео је да је Алилхоџић Мујо био запослен у предузећу «Полиестер» у месту Увац, на босанској страни, и да му је било познато да је имао потврду из предузећа да може несметано да се свакодневно креће аутобусом на посао и назад, да је критичног јутра био у аутобусу на путу за посао. Придружио се кривичном гоњењу и истакао одштетни захтев, чију висину није определио.

Оштећени Колџић Џевад, син покојне Колџић Мелвиде, изнео је да је његова мајка била запослена у предузећу «Полиестер», у Прибоју, да ово предузеће није једно време радило, пре спорног догађаја, а да је критичног дана његова мајка пошла у Прибој да прими плату. Он је о критичном догађају сазнао у току дана. Изнео је да је у аутобусу поред његове мајке био и њен брат Медо Холџић. Изнео је да је и раније било случајева да се путници легитимишу на овој релацији у аутобусу и изводе из аутобуса, али да се никада таква контролисања нису овако трагично завршила. Истакао је одштетни захтев и придружио се кривичном гоњењу.

Оштећени Шебо Ибрахим, изјавио је да је његов брат, Шебо Мехмед био један од путника који су изведени из аутобуса критичном приликом, да није био ожењен, да је живео у породичном домаћинству са мајком, у селу Забрђе и да је свакодневно путовао од Сјеверина до Прибоја јер је био запослен у предузећу «Полиестер». Придружио се кривичном гоњењу и истакао одштетни захтев чију висину није определио.

Оштећени Гибовић Месуд, у свом исказу навео је да је критичном приликом настрадао његов отац Гибовић Идриз, који је тог дана као и раније путовао аутобусом на посао, на релацији село Живинице до Прибоја. Пет месеци након критичног догађаја породица је покренула и спровела поступак за проглашење несталог Гибовић Идриза за умрло лице, како би остварили права која им припадају по основу радног односа. Изнео је да су се након овог догађаја чланови породица и пријатељи отетих лица више пута окупљали на протестним скуповима, тражећи да им неко од надлежних органа каже шта се десило са путницима из аутобуса, а да се на једном скупу грађанима Сјеверина обратио тадашњи председник Општине Милић Поповић. Изнео је да се сећа да је након ове отимице два дана у месту Сјеверин, у време кад се одржавао скуп грађана који су протестовали пристигла специјална полиција да пружи помоћ грађанима и улије им наду, и да је те ноћи у Сјеверину ухапшен Лукић Милан. Придружио се кривичном гоњењу и истакао одштетни захтев чију висину није определио.

Оштећени Хоџић Сабрија, отац, сада покојног Хоџић Медредина, навео је да је његов син био запослен у предузећу «Полиестер», ратна јединица «Ауто опреме», да је живео са родитељима у породичној кући, да је критичног дана био у аутобусу који је саобраћао ка Прибоју, ишао је на посао. Придружио се кривичном гоњењу и истакао одштетни захтев чију висину није определио.

Оштећени Хоџић Бехудин, син покојног Хоџић Меда изјавио је да се придружује кривичном гоњењу и истакао одштетни захтев, чију висину није определио.

Оштећени Џихић Нусред, у свом исказу је навео да је критичном приликом настрадао његов брат Есад. Његов брат радио је у предузећу «Полиестер» у Прибоју, исто као и он на капији фабричког круга и да су се смењивали. О критичном догађају зна из приче свог сина Џихић Адмира који је тада имао 13 година и налазио се у аутобусу. Колико му је син испричао он се налазио у близини брачног пара Китића, да је приликом легитимисања путника од стране оптуженог Лукић Милана, којег је његов син познавао, Китић Илија рекао да је и он - Адмир Џихић њихов син, тако да дечак није изведен из аутобуса иако је Муслиман. Изнео је да оптужене Драгићевић Драгутина и Шевић Ђорђа познаје по лику, јер их је свакодневно виђао на пункту –граница на босанској територији, јер је ту редовно чекао аутобус а на том пункту су се од октобра 1992. године налазила полиција из резервног састава полиције Републике Српске. Од свих војника које је виђао на пункту и по лику и по имену и презимену зна Оливера Крсмановића, Милана Лукића и Момира Савића. Изјавио је да се придружује кривичном гоњењу и да истиче одштетни захтев. Његов син Адмир Џихић сада живи у Истанбулу.

Оштећена Ханка Даутовић, навела је да је критичном приликом страдао њен брат Зафер Хацић који је живео у Сјеверину, а свакодневно је путовао у Прибој где је био запослен у предузећу «Братство». Брат јој је казао да има документ који му омогућава да безбедно пролази кроз ово подручје аутобусом, а који му је дала радна организација. Њихова породица преживела је још једну несрећу, јер се непосредно пре овога на истом путу десила отмица њеног сестрића. Придружила се кривичном гоњењу и истакла одштетни захтев чију висину није определила.

Оштећени Цавид Мандал, син покојног Мандал Алије изјавио је да се придружује кривичном гоњењу и да истиче одштетни захтев с тим што висину одштетног захтева није определио. У време критичног догађаја његов отац је живео заједно са породицом у селу Живинице које се налази на територији Републике Србије. Његов отац је имао држављанство Југославије. Био је запослен у фабрици «ФАП» у Прибоју. Месец дана пре спорног догађаја фабрика није радила, али радници су добили обавест да ће критичног дана бити исплаћене плате радницима ове фабрике па је због тога његов отац са колегама отишао у Прибој. Објаснио је да се до Прибоја могло безбедно доћи једино асфалтним путем који повезује Рудо и Прибој, а то је раздаљина од око 15 минута вожње аутомобилом или око сат времена пешке. Његова породица спровела је поступак проглашења несталог лица за умрло како би остварила права из пензијског и инвалидског осигурања.

Пуномоћници породица оштећених адвокат Драгољуб Тодоровић и пуномоћник оштећених Шевко Аломеровић, придружили су се кривичном гоњењу оптужених и истакли имовинско-правни захтев, чију висину нису прецизирали.

Из исказа сведока Стојкановић Велисава и Бојовић Биљане суд је утврдио да су Стојкановић Велисав и Бојовић Биљана критичном приликом били у аутобусу, и то да је Стојкановић Велисав управљао аутобусом а да је Бојовић Биљана радила као кондуктер. Аутобус се кретао на релацији Прибој-Рудо-Прибој, па су у својим сагласним изјавама изнели:

Тог јутра аутобус се кретао тако што је кренуо из Прибоја негде око 5 часова ујутру, а око 6 часова враћао се из Рудог према Прибоју. Радило се о зглобном аутобусу. Дужина целе релације пута је око 20 км, па се ова релација сматра локалном вожњом. Када се крене из Прибоја пут у дужини од 5 км пролази кроз територију Републике Србије, затим прелази на територију БиХ у дужини од 10 км, па се поново враћа око 5 км преко територије Србије, и на крају поново улази на подручје БиХ око пола километра до самог Руда. На овој релацији углавном су превожени радници који су радили са подручја Руда у фабрике у Прибоју и ученици који су учили школу. Крећући се наведеног дана од Прибоја до Рудог није било ништа неуобичајено, у аутобусу су били само возач и кондуктер. На повратку из Руда према Прибоју, један број путника ушао је у Руду, затим су путници улазили на успутним станицама према Прибоју. Један број путника ушао је на станици «Мост», а затим су путници ушли на станици Сјеверин, потом на станици Живинице. Када су прошле ове станице уз напомену да су места Сјеверин и Живинице на подручју Републике Србије, дошли су до места Миоче, које се налази на територији БиХ. Пре

аутобуске станице у Миочу, испред кафане «Амфора», излазећи из једне затворене полукривине, Стојкановић Велисав је изјавио да је видео испред њега на путу да су се појавила тројица наоружаних људи са аутоматским пушкама, у маскирним униформама. Један од њих му је показао да се заустави ван коловозне траке, на проширењу поред пута, што је и учинио. Поред ове тројице наоружаних људи са аутоматским пушкама у маскирним униформама који су били маскирани, нагављени црном бојом по лицу и рукама, приметио је на путу још тројицу -четворицу, такође се аутоматским пушкама и у униформама тако да је по процени сведока видео око 6-7 наоружаних људи. Када је ово наоружано лице након заустављања аутобуса ушло у аутобус, наредио му је да угаси мотор, што је он најпре одбио правдавајући се да неће моћи поново да упали, али је морао да поступи по наређењу јер је његово наређење озбиљно схватио. Када је ушао у аутобус, ово наоружано лице затражило је путницима личне карте на увид, почео је са прегледом личних карата, крећући се од предњег дела аутобуса према задњем делу. Двојица наоружаних лица била су на путу поред аутобуса, ту су и остали, а наоружани војник који је ушао у аутобус наредио је неким од путника да изађу напоље. Чуо је кроз аутобус неко комешање и коментар: «Изводе Муслимане». Кроз спољне ретровизоре аутобуса видео је да су у аутобус ушли на задња и средња врата још двојица-тројица са пушкама, у маскирним униформама, тако да је настало комешање кроз аутобус, око прегледа личних карата и извођења путника. Преглед личних карата и извођење путника одиграло се врло брзо за свега неколико минута. У току прегледа, наишао је аутобус, који саобраћа на релацији Пљевља-Прибој. Неки од наоружаних лица који су остали на путу, зауставили су и тај аутобус, ушли и прегледали га и врло брзо пустили да оде. У том аутобусу био је мали број путника и из њега нико није изведен. Из аутобуса, којим је управљао Стојкановић на релацији Рудо-Прибој, по његовој процени извели су око 15 до 16 људи. Ти путници су били различитих година старости и углавном радници који су запослени у Прибоју. Није приметио да је међу изведеним путницима била нека женска особа, али је касније чуо од осталих путника да је међу тим лицима била и једна жена. Из аутобуса је видео да су наоружани војници који су били маскирани, нагављени по лицу и рукама одводили путнике иза кафане «Амфора». Видео је да се иза кафане налази паркиран камион са цирадом, колико је могао да уочи, радило се о камиону марке «Застава 615». Када су завршили са извођењем путника, онај наоружани војник који га је зауставио, дошао је до њега и обратио му се речима: «Пали ауто, ћерај». На те његове речи сведок Стојкановић, прокоментарисао је: «Где водите ове путнике, ово је Југославија?!», а објаснио је да је све то коментарисао због тога што није знао која је намера ових наоружаних лица када су изводили путнике, помислио је да су неки резервисти бежали са ратишта, да нису хтели да иду у борбу, а чуо је да се и то дешавало да се пресећу такви људи и да се враћају назад на ратиште. Ово наоружано лице узвратило му је на његов коментар следећом реченицом: «Ј..... те Југославија, дај личну карту». Како није имао личну карту, показао му је возачку дозволу а овај му је након прегледа наредио да упали аутобус и да вози даље. Када је стигао у Прибој, одмах је отишао код председника општине, обавестио га је шта се десило а потом је отишао у месни СУП. Напоменуо је да је због овог догађаја доживео јак страх и да се након тога разболео. Истакао је да лица која су наоружана ушла у аутобус и она која су стајала поред аутобуса не би могао да препозна јер их је тада први пут видео, били су маскирани, изгављени по лицу, а сигуран је да нису из Прибоја.

Међу путницима који су изведени из аутобуса познавао је неке од њих. Познавао је особу која је радила као матичар у Општини Прибој, затим једног путника који је био месар у Прибоју а остале је знао из виђења и то углавном због тога што је на тој релацији стално возио око пет-шест година. Сведоку су на главном претресу, предочене фотографије оететих лица и то фотографије из картона личних карата, па упитан да ли може некога да препозна сведок је изјавио да је виђао: Шебо Мехмеда, Хаџић Зафера а то је лице које је радило као месар у Прибоју и које је стално путовало на релацији Сјеверин-Прибој, Рамиза Беговића зна, зна да је радио као матичар у Општини Прибој и стално путовао на релацији Сјеверин-Прибој, Софтић Дервиша је знао из виђења, као и Софтић Митхата, и то као путнике који су путовали на овој релацији. Из виђења је знао Бајрамовић Мустафу, Џихић Есада који је радио у Електродистрибуцији Прибој, познавао је Ћатовић Рамахудина као и Колџић Мелвиду која је радила у предузећу «Инкоп» у Прибоју. Када су му показане фотографије изјавио је се Хоџић Меда не сећа нити Хоџић Медредина. Напоменуо је да све ове људе зна из виђења, али да није сигуран да су сви они били тог јутра у аутобусу. Поновио је да је из аутобуса по његовој слободној процени изведено од 15 до 16 путника. Цела дужина релације пута Рудо-Прибој је 22 километра. Из Рудог се иде до моста преко Лима неких један километар до 1.200 метара, то је територија Босне, па се улази у Србију у место Сјеверин, затим се иде путем Сјеверин –Живинице, па прима путнике у Сјеверину и Живиницама то је територија Србије, а одмах од Живиница до места Прелац неких непун километар улази се опет у босанску територију и до места Миоче има 4, 5 километара, а од Миоча до Увца и до српске границе има 7 километара.

Исказ сведока Бојовић Биљане, кондуктера из овог аутобуса у битним важним сегментима је истоветан са исказом сведока Стојкановић Велисава и то у погледу дужине пута и места кроз која се пролази кроз територију Србије и територију БиХ, такође њихов исказ је идентичан и у погледу места где је аутобус заустављен у месту Миоче испред кафане «Амфора», где није аутобуска станица, као и у погледу начина на који је аутобус заустављен, и чињенице да су у аутобус ушла наоружана лица која су вршила легитимисање и извођење путника. Такође су искази идентични у погледу униформа које су на себи имала ова лица, те начина на који су били маскирани и изгарављени по рукама и лицу. Сведокиња Бојовић Биљана изнела је да није видела у близини поред кафане «Амфора», или иза зграде било какво превозно средство. Изјавила је да се уплашила и да на то није обраћала пажњу. У делу где описује понашање путника објаснила је да није знала разлог због чега се путници изводе из аутобуса, да је у аутобусу настао жагор и да је приметила да је међу људима завладао страх и да нико ништа није гласно коментарисао.

Сведок Китић Илија, у свом исказу на главном претресу, изнео је да је дана 22. октобра 1992. године заједно са супругом Десом и сином Милованом, који је тада био ученик првог разреда средње школе ушао у аутобус који саобраћа на релацији Рудо-Прибој и то у месту Живинице где живи. Место Живинице припада територији Републике Србије. Од аутобуске станице у Живиницама, где су ушли у аутобус прешли су пут од 1,5 километара кроз територију Републике Србије па су се онда око 5 километара кретали преко

територије Босне где су у то време била ратна дејства. Прелазећи преко територије Босне, одмах на уласку у место Миоче, нису прошли више од 500 метара, на путу их је зауставио наоружани војник. Он и његова супруга стајали су у предњем делу зглобног аутобуса. Сасвим добро је видео да је овај војник нагављеног лица ушао на предња врата аутобуса. Поред овог војника видео је још два наоружана лица са оружјем испред аутобуса. Овај који је ушао у аутобус имао је избледелу маскирну униформу, носио је аутоматску пушку. Приликом заустављања аутобуса, ово лице држало је пушку у руци, уперену на готове према лицима у аутобусу а када је ушао у аутобус затражио је личне карте од путника а пушку је спустио низ раме. Сведок је први показао своју личну карту, потом и његова супруга а онда остали путници који су били у предњем делу аутобуса. Његов син је стајао поред њих а поред њега стајао је један комшијски дечак, Муслиман чије име не зна, али зна да је можда мало млађи од његовог сина. Када је војник дошао до деце, није чуо баш које је речи изговорио, колико се сећа, рекао је: «А ви децо», и тада је он одговорио : «Деца пошла у школу». У предњем делу аутобуса била је мукла тишина. Није видео да је било које лице изашло и изведено на предња врата аутобуса. Поред овог наоружаног лица које је ушло на предња врата аутобуса и извршило легитимисање путника, колико се сећа још неко наоружано лице ушло је у задњи део аутобуса али то не може са сигурношћу да тврди јер тамо није гледао. Аутобус је заустављен на уласку у место Миоче, на месту где није предвиђено заустављање аутобуса, нешто пре аутобуског стајалишта. Сећа се да је овај војник наредио возачу аутобуса да скрене десно на једно проширење поред пута што је овај и учинио. Како је он по занимању возач и често је саобраћао на овој релацији објаснио је да од Рудог овај пут када пролази српску територију наслања се на реку Лим а преко пута реке Лим је босанска територија. Део територије који припада Србији је као једна потковица. Када се гледа путем из правца Рудог према Прибоју, кроз ту територију се вози километар и по, на територију Босне се улази код места Прелац и кроз ту територију се вози око 5 километара. Проширење на ком се зауставља аутобус у месту Миоче налази се у непосредној близини кафане «Амфора». Кафана се налази са десне стране пута, кућа је била без крова, није била у функцији, кров је изгорео. У близини кафане нема кућа, али има шумарака. Овај објект-кућа у којој се налази кафана заклањао му је видик тако да није приметио поред пута никакво возило ни теретно ни путничко. Војник је вршио легитимисање путника. Сећа се да је на аутобуској станици у месту Живинице где је ушао у аутобус било још путника и то његова снаха Китић Радојла, његов рођак Китић Томислав, било је још десетак комшија али не може свих да се сети. Сећа се да су у аутобус ушли комшије: **Идриз Гибовић, Мандал Алија, Хоџић Медо** и његова сестра **Колџић Мелвида**, овај дечак који је био поред његовог сина и његов стриц чије име не зна. На овом проширењу поред пута задржали су се неких 10 до 15 минута. Док су били заустављени наишао је аутобус који је саобраћао на релацији Пљевља према Прибоју. Сећа се да је и тај аутобус заустављен и да је неко од наоружаних лица вршило контролу путника у том аутобусу, но није видео да је неко изведен из аутобуса. Сведок је изнео, с обзиром да је радио као возач у предузећу «Ракета» из Прибоја, да је чуо да неки путници муслиманске националности имају потврде да се могу слободно кретати превозом овим путем али да он такве потврде није видео. Напоменуо је да је и раније било легитимисања путника у аутобусу, да се пролази кроз зону ратних дејстава и ту нико није ишао без докумената. Касније је чуо имена људи који су нестали, а

познато му је да су били сви запослени у предузећима у Прибоју. Када су ова наоружана лица завршила преглед личних карти, изашли су из аутобуса и један од њих наредио је возачу да настави вожњу па су наставили ка Прибоју. Од места Миоче до Прибоја, у аутобусу се није чуо никакав коментар између путника, као да нико није имао гласа. Са овим дететом које је било поред његовог сина, није ништа разговарао јер је био и сам уплашен, уз напомену, да може замислити како је било том детету у тим тренуцима. Потврдио је да је видео да је неколико лица изведено из аутобуса, да не зна колики је број лица, нити ко им је наредио и где су одведени. Приликом изласка ови путници из аутобуса нису ништа коментарисали, нису се опирали нити на било који начин пружали отпор. Изнео је да на неких 4 километра испред уласка у Прибој код места Увац са босанске територије била импровизирана рампа на којој су се налазили наоружани људи - борци који су били на ратом захваћеном подручју. Са сигурношћу је тврдио да не би могао да препозна лице које је ушло у аутобус јер је било маскирано, нагављеног лица а остали који су се налазили околу нису имали ни они природан лик. Познато му је, да су грађани муслиманске националности након овог догађаја окупљали се у Сјеверину да протестују и да траже од органа власти да им се каже шта се десило са њиховим несталим члановима породице. После овог догађаја, овим путем грађани муслиманске националности нису се више усуђивали да се крећу ка Прибоју.

Сведок Деса Китић у свом исказу, углавном је поновила, и њен исказ је у бити идентичан са исказом њеног супруга сведока Китић Илије и то у погледу места где су ушли у аутобус, места где су заустављени у Миочу испред кафане «Амфора», чињенице да кафана није радила јер је кров кафане изгорео. Сведокиња није могла да се изјасни на околност да ли су извођени путници из аутобуса, колико је било изведених путника, на који начин је наређено да изађу из аутобуса. Једино чега се сећа да је наоружани војник ушао у аутобус и да је вршио легитимисање, да зна да је њен син стајао поред једног дечака муслиманске националности, који је живео у комшилуку и који се презива Џихић. Напоменула је, да је у тим тренуцима била јако уплашена, тако да није пратила шта се дешава у аутобусу. Војника који је ушао у аутобус и вршио легитимисање, не би могла да препозна, јер како сама каже: «и да је моје дете било тако маскирано, и нагављено ни њега не би могла да препознам.» Изнела је да је она сама била уплашена, да је била као «укопана», престрављена, да се није окретала назад нити са стране. Није се обраћала ни свом детету, па ни комшијском. Објашњавајући догађај и говорећи чега се сећала сведокиња је изнела да би сви требало да схвате да је то велики страх у људима јер су се налазили у ратној зони, она је туда пролазила свакодневно. Критичног дана кад се вратила кући са посла чула је да су нестали неки људи, који су били у аутобусу и то Муслимани. После овог догађаја чула је да је било окупљања мештана Муслимана али да јој није познато на који начин су они протестовали јер она није одлазила на скупове који су одржавани у Сјеверину.

Сведок Раковић Радомир у свом исказу изнео је да је 22.10.1992. године, кренуо из Живиница на посао у Прибој, да је био запослен у предузећу «Ратко Митровић». Тог јутра ушао је у аутобус који саобраћа на релацији Рудо-Прибој у месту Живиницама, налазио се у задњем делу аутобуса. Аутобус је заустављен у месту Миоче испред кафане «Амфора», и то пре редовног аутобуског стајалишта. Аутобус је заустављен од стране наоружаних војника

који су били у маскирним униформама, и маскирани по лицу, нагарављени. Изнео је, да је видео да је тако маскирани војник ушао на задња врата аутобуса и тражио личне карте од путника. Носио је пушку која му је у моменту када је ушао у аутобус висила о рамену, а одмах након наредбе да покажу личне карте путници су то и учинили. Видео је када је овај наоружани војник изводио путнике из аутобуса на задња врата. Није могао да види шта се дешава у предњем делу аутобуса јер је била гужва, али претпоставља да је и тамо неко од војника вршио контролу путника. Већу групу људи видео је када је изведена из аутобуса а међу овим људима видео је једну жену, његову комшиницу Колџић Мелвиду, коју је познавао.

Сведок Ђорђе Јанушевић, у свом исказу је изнео да је дана 22.10.1992. године, ишао на посао у Прибој аутобусом. У аутобус је ушао на аутобуској станици у Сјеверину. На станици је видео тројицу или четворицу мештана и то: двојицу Софтића, једног Ћатовића, и за њих је сасвим сигуран да су ушли у аутобус, то су људи из села, тог дана су нестали јер је сасвим сигурно видео да тог јутра нису изашли у Прибој из аутобуса. Он је седео на другом седишту иза возача. Зауостављен је аутобус у месту Миоче испред кафане «Амфора». Када је аутобус стао, испред аутобуса су се налазила два наоружана и маскирана униформисана лица. Обојица су били нагарављени по лицу. Возачу су показали да заустави аутобус, након заустављања један је ушао у аутобус а један је остао поред аутобуса држећи пушку уперену на готове према аутобусу. Овај који је ушао у аутобус, наредио је путницима да покажу личне карте, а затим је наредио да се нико не окреће. Није сигуран да ли су сва врата на аутобусу била отворена, или само једна, али мисли да су поред ових предњих била отворена још једна, а што је закључио по звуку који је чуо и који је препознао, када се врата отварају. Док је седео, приметио је да пролазе неки људи поред аутобуса. Аутобус је био некако паркиран паралелно са зградом кафане «Амфора», тако да са места где је седео није могао да види ниједно возило паркирано иза кафане или на путу, као што осим ове двојице војника није видео да је било још војника на путу или у близини кафане. Сведок је изнео да је видео да су тога дана у аутобус на предња врата ушли Китић Илија, његова супруга и дете, стајали су у предњем делу аутобуса а поред њих је стајало и дете породице Џихић. Тај дечак је изашао у Прибој са Китићима. Није сигуран да ли се војник који је вршио легитимисање у аутобусу обраћао овом дечаку, Џихићу. Колико је он могао да види, изведена је група људи, не зна тачан број, није видео да је у тој групи била нека жена, али је касније чуо да је једна жена страдала. Пошто је свакодневно путовао овим аутобусом за Прибој, већину људи који су изведени познавао је, али није сигуран ко се све тога јутра нашао у аутобусу осим ових путника из његовог места. Сведок је надаље изнео да су Муслимани после овог догађаја протестовали, да су тражили од легалних органа власти да им се каже где су им чланови породица. Познато му је да су након ових протеста Муслимани колективно пешке отишли за Прибој и напустили своје домове.

Сведок Тимотић Милан, саслушан током поступка и на главном претресу, изјавио је да се не сећа да је у критично време био у Вишеграду, не сећа се да је фотографисао нека лица или неки догађај 22. октобра 1992. године. Код истражног судије сведок је изјавио да се не сећа да познаје било кога од овде оптужених. На главном претресу је изјавио да се не сећа да је уопште у

октобру 1992. године био на подручју Републике Српске, која је била обухваћена оружаним сукобима, нити да је у том периоду боравио на територији Србије, конкретно у месту Прибој. Изнео је да је 2000. године, за време праћења демонстрација у Београду, и то пре октобарских догађаја, негде у септембру месецу био претучен испред зграде Генералштаба у центру Београда, у то време радио је као фоторепортер «Недељног телеграфа». Радило се о опозиционом листу и том приликом, приликом ових демонстрација добио је телесне повреде у виду напрснућа кључне кости, поломљена су му четири ребра, имао је повреде по шасти руке јер се бранио од удараца, али није ишао код лекара, није тражио медицинску помоћ, јер нема социјално осигурање, нема средстава за плаћање лекове. У овом делу исказ сведока се разликује од исказа који је дат пред истражним судијом, када је објаснио да је разлог његовог несећања, то што је пре 30 година има тежак саобраћајни удес, када је задобио потрес мозга, лом кључне кости и неке друге повреде, да је тада био у коми, тако да се не сећа многих догађаја. Приликом саслушања пред истражним судијом изнео је да је могуће да је можда био на ратишту у БиХ, али да се не сећа где и у ком делу. У Босни има родбину, јер му је мајка из Босне и то из Босанског Новог, да су многи рођаци настрадали у Другом светском рату, па и у овом последњем деведесетих година. Изнео је да је радио за многе листове, да се не сећа за које је све листове радио, да се не сећа да је за време овог последњег рата било кога фотографисао на територији Босне. Сведоку је на главном претресу, а и приликом саслушања код истражног судије предочена фотографија из списка предмета и то из прилога број 1 албум фотографија отетих лица од 22.10.1992. године као и фотографије прилога број 2 албум фотографија припадника како је назван албум паравојне формације «Осветници», па је сведок одговорио да се не сећа да је фотографисао овај догађај и ова лица, да се не сећа ни лица из прилога број 2. Сведок Тимотић Милан, посебно приликом давања исказа позван да се изјасни у вези фотографије бр.9 на страни број 8, и то у погледу лица означеног бројем 4 хемијском оловком, и да ли му је то лице познато, одговорио је да ово лице личи на њега, али да се не сећа и не може да тврди да је то он. Сведок је такође изјавио да се не сећа особе нити имена Драгане Ђекић.

Из исказа сведока Удовичић Милоја, суд је утврдио да се сведок дана 22.10.1992. године, око 6 часова ујутру кретао из Прибоја за Ужице, својим камионом марке «Мерцедес», тип 508 да превезе једну дизалицу. У камиону је био сам. Када је стигао до места на путу, које зову «Мешин мост», већ је био прешао на територију БиХ, видео је са десне стране пута камион марке «Застава», носивости 5 тона са цирадом, а са леве стране било је путничко возило «Лада». На путу су били људи наоружани, намазани по лицу црном бојом, а у рукама су имали аутоматско наоружање. Неки су били у униформама, неки обавијени црним застарама, на застарама је видео мртвачку главу. Заушављали су га и он је морао да стане пошто су били наоружани. Од њега су тражили гориво, јер је у то време била несташица горива. Након краћег времена ова наоружана лица закључила су да имају довољно горива у свом возилу, а затим су почели да гурају свој камион, успели су да упале свој мотор, и он зна да су се кретали око километар и по. У том тренутку он није могао да определи колико је тачно било наоружаних особа али зна да их је било више. Када су они отишли, он је наставио да се креће па их је сустигао око отприлике километар и по напред. У том тренутку видео је поред њиховог камиона, да је из супротног

смера наишао камион марке «Там», који су зауставили. Са возачем овог камиона су разговарали. Чуо је да траже од овог возача да их вуче (шлепа), али он се изговорио, и упутио их на његов камион, говорећи да се ради о јачем камиону и да то он може боље и брже да уради. Са својим камионом вукао их је отприлике око 2 километра. Када су дошли на узбрдицу није могао даље да вуче. Они су тада мотор свог камиона ставили у погон кретањем уназад. Док су били на узбрдици, приметио је да је цирада на камиону марке «Застава» са стране поцепана, и у једном тренутку приметио је да су на каросерији камиона испод цираде људи. Један му је давао знак руком да се склони, само је мало померио цираду и машући руком давао му знак да се удаљи. Није видео лице тог човека већ само руку, мало је загрнуо цираду и показивао му да се удаљи. Он се тада уплашио јер је схватио да су на камиону испод цираде људи, сагао је главу, направио се као да их није видео а овај покрет је разумео да треба да се удаљи са камионом да их даље не вуче (не шлепа). На том месту је видео колико је било маскираних и наоружаних људи. У путничком возилу «Лада» било их је петорица. Код њега у камион «Мерцедес» ушла су тројица, а један је возио и управљао теретним камионом марке «Застава», тако да он мисли да их је било укупно девет. Наставили су да се крећу. Испред њега се кретао уз узбрдицу према Бијелом брду камион «Застава», са њим у возилу су била тројица која су га пожуривала да стигне њихов камион, а на пола брда претекла га је и «Лада». Успут је питао једног борца који је био најкрупнији међу њима и са њим у кабини одакле је, одговорио му је да је из Србије. Када је пожелео да добије конкретан одговор, одакле је то лице ближе из Србије, овај му је одговорио да је довољно да зна да је из Србије, због чега је престао да га даље испитује.

На врху Бијелог брда је мотел. Овај црвени камион «Застава» био је заустављен на врху брда, ту је била и «Лада», а ови маскирани и наоружани људи са аутоматским оружјем, почели су да се веселе. То је била нека хистерија од радовања, неки од њих су пуцали, па је он имао утисак да се дешава нешто јако чудно. То му је све личило на сцене из филмова које је некада гледао, као када се Индијанци радују кад ухвате жртву. Изнео је да су ови људи који су га зауставили, били маскирани, наоружани аутоматским пушкама, намазани по лицу црном бојом. Неки су били обмотани црним заставама на којима је прочитао: «С вером у Бога, за краља и отачбину», а поред тога на средини заставе видео је мртвачку главу. Сасвим је сигуран да је код лица која су била код њега у кабини видео аутоматско оружје. Зна да је један борац имао немачки аутомат, један је имао руску пушку, за трећег зна да је имао аутоматску пушку али да не зна које марке. Ова лица је тога јутра први пут видео, неки су имали траке на глави, неки капе, изгледали су тако да он никада не би могао да их препозна.

На главном претресу одржаном 22.1.2003. године, у свом исказу сведок Удовичић Милоје је изнео да се сећа да је негде испред Бијелог брда пре него што су се ова возила зауставила, и наоружана лица изашла из камиона «Заставе», и из његовог камиона, те из путничких возила, чуо да су људи који су се налазили на каросерији камиона «Застава», испод цираде, као и ова наоружана лица која су изашла из «Ладе» певали песму : «Ја сам четник од главе до пете, ој, Алија ј..... ти дете». Сасвим је сигуран да су ову песму певали људи који су се налазили испод цираде на камиону, али не зна да ли је неко од наоружаних људи био заједно са њима у камиону. Док су били

зауостављени на Бијелом брду, у његовом присуству ниједан цивил, нити било које друго лице није убијен. Објаснио је да у то време није постојала административна граница између Републике Србије и Босне, али да је на уласку у Босну постојала импровизирана граница, као нека оборена летва или стабло, да су ту поред границе стајали наоружани мештани-припадници војске и полиције Републике Српске. Истакао је да с обзиром како су ова наоружана лица изгледала, како су били маскирани, обојени по лицу и рукама, да их је тада први пут видео, да није претпостављао да треба да памти њихове ликове, и да ће их некад препознавати, те је потврдио да ниједног од ових бораца не би могао да препозна. Тога дана јако се уплашио, схватио је да о овом догађају не треба да прича ништа, да је најбоље да се држи правила: »Што сам видео, нисам видео, што сам чуо, нисам чуо,» јер да је о овоме причао, одмах након тог догађаја данас вероватно не би био сведок. Изјавио је да овај догађај није пријавио, да није пријавио да је вршио шлепање овог камиона, али да је о томе слободно причао са људима у Прибоју. Изнео је да је он познати кафеџија и да је у својој кафани о томе говорио, али да га о томе нико ништа није питао. Био је уплашен за свој живот јер је чуо, причало се по граду, да је један добар домаћин Станко Пецикоза убијен само због тога што је превезао Муслимане. Изнео је да је касније чуо да су ови људи - Муслимани, који су били у «Застави», убијени, а када је сазнао за њихов идентитет, схватио је да је већину њих познавао их виђења јер су често навраћали као гости у кафану «Златибор», коју он држи у Прибоју.

Приликом саслушања кључног сведока оптужбе, Драгане Ђекић, веће је на предлог јавног тужиоца, а након саслушања странака и браниоца одлучило да искључи општу јавност, а на основу члана 294 у вези члана 292 ЗКП-а. Општа јавност је искључена, због разлога очувања јавног реда и мира у судници и ван ње. Наиме, суђењу су присуствовали представници породица оштећених, као и велики број представника породица оптужених и њихових пријатеља. Суђење је иначе изазвало велико интересовање у јавности. У судници се осећала велика напетост. Јавност је била подељена, да ли треба уопште судити за ратне злочине који су се дешавали на просторима бивше Југославије. Према томе, приликом саслушања сведока Ђекић Драгане искључена је општа јавност, а саслушању су присуствовали представници стручне јавности, затим представници невладиних организација. Сведокиња је саслушана у присуству оптужених, јавног тужиоца и браниоца, пред судским већем, у присуству страже која је обезбеђивала оптужене.

Драгана Ђекић није била заштићени сведок како је то представљено у јавности, јер одредбе важећег ЗКП-а у то време нису предвиђале институцију заштићеног сведока, а када је саслушавана пред истражним судијом, Драгана Ђекић је изнела да осећа страх и бојазан да ће због онога о чему говори имати тешких последица, да је имала претњи које су упућене и њој и њеној породици, па је из тих разлога је тражила да јој се пружи одређена заштита, о чему се постарао јавни тужилац заједно са органима унутрашњих послова, на основу члана 109 став 3 ЗКП-а, Драгана Ђекић је у то време била лице под физичких заштитом, али ван суднице у којој је саслушавана на главном претресу.

У свом исказу сведокиња је изнела да је први пут отишла на ратиште у Републику Хрватску 1991. године и то на подручје Источне Славоније, да је тамо распоређена у санитет као болничарка где је боравила до јануара 1992. године, када је прешла на ратиште у Босну и то на територију Зворника. Ту је такође распоређена као болничарка у санитету.

Септембра месеца 1992. године прешла је на ратиште на подручју Вишеграда, јер је на том ратишту постојала потреба за болничарима. За време боравка у Зворнику упознала је оптуженог Ђорђа Шевића и оптуженог Драгићевић Драгутина. У Вишеграду је упознала доктору Миру и њеног момка, оптуженог Лукић Милана. После веома кратког времена након преласка из Зворника у Вишеград на ово ратиште су дошли Шевић Ђорђе и Драгићевић Драгутин. За време док се налазила на кратком одсуству у Београду телефоном ју је позвала докторка Мира и рекла јој да је потребно да се врати у болницу у Вишеград, да Лукић и она колима долазе за Београд и да уколико хоће може да се врати у Вишеград. Пошто је добила овај позив, телефоном је позвала Шевић Ђорђа, за кога је знала да се у том тренутку налазио код куће у Руми и предложила му да се заједно врате у Вишеград. Након неколико дана у хотелу «Палас» у Београду састали су се Шевић Ђорђе, Лукић Милан, докторка Мира и она, а не сећа се да ли је са њима био на састанку и оптужени Драгићевић Драгутин. Том приликом оптужени Лукић Милан их је упознао да је стање у Вишеграду тешко, да су неки борбени положаји пробијени, и да би требало више људи за то ратиште. У току исте вечери аутомобилом којим је управљао Лукић Милан за Вишеград су отишли Шевић Ђорђе, докторка Мира и она али се не сећа да ли је са њима у колима био и оптужени Драгићевић Драгутин. По доласку у Вишеград јавила се у болницу где је добила распоред, а Шевић Ђорђе јавио се у штаб Вишеградске лаке пешадијске бригаде где је добио распоред. У Вишеграду се сместила у једну гарсоњеру, па се са њом ту сместио и Шевић Ђорђе а свакодневно је у гарсоњеру долазило доста људи, између осталих и оптужени Драгићевић Драгутин, Крсмановић Оливер и Лукић Милан. У то време Вишеград је био нападнут из више праваца од стране Муслимана и сва лица која су се задужила оружјем морали су да се крећу по граду наоружани а наоружани су долазили и код ње у стан. Борци које је виђала имали су од наоружања аутоматске пушке али не може да се изјасни да ли су имали бомбе и ако јесу које. Командант јединица које су се налазиле у Вишеграду био је потпуковник Лука Драгићевић. Он је био припадник Војске Републике Српске и командант свих јединица на подручју Вишеграда, она га је лично познавала. Лукић Милан није имао никакав чин, чула је да су га војници оловљавали са «Војвода», а колико се сећа није имао никакву ознаку чина на униформи.

Вече уочи критичног догађаја, у гарсоњери у којој је становала, дошао је оптужени Лукић Милан. У то време у стану је био Шевић Ђорђе. Није сигурна да ли је био Драгићевић Драгутин мада зна да је било још неколико људи. Чула је када је Лукић Милан позвао Шевић Ђорђа да наредног дана иду у акцију «пресретања Муцахедина» који иду ка Горажду, не сећа се тачно када је Шевић Ђорђе отишао у акцију, али зна да је она тог дана у периоду између 7 и 8 часова ујутру отишла на посао у Вишеградску болницу. Убрзо пошто је дошла на посао у болницу је дошао кум Лукић Милана и позвао је да пође у хотел «Вилина влас», јер је потребна помоћ неком од бораца. Возилом санитета довезла се до хотела «Вилина влас» и испред хотела видела један камион.

Приметила је да је каросерија на камиону била прекривена цирадом. Испред хотела налазила се већа група људи војника, али и цивила-мештана из околине. Под већом групом људи изнела је да подразумева да је било између 20 и 50 али не више од тог броја. Присутни цивили, међу којима је било и жена, тражили су од војника да их пусте у хотел да линчују «муцахедине». Испред хотела «Вилина влас» затекла је оптуженог Лукић Милана, Шевић Ђорђа, борца чији је надимак «Босанац» - то је Драгићевић Драгутин, затим особу коју су звали «Црногорац», којег је описала изразито високог младића око 190 цм, црне косе, пореклом из Црне Горе, затим Синишу Ковачевића, пореклом из Србије, затим Оливера Крсмановића званог «Орлић», Шевић Ђорђа и фоторепортера «Вечерњих новости», који је био обучен у маскирну униформу а имао је код себе фото-апарат, од оружја је носио пиштољ – Тимотић Милана. Тимотић Милана је познавала од раније, он је долазио код ње у стан у Вишеграду, дружио се са војницима а једном приликом пре овог догађаја ју је и фотографисао. Тимотић Милан је на том месту стално фотографисао. Када је пришла оптуженом Шевић Ђорђу, са којим се у то време забављала и питала га ко су људи, чије линчовање траже цивили, он јој није ништа одговорио. Видела је испред хотела на земљи-бетону разбацане неке ствари, делове цивилне одеће, као и папире – то су била лична документа, а поред степеништа била је сложена већа гомила дрвених мотки. Лукић Милан јој је тада рекао да се у хотелу налазе «Муцахедини», а на њено питање чија је одећа, и документа која су разбацана испред хотела одговорио је – њихова. Ово објашњење је прихватила, јер се и раније дешавало да Муслимани испод цивилних одећа буду наоружани. Сведокиња је објаснила да су се под називом «Муцахедини», у жаргону међу војском и српским становништвом на територији Републике Српске, подразумевали плаћеници који су долазили да ратују са стране и помажу босанским Муслиманима и армији БиХ. Муцахединима нису називали локално цивилно становништво муслиманске националности. Пошто је указала неопходну медицинску помоћ једном борцу ушла је у хотел и тада у холу хотела видела по поду да лежи већа група људи. Ови људи су били пребијени, обливени крвљу, имали су повреде по глави и свим деловима тела, неки су јаукали и запомагали. Већина их је имала повреде по глави, било је очигледно да су претучени. Нико од њих није био наг, без одеће. Приметила је издвојену, на другој страни хола независно од ове групе људи који су лежали по поду, једну крупнију жену светлије пути, смеђу или плаву, која је плакала, била је видно уплашена, дрхтала је али на овој жени није приметила физичке повреде. Када је поново изашла их хола хотела «Вилина влас» испред је затекла иста лица Шевића, оптуженог Драгићевића, Лукић Милана и Крсмановић Оливера, и неколико других бораца. Није се ту дуго задржала, она је возилом санитета отишла на подручје Рујишта одакле је тога дана кренуо напад Муслимана. Од хотела «Вилина влас» до села Рујиште има око 15 минута нормалне вожње, а није могла да определи колико је времена потребно од Рујишта до Вишеграда, мада је истакла да то није ни просторно ни временски удаљено. Када се враћала тога дана из Рујишта у Вишеград, на улазу у Вишеград видела је групу људи, знатно већу од оне која је била окупљена испред хотела «Вилина влас» а, у тој групи је био велико број цивила. Није могла прецизно да наведе колико је сати било, али је изнела да је то било време после 12 до 15 часова. Молила је возача да заустави возило и она је изашла из кола, па је видела на око 5-6 метара испод пута на којем су се зауставили, око 15 до 20 лешева људи који су били

измасакирани, пребијени, то су били цивили које је тог јутра видела у холу хотела «Вилина влас». Ови лешеве су се налазили испод пута, на узаној обали реке Дрине. Поред њих приметила је да се налазе наоружани борци и то оптужени Шевић, оптужени Лукић Милан, оптужени Драгићевић Драгутин и оптужени Крсмановић Оливер, као и још неки борци. Чула је када је Лукић Милан из све гласа викао: «Ово су «Муцахедини» који су хтели да иду у Горажде да се боре.» Шевић ју је одгурнуо да не гледа овај стравичан приказ. Одмах поред пута на месту где су лежали побијени цивили, поред бораца о којима је било речи видела је и групу цивила, која је каменовала лешеве Муслимана. Поново је чула како је Лукић Милан поред лешева убијених цивила, поред Дрине, испод пута између осталог викао: «Ово су им борци, добиће их као што су они предали нама наше.» Објаснила је да је њој било познато да је тих дана на подручју Горажда, ближе код места Меримиш убијено 19 српских бораца, да је чула да су вођени преговори са представницима Муслимана да се изврши размена убијених српских бораца, али да су Муслимани искључиво тражили да се њима предају живи борци Муслимани, те да због тога до ове размене није дошло. Лешеве цивила није појединачно посебно загледала, и није приметила тада да се међу лешевима налази и тело жене коју је претходно видела тога преподнева у хотелу «Вилина влас».

Наредног дана, срела се са оптуженим Лукић Миланом у вишеградској болници, и када је питала шта се то десило он је рекао да је имао информацију, да су ово «Муцахедини», који ће проћи преко тог подручја, да их је заробио у намери да их размени за погинуле српске борце, који су погинули у подручју села Меримиш, да су вођени преговори у намери да ове живе Муслимане размене за мртве Србе, али када су то Муслимани одбили онда су их они убили. Није јој рекао ко је водио преговоре око размене Муслиманима. Нико од бораца није јој рекао где су ови Муслимани отети, на који начин, а тек касније из прича људи које је сретала у граду чула је да су ови људи-Муслимани отети из аутобуса и у ту причу није веровала, мада не зна из ког разлога. Није јој познато ко је био командант јединице којој је припадао оптужени Шевић Ђорђе. Објаснила је да се пре овог догађаја међу људима у Вишеграду причало да се та јединица зове «Осветници», а познато јој је да су се борци међу собом звали «Осветници».

У јануару 1993. године раскинула је своју везу са Шевић Ђорђем, а у мају 1993. године вратила се у Београд и од тада није видела ни Шевић Ђорђа нити било ког од бораца које је упознала на ратишту у Вишеграду. Кроз дружење и разговоре са овим борцима сазнала је да је Шевић Ђорђе родом из Руме, да је Драгутин Драгићевић родом из Босне из околине Братунце или Сребрнице, да су га због тога звали «Босанац», познато јој је да је он пио алкохол у већим количинама док остали борци то нису чинили.

Надаље, изнела је да јој је познато да су сви ови борци када су били на борбеном задатку имали маскирне униформе, на глави су носили капе, неки са кокардом, а када нису учествовали у акцијама често су били у цивилној одећи. Није могла да се сети кад их је видела испред хотела «Вилина влас» да ли су сви били у маскирним униформама или су неки били у цивилној одећи.

Сведокињи је предочен исказ који је дат пред истражним судијом у делу где је навела да је међу убијеним видела и заклане цивиле, а на главном

претресу изјавила да су ови људи били измасакрирани и у лошем стању. Сведокиња позвана да објасни разлику у својим исказима, јер је пред истражним судијом изјавила да се из хотела «Вилина влас» вратила убрзо у Вишеградску болницу а да је у току дана, стигао глас да је уследио напад Муслимана из правца Рујишта и да је тек тада кренула на ратиште у правцу Рујишта, а на главном претресу изјавила је да је из хотела «Вилина влас» отишла према борбеном положају Жупа, коме припада и место Рујиште, па је сведокиња изнела да остаје при исказу датом на главном претресу, да је из хотела «Вилина влас» сасвим сигурно отишла према борбеном положају Жупа, где припада и место Рујиште и да је по повратку из Рујишта ка Вишеграду видела приказ о коме је сведочила у овом поступку.

Сведокиња је одговарајући на питање пуномоћника оштећених, да ли је испред хотела «Вилина влас», и касније тога дана, у повратку, на обали Дрине, приметила присуство полицијских снага града Вишеграда и Републике Српске, па је навела да су припадници војске и полиције носили исте униформе, тако да је било тешко разликовати ко је војник а ко је полицајац.

Потврдила је да критичног дана када се нашла испред хотела «Вилина влас», ни у холу, нити испред хотела, ни на једном месту није приметила никакво наоружање-оружје за које је Лукић Милан тврдио да је одузето од ових цивила. Оружје је видела само код оптужених.

Потврдила је да санитетском особљу, које је радило у вишеградској болници, није било забрањено да указује медицинску помоћ муслиманским борцима или цивилима, али да ни сама не може да објасни због чега критичном приликом није ником од повређених цивила у холу хотела указала медицинску помоћ.

Изнела је да је неколико дана пре овог догађаја уследио напад муслиманских снага на положај српске војске у Вишеграду, да је том приликом погинуло око 20 српских бораца код места Меримиш, да је такође у једном селу у околини Вишеграда заклано двоје деце, да се о овим догађајима причало међу српским становништвом, па претпоставља да су управо ови догађаји и условили револт народа који се нашао испред хотела «Вилина влас» и на обали Дрине. Познато је да се међу цивилима и борцима на подручју Вишеграда, пут између Руда и Вишеграда, називао «Зелена трансверзала», да тим путем долазе Муслимани који су желели да ступе у муслиманску војску, да је и она лично учествовала чак у две акције пресретања и откривања таквих лица. У оба ова наврата, када је у оваквим акцијама учествовала откривене су и групе наоружаних Муслимана, који су ишли пешке преко овог предела, преко брда, били су у маскирним униформама, носили су црне капе а на капама су имали метални грб Босне и Херцеговине са љиљанима. Жену «муцахедина» никада није срела. Иначе, најближи муслимански положај од града Вишеграда био је на удаљености од 3 километра од места Доња Љеска.

Сведокиња је категорично тврдила да нико од цивила које је затекла испред хотела «Вилина влас», није био наоружан, али да је приметила сложене мотке поред улаза у овај хотел и да је видела да су неки од цивила имали у рукама дрвене «тољаге». Изнела је да не би могла да препозна неког цивила Муслимана

којег је критичном приликом видела на поду хола хотела «Вилина влас», али је изјавила да може да препозна припаднике ове јединице и оптужене којима се суди у овом кривичном поступку које је критичном приликом видела испред хотела «Вилина влас» и на обали Дрине у Вишеграду.

У судници сведокиња је препознала оптуженог Шевић Ђорђа и оптуженог Драгићевић Драгутина.

Сведокињи су и приликом саслушања код истражног судије, као и приликом саслушања на главном претресу предочене фотографије из фотоалбума припадника како је наведено на албуму формације «Осветници», па је сведокиња истоветно као и приликом саслушања пред истражним судијом препознала: на страни 1 на фотографији број 1 оптуженог Лукић Милана, на страни 2 на фотографији број 2 препознала је «Орлића»-Оливера Крсмановића, на страни 3 на фотографији број 3 препознала је борца по надимку «Босанац», на страни 7 на фотографији број 7 редним бројем 1 обележен је Шевић Ђорђе, док су јој остала лица са фотографије позната али се не сећа њихових имена. На фотографији број 8 на седмој страни под редним бројем 1 препознала је у маскирној униформи са пушком подигнутом у вис Лукић Милана. На истој фотографији означен редним бројем 2 је кум Лукић Милана и истовремено објашњава да је то особа која је дошла у вишеградску болницу да је обавести да треба да укаже медицинску помоћ рањеном борцу у хотелу «Вилина влас», а у средини ове групе људи, са пушком у руци, чучи Драгутин Драгићевић, редним бројем 3 означена је особа која чучи са наочарима, а коју су сви звали надимком «Црногорац», право име му је Његош презиме му не зна. На фотографији број 9 на страни 8 скроз лево на фотографији је Милан Тимотић, до њега је Лукић Милан, Драгићевић Драгутин је особа која чучи а до њега је човек по надимку «Црногорац». На фотографији број 10 на страни 8 под редним бројем 1 означен је отац Милана Лукића, у позадини са белом капом је Шевић Ђорђе, а женска особа која се налазила у позадини је управо сведокиња. За ову фотографију је изнела да је направљена испред хотела «Вилина влас». На фотографији бр.11 на страни 10 препознаје скроз лево са наочарима Лукић Милана, скроз десно са шеширом је борац по надимку «Црногорац».

На фотографији бр.12 на страни 10 је Лукић Милан и његов кум и та слика је направљена у гарсоњери у којој је становала. На фотографији бр.13 на десетој страни је Тимотић Милан и Лукић Милан и ова фотографија је направљена такође у гарсоњери у којој је она становала. На фотографији бр.14 на страни 11 види се жена у црини чија су два унука страдала, како је та жена изјавила када ју је видела и да их је убио директор школе из Вишеграда, а у позадини на овој фотографији Шевић Ђорђе са белом капом.

На фотографији бр.15 на страни 11 се налазе се налазе борци чијих имена се не сећа мада их по лику познаје.

На фотографији број 17 на страни 13 је Оливер Крсмановић са аутоматом и обмотан црном заставом са мртвачком главом, а поред њега је Шевић Ђорђе и та слика је направљена испред хотела «Вилина влас» управо критичног дана. На фотографији број 18 на страни 14 човек са нагарављеним

лицем је Лукић Милан. На фотографији број 19 на страни 15 препознала је Лукић Милана са шубаром на глави а поред њега је његов кум и та фотографија је снимана у гарсоњери у којој је она становала.

На фотографији број 21 на страни 17 је Оливер Крсмановић, с тим што није могла да се изјасни где је ова фотографија начињена. Навела је да је Тимотић Милана виђала у Вишеграду, да га је и након овог критичног догађаја још једно време виђала али да не може са сигурношћу да каже да ли је он у Вишеграду био у континуитету или је одлазио и враћао се. Изјавила је да је сасвим сигурна да није постојала ниједна друга особа која би могла да фотографише испред хотела «Вилина влас» осим Тимотић Милана, да није видела никог другог да носи тамо фото-апарат а њега је управо видела са фотоапаратом.

По повратку са ратишта није имала никакав контакт са Тимотић Миланом, а наводи да се он најчешће дружио у Вишеграду са Лукић Миланом.

Сведокиња је изнела у свом исказу да је фотографија број 10 на страни 8 на којој је иначе препознала оца Лукић Милана, а на којој се у позадини налази она, крајње десно Шевић Ђорђе, направљена критичног дана испред хотела «Вилина влас», а да је на истој фотографији кроз десно учила је лакат особе која је на себи носила јакну «Спит фајер», за коју је тврдила да је такву јакну обично носио Драгићевић Драгутин те јој није познато да је неко још од бораца имао овакву јакну.

Када јој је предочен фотоалбум са фотографијама отетих лица и показана фотографија на страни број 2, сведокиња је изјавила да је особа која се налази испред цивила, обмотана у заставу, Оливер Крсмановић, да га познаје по коси, по висини и по застави коју је носио. Особу у маскирној униформи која држи неки предмет у руци на фотографији број 8 на страни 6 не препознаје, а такође не препознаје ни особе чији је доњи део маскарне униформе фотографисан на фотографији бр.13 на страни 9. Када је испитивана код истражног судије, сведокиња је изнела да се на фотографији број 13, на деветој страни фотоалбума, види у горњем левом углу Шевић Ђорђе, а на главном претресу то није потврдила, упитана да објасни ове разлике у исказима, сведокиња је изјавила да је можда тако, али да она није сигурна и да из тих разлога остаје при свом исказу датом на главном претресу и да није сигурна о ком се лицу ради. Напоменула је да не може да направи разлику између припадника војске Републике Српске и припадника полиције Републике Српске, из разлога што су обе формације носиле исте униформе.

Сведок Лука Драгићевић, у свом исказу на главном претресу, дана 29.5.2003. године, навео је да је све до почетка рата у Босни и Херцеговини, радио као војно лице-потпуковник у Ваздухопловном школском центру у Сарајеву. Након што је избио рат у БиХ, а након проглашења независности Републике Босне, Југословенска народна армија је била у обавези да се повуче са ове територије до 19.5.1992. године. Јединица којој је припадао, из Рајловца код Сарајева, измештена је у Београд у Војно-техничком институту у Жаркову. Као професионалном војнику, рођеном на територији Вишеграда, где му је живела и мајка и чланови шире породице, команда ЈНА му је допустила да оде у

Вишеград и стави се у службу Војске Република Српске, што су иначе допуштали и припадницима ЈНА из других република, (на пример Словенцима, Македонцима, Србима из Босне, да оду на територију републике где су рођени). Дана 19.7.1992. године вратио се у Босну и постао припадник Војске Републике Српске и до 26.10.1992. године био је на дужности начелника штаба Вишеградске бригаде која је деловала на локалитету Вишеграда. Бригада је имала око 1.500 чланова, у то се убрајају и интенданска служба и служба санитета. Бригада је била четног састава. У оквиру бригаде било је добровољаца, али није постојала ниједна јединица која је била састављена искључиво од добровољаца. Добровољци су у највећем броју долазили из Србије или из других делова Босне. Бригада је била четног састава, углавном састављена од бораца са одређеног локалитета. У мањим местима-селима постојале су посебне чете, састављене од старијих људи са тог терена, које су чувале да се на тај терен не убаци непријатељска војска.

Од 26.10.1992. године он је био командант ове бригаде. У састав бригаде била је јединица МУП-а Републике Српске, која је отприлике имала једну чету, радило се о припадницима резервног састава МУП-а, са задатком који су имали и остали борци у оквиру бригаде а то је да обезбеђује један део фронта или једно одређено место. Ове јединице су биле распоређене на линији фронта одакле су обезбеђивали спрски живаљ по селима. Објаснио је на који начин су добровољци прихватани и укључивани у јединице ове бригаде. На пунктовима са Републиком Србијом припадници МУП-а Републике Српске координирали су прихват и проверу добровољаца, који су затим упућивани војном одсеку Вишеград, где им је након тога уручиван позив за мобилизацију, а након добијања позива, у команди бригаде добијали су распоред у одређеној јединици. Сви припадници бригаде имали су позив за мобилизацију и тек након тога су увођени у посебну књигу као чланови бригаде где су евидентирани. Када су напуштали територију или се кретали по територији зоне одговорности ове бригаде морали су имати дозволу за кретање, радило се о унифицираним дозволама на којима је наведено да је одређено лице припадник те бригаде и све то до нивоа чете. Борци ове бригаде, наоружање су задуживали у команди и то углавном аутоматске пушке «М-45» и полуаутоматске пушке, са сигурношћу је тврдио да у оквиру бригаде којом је командовао није постојала ниједна војна јединица која је формирана искључиво од добровољаца као да нису постојале било какве паравојне формације. Изјавио је да му није познато да су постојале било какве паравојне формације које би имале задатак да чисте терен у време док је он био командант ове бригаде. Команда бригаде била је смештена у месту Околишту на левој обали Дрине, у згради где се и раније налазила војска. Тврдио је у свом исказу да није било организованог довођења добровољаца у ову јединицу и да су добровољци углавном долазили сами и у мањем броју.

Милан Лукић, није био војник, па није припадао ниједној бригади. Изнео је да је у зиму 1993. године чуо за оптуженог Лукић Милана, и сећа се да га му је возач који га је возио том приликом показао у центру Вишеграда. Лукић Милана виђао је у Вишеграду као цивила по завршетку рата.

Крсмановић Оливера је упознао када је доведен у штаб бригаде, крајем јесени 1992. године, јер је имао фобију од мрака и требало га је распоредити на борбени положај где је било довољно светлости. За овај свој

проблем Крсмановић је имао медицинску документацију. Не сећа се у коју јединицу је распоређен оптужени Крсмановић Оливер. Бригада је била слабо опремљена, па су зато борци носили различите униформе, већином су били наоружани полуаутоматским и аутоматским пушкама, а униформу са амблемом и грбом Републике Српске добили су тек половином 1993. године. Кретање свих припадника бригада није се могло стално контролисати, борци су често добијали слободне дане за посету својој родбини, као и за друге слободне активности. О овом кривичном делу сазнао је преко средстава јавног информисања и од својих пријатеља и познаника када је започет овај кривични поступак. Објаснио је да је у критичном периоду у време када се одиграо овај догађај који је предмет кривичног поступка, јединица којом је командовао била у окружењу и нападана од стране армије БиХ, те да ниједан војник, а посебно командант бригаде није могао да напусти јединицу.

Дана 16.10.1992. године дошло је до пробијања фронта у селу Меримишје и том приликом бригада је доживела велике губитке у људству, тако што је један број људи погинуо а велики број је и заробљен. У то време, као начелник штаба био је одговоран за леву обалу Дрине, а село Меримишје се налази на десној обали Дрине и до тог места није долазио, он се налазио у месту Доња Љеска, али му је познато да су се главне борбе водиле у близини Хидроелектране у месту Дрињско. Касније око месец дана после борбе у селу Меримишје вођени су преговори са армијом Босне око размене заробљеника, али му није познато да ли је неко и ко евентуално из његове бригаде учествовао у овим преговорима.

Сведок Лука Драгићевић је изјавио да је хотел «Вилина влас» у Вишеграду био најбезбедније место на овој територији, да је у периоду јул-октобар 1992. године овај хотел био празан а у априлу 1993. године овај објект је коришћен за рехабилитацију рањених војника. Категорично је тврдио да у оквиру бригаде није постојала ниједна паравојна формација, али да не може да тврди да на терену на којем је ова бригада деловала није било оружаних група. Он није био одговоран за територију Општине Вишеград, тамо се била конституисала већ од маја 1992. године цивилна власт, већ само за линију фронта и то као припадник војске Републике Српске. Нити у једном објекту нису били заједно смештени припадници Војске Републике Српске и неке наоружане групе или припадници паравојних формација, како је рекао таквих није ни било, те нису ни могле бити укључене у састав јединица војске Републике Српске. Такође је објаснио да су припадници његове бригаде били упознати о начину и правилима понашања, према цивилима, припадницима Црвеног крста, болничарима, јер су сви припадници ове бригаде били лица која су служила војску, да су они овакву обуку прошли, а то се односи и на добровољце, јер су као добровољце примали лица која су одслужила војни рок. Позив за мобилизацију није могло добити ниједно лице које није служило војни рок. Није чуо да је постојала било каква јединица са називом «Осветници», али је чуо да су се борци међусобно освљавали разним именима нпр. «Осветници, отрови» и слично. О свему што је говорио, изнео је да говори као припадник војске Републике Српске и то за период од 19.7.1992. године када је дошао у ову јединицу па надаље.

Луки Драгићевићу, предочене су фотографије из албума фотографија припадника паравојне формације «Осветници», па је сведок на

фотографијама које су му показане из албума, а показане су му све фотографије препознао на њима оптуженог Лукић Милана и оптуженог Крсмановић Оливера. На фотографији бр.2 фотоалбума паравојне формације «Осветници» препознао је оптуженог Крсмановић Оливера, и истакао да га никада није видео тако маскираног, да припадници војске Републике Српске нису имали наоружање које се види код Крсмановића на фотографији, а он као официр препознаје да се ради о аутоматској пушци или Калашњикову, не може да одреди да ли се у конкретном случају ради о оружју иранске, мађарске или румунске производње јер су ове пушке веома сличне али их препознаје по рукохвату. Када је сведоку показана фотографија број 15 на страни 11 фотоалбума, на којем се види и застава са натписом : «Са вером у Бога, слобода или смрт», изјавио је да му није познато да је било каква наоружана група на територији Вишеграда носила ову заставу. На фотографији бр.17 на страни 13 фотоалбума препознао је особу која држи пушку у руци, са пребаченом заставом, то је Оливер Крсмановић, а такође на фотографији 21 на страни 17 препознао је Оливера Крсмановића. Сведок је на фотографији из албума фотографија отетих лица критичном приликом и то фотографија бр.2 на страни 2, изјавио да препознаје да особа која се налази на овој фотографији прекривена црном заставом је оптужени Оливер Крсмановић, окренут леђима, те да му је слична фотографија већ предочена из албума припадника групе «Осветници.» Своју тврдњу да оптужени Лукић Милан није никада био члан вишеградске бригаде, и да му је то познато пре свега из разлога што је у време када је оптужени Лукић Милан био ухапшен у Србији због неовлашћеног ношења оружја, постојала могућност и покушај да се он упише у књигу бораца вишеградске бригаде, то је покушао да учини господин којег је препознао на фотографији број 10 означен редним бројем 1 из албума «Осветници», за кога је рекао пред већем да га препознаје, по презимену Лукић али да не зна његово име, да је тај човек хтео силом да упише Лукић Милана као борца вишеградске бригаде, те да је то сведок спречио иако му је живот био угрожен, пошто му је била уперена пушка у тело.

Отмица Муслимана, грађана Сјеверина, по изјави сведока Луке Драгићевића, није уписана ни у један извештај ове бригаде, нити у евиденцију, он је у то време био начелник штаба у Вишеграду и тај податак му није био познат. За Оливера Крсмановића изјавио је да је био распоређен у бригаду којом је он командовао, али да не зна тачно када је ступио у бригаду, као и да не зна тачно датум када је доведен код њега као команданта да му да нови распоред, нити се сећа какву је униформу том приликом носио. Драгану Ђекић не познаје, за ту особу није чуо нити му је познато да је она била припадник санитета у бригади.

Сведок Милић Поповић, у свом исказу је изнео да је два и по месеца пре критичног догађаја изабран за председник СО Прибој. Дана 22.10.1992. године око 10 часова ујутру сазнао је да радник који је запослен у општини, Беговић Рамиз, није дошао на посао иако је редовно долазио из Сјеверина где има кућу на посао. Сазнао је да је вршена провера код предузећа «Ракета», и да су тада сазнали да је аутобус стигао из Рудог у Прибој, али су обавештени да је аутобус каснио из разлога што су нека непозната наоружана лица у месту Миоче, код кафане «Амфора» зауставили аутобус, из њега извели грађане муслиманске националности, да су ове људи одвели према Бјелим

брдима и Вишеграду. Одмах је позвао одговорне у СУП-у Прибој, распитао се код њих да ли имају информацију о овом догађају, и они су му потврдили да су обавештени да су људи одведени у непознатом правцу. Тражио је да се одмах предузму све мере како би се дошло до сазнања где се налазе људи изведени из аутобуса. Позвао је начелника златиборског округа и обавестио га о догађају, па пошто је имао информацију да су ови људи одведени према Вишеграду, захтевао је од њега да предузме мере, тј. да контактира са људима из суседних општина како би се цивили вратили својим кућама. С обзиром да је овај аутобус саобраћао на релацији Рудо-Прибој контактирао је и председника Општине Рудо, и председника Извршног савета, распитивао се код њих да ли они нешто знају о овом случају. Потврдили су му да су чули, да је група наоружаних непознатих људи одвела цивиле из аутобуса. Истога дана одмах је одржан састанак у згради Општине Прибој са представницима општинских власти Рудо, па је од ових представника Општине Руда добио сазнање да је ова група Муслимана отета из аутобуса и одведена да би се извршила размена за заробљене Србе, који су заробљени негде око Дрине. Од представника општинских власти Руда сазнао је да су становници Сјеверина и околних места тих дана непосредно обавештавани, незванично, у поверењу, да воде рачуна о својој сигурности, а од представника власти Рудо је чуо да чак ни њему не могу да гарантују безбедност ако пролази тим путем. Истакао да ни он нити било ко од надлежних органа у Општини Прибој није био обавештен о овом раније, нити су добили било какво упозорење.

Истога дана отишао је у место Сјеверин, тамо је затекао групу људи, људи су били узнемирени, упознао их је о ономе што је он учинио и какве је конкретне кораке предузео. Наредног дана обавештен је од стране људи из кабинета председника СРЈ Добрице Ћосића, и то директно од Владимира Матовића, да су представници Савезне владе упознати са овим догађајем, те да је председник државе Добрица Ћосић формирао комисију која би требало да помогне да се овај случај реши. Представници ове комисије допутовали су у Прибој, у делегацији су били Матовић Владимир, професор др Момчило Грубач који је у то време био министар за људска и мањинска права у Савезној влади, посланик Махмут Мемич, те Смајо Полимац представник странке Демократске акције, као представник странака са локалног подручја, те представници Општине Прибој. Сећа се да је на тај састанак у Прибој дошао и генерал Ратко Младић, који је пристигао хеликоптером. Састанком је руководио професор Грубач. После овог састанка отишли су у Сјеверин, уз напомену да су претходно затражили од Ратка Младића да представнику СДА Смају Полимцу обезбеди пролаз овим путем, с обзиром да је и он желео да учествује на скупу у Сјеверину. Да би се дошло до Сјеверина пролази се кроз део босанске територије. Сећа се да је Ратко Младић тада телефоном некога позвао и обавестио да ће тим путем проћи делегација Савезне владе СРЈ и то делом пута који припада територији Босне, да ће у делегацији бити председник Општине Прибој, те да се посебно омогући да путем прође Смајо Полимац. На овом месту сведок је цитирао реченицу коју је том приликом изговорио Ратко Младић: »Кад ја кажем, ако долази и Алија Изетбеговић, има и њега да пустите ту да прође.«. До Сјеверина су дошли са два аутомобила уз напомену да Смајо Полимац и поред изричите наредбе, за коју је чуо да је Ратко Младић издао, није пуштен да уђе на босанску територију. По доласку у Сјеверин, делегацију је дочекао велики скуп грађана, који су захтевали да се пронађу отета лица, да им

се да информација шта се са отетима десило, да им се гарантује безбедност даљег опстанка и живљења у овом месту. Грађанима се обратио професор Момчило Грубач, и обећао им је да ће савезни органи власти предузети све што је у њиховој надлежности да се отети пронађу и врате кућама. Обећао је да ће органи полиције и војске обезбеђивати ово место. У време њиховог боравка у Сјеверину, на месту где су грађани Сјеверина протестовали, када им се обратио министар проф. др. Момчило Грубач, сведок је изнео да је приметио да су неки наоружани људи пристигли, појавили су се, да су претили присутним грађанима и да је видео групу тих наоружаних људи у униформама који су носили црне заставе са мртвачким главама, на којима је писало: «Осветници српског народа». Њихово присуство изазвало је још већи страх код грађана који су протестовали, па су почели да се повлаче према једном потоку, а он и проф. Грубач склонили су се иза једне недовршене куће. Пришао им је један наоружани војник и саопштио им да се скуп растури или ће они пуцати. Ови наоружани људи задржали су се на путу испод места где се одржавао протестни скуп једно 15 до 20 минута, а затим су отишли. У току ноћи велики број људи са територије Сјеверина, пешке је отишао у Прибој, из страха за сопствени живот и живот своје породице. У време када је дошло до овог догађаја, а потом и до протеста у Сјеверину није било припадника Војске Југославије, они су дошли тек у децембру месецу 1992. године. Након одласка делегације Савезне владе, у Прибој су дошли и представници Републичке владе, комисија коју је формирала Републичка влада, а којој је било неколико чланова и то Зоран Аранђеловић тадашњи потпредседник владе и председник комисије, министар правде Републике Србије Зоран Ћетковић и помоћник министра унутрашњих послова Републике Србије Стојан Мишић. Они су такође у Прибоју обећали да ће учинити све што је у њиховој надлежности да се отети људи пронађу.

Тих дана у Прибоју се окупио већи број грађана муслиманске националности, који су протестовали због тога што су чули да је на састанак после извршене отмице у Прибој долазио и Ратко Младић. Није му било познато да ли је била упућена нека појачана снага полиције просторе Сјеверина и Прибоја. Није му познато да је на подручју Сјеверина или Прибоја долазило до међунационалних сукоба између Срба и Муслимана, можда је било ситних комшијских нетрпељивости, али сукоба на националној основи у већим размерама није било. За све мештане Сјеверина, путнике из аутобуса, муслиманске националности који су критичном приликом отети, зна да су били лојални грађани Републике Србије и тадашње СРЈ и да је тешко било прихватити несрећу која је погодила ове људе. Истакао је да је пут Прибој-Рудо прављен у доба када је постојала «Велика Југославија», и да је то једини пут који повезује Прибој са местом Рудом, да пут пролази тако да уколико грађани Србије, Општине Прибој желе да уђу у своја села и то у 2/3 месних заједница Општине, и то месне заједнице Сјеверин, Штрбац, Саставци, Забрница, морају да прођу преко територије Босне, а то је дужина пута од око 10 до 12 километара. Тај простор представља као неко острво усред територије Србије, као «цеп», и на том простору налазила се како сведок каже «наша банка, пошта, станица милиције», а територија је Републике Босне. Приложио је уз свој исказ и оригинал географску карту овог подручја да би се лакше схватио начин на који су грађани Србије морали да прођу кроз територију Босне да би дошли у своје домове и фотокопија те карте је приложена списима. Изнео је да се дешавало да су припадници војске Републике Српске прелазили на територију Србије под изговором да траже

бегунце, људе српске националности, који нису хтели да иду на ратиште, те да су у тим приликама припадници војске Републике Српске користили могућност да малтретирају грађане муслиманске националности који су морали да се крећу овим путем. Оптужене Лукића, Драгићевића, Крсмановића и Шевића никада није видео нити их је познавао. За путнике-цивиле из овог аутобуса сазнао је да су убијени тек када је почело вођење овог кривичног поступка. Познато му је да су неки од породица настрадалих спровели поступак пред надлежним судом за проглашење несталих лица за умрле.

После критичног догађаја, представници Општине Прибој и он лично, покушавали су да успоставе нормалну комуникацију, да би могло да се ови људи из ових подручја превозе до Прибоја мада су имали упозорење од стране власти Републике Српске да они не могу да гарантују безбедност. Из тих разлога људи из ових места су врло ретко долазили у Прибој. Сведок је посебно истакао да је због жеље да обезбеди нормалну комуникацију и проток људи и робе кроз овај крај контактирао и са тадашњим министром унутрашњих послова Републике Србије Радмилом Богдановићем, од кога је сазнао у разговору, да су се једном приликом у Бечу сусрели Алија Изетбеговић, и тадашњи председник СРЈ Добрица Ћосић који је предложио Изетбеговићу да оклопни транспортер, вероватно војске Југославије, прати путнике преко босанске територије, али да је Изетбеговић рекао да би то било мешање у унутрашње ствари Босне. Пред судом је најпре изјавио а потом и прочитао писма која је упутио Влади Републике Србије и председнику Владе Републике Србије. Из тог писма које је прочитао на главном претресу види се да је председник општине, као представник цивилне власти са овог подручја упозорио надлежне органе о ситуацији на терену, о чињеници да је са овог подручја киднаповано или убијено од маја месеца 1992. па до 13. априла 1993. године 22 грађана муслиманске националности, и један грађанин српске националности, и да је спаљено преко 30 породичних стамбених зграда и других објеката.

Сведоци Драган Перовић и Ивановић Томислав, изнели су у својим исказима да очевици присилног одвођења цивила из аутобуса нису били, али да су били присутни када су се одржавали скупови протеста у Сјеверину. На протестима су углавном били грађани муслиманске националности, и оба сведока су потврдили да су на скупу били представници државне делегације на челу са професором доктором Момчило Грубачем, и председником Општине Прибој Милићем Поповићем. Сведоци су потврдили да се у време одржавања скупа у Сјеверину, где су били окупљени грађани, зауставило једно возило из кога су изашли неки наоружани људи. Они су били у маскирним униформама, и неки су имали пушке у руци те су почели грађани који су протестовали да се групишу. Након ових догађаја, мештани Сјеверина муслиманске националности прешли су пут преко брда пешке до Прибоја јер су били у страху за своје животе.

Сведок Ивановић Томислав посебно се осврнуо на околност да је у Сјеверину његова супруга имала продавницу прехранбених производа, да су у време када се рат разбуктао у ту продавницу свраћали војници припадници војске Републике Српске, али да их он није познавао и да није знао ко је оптужени Лукић Милан, да је његов лик видео тек када је објављен у тренутку када је започето вођење овог кривичног поступка. Осврнуо се на исказ сведока-

оштећеног Цихић Нусрета да је у његовој продавници разговарао са Лукић Миланом након ове отмице, управо тог дана када се одржавао протесни скуп у Сјеверину, па је сведок изјавио да то није могуће, јер у његовој продавници тог дана није било присутних војника са територије Републике Српске, да је он са још неколико људи пратио протест Муслимана у близини продавнице. Овај сведок је потврдио само оно што је видео, а то је да су наишли наоружани људи са моторним возилом, да су се грађани Сјеверина тада уплашили, да су показали видно свој страх и да су у току следеће вечери Муслимани напустили Сјеверин и прешли у Прибој. Оба сведока су потврдила да им није познато да је неко од Муслимана запослених у Прибоју имао било какав папир-дозволу који би им омогућавао да се слободно креће превозом до Прибоја и назад пролазећи кроз босанску територију, а искључиво се ради о грађанима који су били настањени на територији Сјеверина и других мањих месних заједница.

Суд је ценио исказе саслушаних сведока, савесно и брижљиво, доводећи их у међусобну повезаност, као и у вези са одбраном оптужених Шевић Ђорђа, и исказом оптуженог Драгићевић Драгутина, да оспорава наводе из оптужнице, да никога није отео и да никога није убио, те у везу и са материјалним доказима који се налазе у списима, пре свега приложеним фотографијама.

У вези отмице цивила у месту Миоче, суд је у потпуности поклонио веру исказима сведока Стојкановић Велисава, Биљане Бојовић, Китић Илије, Китић Десе, Раковић Радомира, Раковић Драгослава, Ђорђа Јанушевића и Милоја Удовичића. Суд је такође поклонио веру и исказу сведока Драгане Ђекић.

Искази горе наведених сведока, били су јасни, логични и уверљиви па их је суд прихватио као истините. Ови сведоци настојали су да својим исказима помогну суду да се у потпуности расветли ово кривично дело. Њихови искази се у бити не разликују у приказивању битних чињеница. Међутим, велики протек времена од критичног догађаја до времена када су ова лица саслушана, довео је до тога да се неки од саслушаних сведока није могао прецизно сетити свих детаља који су се десили на лицу места, па нису могли сви сведоци ни прецизно одговорити на сва постављена питања од стране суда. У њиховим исказима постоје неке разлике које суд оцењује као небитне, јер суд дозвољава да сваки сведок када се нађе у таквој ситуацији различито запажа и приказује критични догађај, а то све зависи од његовог тренутног психичког стања и тренутне усмерене пажње. Не може се порећи да највећи број сведока, који се критичног дана налазио у аутобусу, из којег су изведени цивили, грађани муслиманске националности био је у посебном психичком стању, изазваном начином на који је ово дело извршено. О томе су и сведоци говорили у својим исказима да су били уплашени не само за живот лица која су изведена из аутобуса већ и за свој сопствени живот. Објаснили су да се и раније дешавало да је било легитимисања од стране наоружаних лица, путника у аутобусима али да никада није било извођења цивила. Према томе, њихов страх утицао је на њихову перцепцију догађања, а и касније на могућност репродукције тог догађаја, посебно имајући у виду протек од 11 година од учињеног дела. Али, и поред свега у одлучним детаљима искази ових сведока су идентични, један другог допуњују, и уклапају се у целокупну хронологију догађања, критичног

дана, у месту Миоче када су из аутобуса изведени цивили-грађани муслиманске националности. Искazi ових сведока нису у супротности у погледу битних чињеница ни са одбраном оптуженог Шeвић Ђорђа коју је дао на главном претресу. Напротив, ови искази се у битном слажу и потврђени су и другим изведеним доказима на главном претресу, посебно увидом у фотодокументацију.

Суд је ценио одбрану Шeвић Ђорђа да није знао да ће се критичног дана извршити отмица цивила, да није био присутан у хотелу «Вилина влас» или уопште на подручју где се налази хотел «Вилина влас», те да према томе није учествовао у физичком злостављању и наношењу телесних повреда, те психичком малтретирању оштећених цивила, као и да није био присутан у Вишеграду, на обали Дрине где су оштећени убијени. Оваква одбрана оптуженог Шeвић Ђорђа је компромитована изведеним доказима, јер је у потпуности супротна са исказом сведока Драгане Ђекић, којем је суд поклатио веру. Такође, његов исказ у овом делу је у супротности и са материјалним доказима, приложеним фотографијама које се налазе у списима. Приликом оцене доказа, суд је имао у виду и оспоравање наводе оптужнице од стране оптуженог Драгићевић Драгутина.

Из исказа сведока суд је утврдио да је оптужени Шeвић Ђорђе са осталим оптуженима учествовао у присилном одвођењу цивила, грађана СРЈ из аутобуса у месту Миоче. Оптужени Шeвић Ђорђе, по уверењу суда је знао да иде у акцију «пресретања» са наоружаном групом више од шест људи, коју је организовао и којом је командовао оптужени Лукић Милан. Одбрану оптуженог Шeвића да није знао у какву акцију иде, посебно да му није било познато да је организована група под командом Милана Лукића да би присилно извела цивиле из аутобуса, и то само припаднике муслиманске националности и касније их лишила живота на обали Дрине, суд није прихватио, јер је његова одбрана нелогична и неуведљива.

Пре свега, изјавио је да је као добровољац отишао на ратиште у Босну да би помогао српском народу. Изнео је да је у Вишеграду била војска Републике Српске, да није било Муслимана, познато му је било да није било наоружаних муслиманских јединица, а да је први пут наоружање у Вишеграду задужио у територијалној команди Вишеграда, а касније исто добио од Лукић Милана. Знао је да је територија Вишеграда била под контролом војске Републике Српске, те је онда нелогично да не зна да када се из аутобуса пуног путника изводе само одређена лица не зна да се изводе припадници, тј. грађани муслиманске националности. Оваква његова одбрана у том делу је нелогична, а имајући у виду и исказ сведока Луке Драгићевића, команданта вишеградске бригаде који је дат на главном претресу дана 29.5.2003. године, када је изјавио да на подручју Вишеградске бригаде којом је он командовао није било села у коме је живео муслимански живаљ.

Из исказа сведока Драгане Ђекић, којем је суд поклатио веру, утврђује се да је Лукић Милан, претходне вечери пре критичног догађаја, у Вишеграду, у гарсоњери у којој су живели она и Шeвић Ђорђе, у присуству више лица, позвао Шeвић Ђорђа да иде у акцију «пресретања муцахедина», и иста објашњава кога су борци на територији Вишеграда звали муцахединима,

објаснивши да су то Муслимани који су долазили са стране да се боре на страни Муслимана и армије БиХ. Оптужени Шевић Ђорђе учествује у овој акцији, сам је описао место где су изашли из возила на путу, наводећи да је то место пусто, шумовито, без кућа и људи, без других насељених објеката, добија распоред са другим борцима, чека наоружан поред пута, види када Лукић Милан зауставља аутобус, а он и још неколицина наоружаних се налазе поред пута са пушком у руци, види да се изводе цивили-путници, којима је наређено да се након изласка из аутобуса попну на каросерију камиона прекривену цирадом, а који камион је био заклоњен иза зграде кафане «Амфора», вероватно да га не би уочили остали путници или други грађани који би наишли тим путем. Јасно му је да се људи одводе, а да сами људи не знају зашто, нити где, да је то учињено без објашњења, види да цивили не пружају било какав отпор, јер су у страху од Шевића и наоружаних другова. Оптужени Шевић је у одбрани изнео да су били наоружани и да их је било више од 5-6, али истиче да он није знао и да није имао намеру да учествује у оваквој организованој отмици цивила, али када се ту нашао, како је изјавио, није знао шта даље када се то већ десило. Изнео је да му ништа није познато, у вези боравка ових цивила у хотелу «Вилина влас», нити ко је од бораца тамо био присутан, нити да је чуо да је неко тамо некога физички и психички малтретирао, да он тамо није био. Такође је изјавио да ништа не зна и о убиству ових цивила на обали Дрине.

Ово објашњење, које је дао оптужени Шевић, суд не прихвата, већ сматра да постојање заједничког плана и намере да се изврши кривично дело, не мора бити претходно детаљно договорено или формулисано, да заједнички план или намера могу бити импровизовани на лицу места, а изводи се из чињенице да више лица делују заједно како би спровели у дело заједнички злочиначки подухват. На основу свих изведених доказа, суд је утврдио да је оптужени Шевић Ђорђе свесно прихватио ризик учествовања у реализацији злочиначке акције. Суд је утврдио да је оптужени Шевић Ђорђе заједно са оптуженима Лукић Миланом, као командантом, оптуженим Драгићевић Драгутином, оптуженим Крсмановић Оливером, учествовао у оваквом заједничком плану у извршењу отмице, о чему су у својим исказима сведочили сведоци - путници аутобуса. Суд је прихватио као истините, уверљиве исказе ових сведока, путника из аутобуса који су саслушани током поступка, који су непосредни сведоци одвођења путника муслиманске националности. Искази ових сведока су у бити идентични, описују место, време, начин на који су путници извођени од стране наоружаних лица. Сви сведоци су потврдили да су у аутобус ушли наоружани људи, да су вршили легитимисање путника а да су потом наредили само одређеним путницима да изађу, а да су поред аутобуса видели наоружана лица која су стајала са пушком упереном ка аутобусу и прихватала путнике који су излазили из аутобуса. Сведоци су на идентичан начин описали страх који је завладао међу изведеним путницима, који су немо без отпора, по наређењу изашли из аутобуса, говорили су и о свом страху у тим тренуцима, објашњавајући да су знали да пролазе кроз како кажу «зону ратних дејстава», и да су се оправдано плашили за свој живот и за живот својих најближих као што су то посебно изнели сведоци Китић Илија и Китић Деса.

Суд је поклатио веру исказу сведока Удовичић Милоја, као логичном и убедљивом, непристрасном, а који је у свом исказу до детаља описао понашање и кретање ове наоружане групе, говорио је о броју

наоружаних лица, о њиховом изгледу, начину на који су били маскирани, наоружању које су са собом носили. Из његовог исказа се види какав је даље био третман отетих цивила који су се налазили испод цираде на каросерији камиона. Једноставно ови људи на каросерији камиона су превожени под пратњом наоружаних особа, које су биле маскиране, обојене црном бојом по лицу и рукама, неки обмотани у заставу црне боје са мртвачком главом. Нису смели цивили да промоче главу, како сведок описује начин на који је сазнао уопште да се на камиону налазе људи, у тренутку када је у прорезу поцепане цираде видео људску руку, која му је махала, што сведок закључује да му даје знак да се склони, да не би својим камионом вукао камион у коме се налазе. Сведок је то протумачио као жељу отетог да спречи њихово даље одвођење у непознато. Сведок Удовичић је описао начин на који су ови људи понижавани, јер је чуо да су певали песму која вређа њихова национална осећања а о чему је било речи приликом цитирања исказа овог сведока. Опис наоружаних људи, од стране овог сведока у бити је идентичан опису који су у својим исказима дали сведоци путници из аутобуса, и то како у погледу њиховог изгледа и начина на који су били маскирани, а све у циљу спречавања могућности да их неко препозна као починиоце злочина. Сведок Удовичић је описао њихово понашање када су дошли до места које је представљало њихово одредиште, ту како сведок каже невиђену еуфорију, «успехом акције», коју је упоредио са начином радовања Индијанаца када ухвате жртву. И овај сведок је говорио о свом страху за живот не само док је возио неке од наоружаних људи у кабини свог камиона, којим је вукао камион са отетим цивилима. Објаснио је да се за свој живот и касније након овог догађаја плашио, да није смео да пријави надлежним органима цео случај због сазнања да су људи лишавани живота, ако су на било који начин помогли Муслиманима. То све указује и говори о страху који је владао међу локалним становништвом у пограничним местима уз границу Србије и Босне, посебно на територији Општине Прибој.

Из исказа сведока Драгане Ђекић, суд је утврдио да су се оптужени Шевић Ђорђе, Лукић Милан, Драгићевић Драгутин и Крсмановић Оливер налазили испред хотела «Вилина влас», где су отети цивили одведени. Сведокиња је изнела и објаснила како се она тамо нашла, а затим описала стање у којем је затекла отете цивиле, који су били крвави, пребијени, измучени, у страху за свој живот. Изнела је да је ту од Лукић Милана сазнала да су људи који се налазе пребијени у холу хотела «Вилина влас» у ствари «муцахедини», и да их је како јој је рекао он разоружао, иако сведокиња није видела никакво друго оружје осим онога које се налазило код наоружаних лица испред хотела «Вилина влас», осим Лукић Милана и осталих оптужених. Сведокиња је описала кога је све видела на том месту, и тврдила, да је био присутан и Шевић Ђорђе, а своју тврдњу поткрепила је приликом показивања фотографија које се налазе у списима. Сведокиња Драгана Ђекић приликом показивања фотографија из фотоалбума припадника паравојне формације, како је албум назван «Осветници», на фотографији бр.10 на страни 8 под редним бројем 1 означен стрелицом, изјавила да је отац Милана Лукића, а на истој фотографији у позадини са белом капом је Шевић Ђорђе, а за женску особу са плавом косом која се налази у позадини, изјавила је да је она. Изнела је да је ова фотографија направљена испред хотела «Вилина влас» управо критичног дана када је у хотелу затекла отете, испребијане цивиле. Такође је изнела да се на фотографији бр.17 на страни 13 истог албума, препознаје Оливер Крсмановић, који држи

аутомат у руци подигнут у вис, обмотан је црном заставом, са мртвачком главом, и на тој фотографији поред њега са белом капом је Шевић Ђорђе, и за ту слику изјавила је да је направљена испред хотела «Вилина влас», и то управо критичног дана, који је предмет овог поступка. На истој фотографији и сведок Лука Драгићевић, изјавио је да препознаје као лице које је обмотано црном заставом, које држи аутомат у руци, да се ради о Крсмановић Оливеру, којем је он касније у јесен 1992. године дао други распоред у оквиру Вишеградске бригаде, као борцу те бригаде јер је имао здравствених проблема. Према томе, суд је исказу сведока Драгане Ђекић у овом делу поклонио потпуно веру, оцењујући да је њен исказ истинит како у погледу лица које је препознала, тако и у погледу места где је тврдила да су фотографије направљене. То пре свега, са разлога што сведокиња на осталим фотографијама, кад би неко лице препознала, говорила је о коме се ради по имену, презимену, надимку, месту где је фотографија направљена, а било је и фотографија за које није могла да се изјасни, нити да препозна лица на њима, нити да категорички тврди на којем су месту фотографије настале. Сведокиња је у свом излагању изнела да сматра да је ове фотографије могао направити једино фото-репортер Тимотић Милан, који је у овом поступку саслушан као сведок, јер га је видела испред хотела «Вилина влас», и он је једини од свих присутних на том месту имао са собом фото-апарат. На овим двама фотографијама, управо се потврђују и наводи из исказа сведока Драгане Ђекић, да је на земљи испред улаза у хол хотела видела побацина лична документа и разбацане друге личне ствари оштећених, а што се управо види на горе поменутих фотографијама.

Суд није поверовао оптуженом Шевић Ђорђу, да није био у Вишеграду, у хотелу «Вилина влас» где су отетим цивилима претходно биле нанете намерне физичке и психичке патње, тешке повреде тела, на месту где су оптужени показали безобзирну небригу за људски живот, а потом отете цивиле одвели на обалу Дрине где су их намерно убили. Суд је утврдио да су оптужени критичном приликом отели на наведеном месту, цивиле муслиманске националности, држављане СРЈ, у аутобусу, који су се превозили јединим путем који повезује Рудо са Прибојем, дакле лица која нису учествовала у оружаном сукобу у Босни и Херцеговини, у Републици Српској, лица која су се нашла у рукама једне од страна у сукобу и то у рукама босанских Срба, којима, Муслимани грађани СРЈ, и Србије нису дуговали лојалност.

Одбрана Шевић Ђорђа да није био на обали реке Дрине, као што је тврдио претходно да није био у хотелу «Вилина влас», је срачуната на избегавање кривичне одговорности, а његов исказ је у том делу у потпуности супротан исказу сведока Драгане Ђекић, којем је суд поклонио веру. Сведокиња је потврдила да је оптуженог Шевића видела на наведеном месту, поред лешева убијених цивила, да је поред Шевића и Лукића са којима је на наведеном месту разговарала, ту видела и оптуженог Драгићевић Драгутина и Крсмановић Оливера. Сведокиња посебно објашњава да ју је Шевић у том тренутку када се нашла у близини лешева одгурнуо да не гледа стравични приказ. Надаље, сведокиња је изнела да јој је оптужени Лукић Милан сутрадан, у вишеградској болници где је дошао код своје девојке Мире, рекао: «Да су их убили», мислећи на себе и остале оптужене. Суду нису пружени докази који би оповргли казивање сведокиње, чијем исказу је поклоњена вера, а који је потврђен и приложеним фотографијама.

Не може се прихватити став одбране да оптужени нису учествовали у мучењу и злостављању отетих цивила, а касније и у њиховом убиству, као и у могућност да су то учинили револтирани грађани Вишеграда. Овакав закључак одбране је у супротности са исказима саслушаних сведока, приложеним фотографијама, и најблаже речено оваква тврдња је произвољна. Нелогично је да се на месту где се врши отмица налазе оптужени, што је потврдио и признао оптужени Шевић Ђорђе, на месту мучења, злостављања у хотелу «Вилина влас» налазе се оптужени, а што се утврђује из исказа сведока Драгане Ђекић и из приложене фотодокументације, на месту где су цивили убијени, и то поред лешева налазе се оптужени, а онда рећи да су то учинили револтирани грађани, иако су цивили-оштећени све време били под фактичком влашћу наоружане групе у коју су били укључени оптужени, а којом групом је командовао оптужени Лукић Милан, у немогућности да им се било ко други приближи, без одобрења Лукића и осталих оптужених, а што се видело из исказа саслушаних сведока. О томе да су фактичку власт над отетим цивилима имали припадници наоружане групе говорили су и путници из аутобуса, затим сведок Удовичић Милоје који је вукао камион са отетим лицима, и сведокиња Драгана Ђекић када је објашњавала понашање жене – грађанке Вишеграда, коју је ближе означила као жену обучену у црно, на једној од фотографија, да када је са њом ушла у хотел «Вилина влас», а која је жена хтела да се обрачуна са цивилима, због убиства њена два унука, и да је у том тренутку и она морала да се повинује наређењу оптуженог Драгићевић Драгутина који ју је спречио и наредио јој да изађе из хола хотела, а што је све сведокиња недвосмислено описала. Суд није нашао да је сведокиња Драгана Ђекић имала било какав разлог да неосновано оптужује оптужене у овом поступку и да говори оно што није видела и што није њено сазнање. Њен исказ није доведен у сумњу ниједним изведеним доказима, а ни оптужени Шевић Ђорђе, нити одбрана-присутни браниоци осталих оптужених није понудио суду да током поступка изведе било који ваљан доказ који би дискредитовао личност сведока или њен исказ. По уверењу овога већа, сведок Драгана Ђекић је само фактографски - верно преносила сазнање о извршеном злочину.

Суд није поклатио веру исказу саслушаног сведока Тимотић Милана, налазећи да је његов исказ нелогичан, неубедљив. Његов исказ суд оцењује као жељу сведока да не изнесе пред судом сазнања која има у вези критичног догађаја, као жељу да евентуално олакша кривично-процесни положај оптужених. Његов исказ да се не сећа, да је био у Вишеграду критичном приликом у супротности је са исказом сведока Драгане Ђекић и са материјалним доказима – фотографијама. Неспорно је у што се веће могло уверити непосредним оптичком посматрањем да се Тимотић Милан налази на фотографији број 9 на страни 8 албума на којем се налазе и остали припадници ове групе.

Суд је ценио и исказе осталих сведока који су саслушани током поступка и то сведока Драгана Перовића, Ивановић Томислава, те сведока Милића Поповића. Суд је поклатио веру исказима ових сведока који су у својим исказима описали и изнели ситуацију која је завладала у месту Сјеверин и у околним местима у Општини Прибој. Суд је поклатио веру исказима ових сведока када су говорили о протестима који су се одржавали у месту Сјеверин,

где су протествовали припадници муслиманске националности, тражећи од надлежних државних органа да им се да одговор где су нестали чланови њихових породица, јер се радило о држављанима СРЈ, који су се у тренутку отмице нашли на територији Босне. Суд је прихватио у овом делу исказ сведока који је говорио о присуству наоружаних људи у тренутку када су са грађанима били представници државних власти, комисије коју је образовао тадашњи председник СРЈ Добрица Ћосић, на којима је био присутан председник општине Милић Поповић, који је у свом исказу до детаља објаснио, протесте грађана, присуство наоружаних лица, те тренутак када се налазио са представницима државне комисије, какав је завладао страх не само код грађана Сјеверина већ и код представника државне комисије, све док нису ова наоружана лица отишла из овог места, а циљ и намера због које су дошли био је да се спречи свако окупљање, протестовање, и уопште да се онемогући сазнавање шире јавности о злочину који се десио. О ситуацији која је у том делу СРЈ тада завладала, детаљно је изнео сведок Милић Поповић, а што се види у његовом каснијем обраћању надлежним државним органима и то Влади Републике Србије и председнику Владе Републике Србије. Из исказа ових сведока суд је закључио и о колективном покрету Муслимана и то читавих породица, који су из Сјеверина и околних места након отмице и одржаног протеста, после посете ових наоружаних лица у месту Сјеверину отишли за Прибој а из страха за своју личну сигурност.

Суд је ценио исказ сведока Луке Драгићевића. Његов исказ суд је делимично прихватио као тачан. Исказ овог сведока суд прихвата у делу у ком објашњава формацијски састав Вишеградске бригаде, затим објашњење у погледу начина на који је он као професионални војник примљен у војску Републике Српске и распоређен на посао начелника штаба а касније након 26. октобра 1992. године и за команданта Вишеградске бригаде. Такође, суд овај исказ прихвата у делу у коме сведок објашњава начин на који су у бригаду примани и распоређивани добровољци који су долазили из других крајева БиХ и из Републике Србије, јер је овим исказом потврђена одбрана Шевић Ђорђа, који је објаснио на који начин су добровољци укључивани у јединице војске Републике Српске, и у територијалну одбрану града Вишеграда, а то је начин на који се и он први пут нашао као борац на територији Вишеграда.

Суд не прихвата исказ сведока у делу у којем је тврдио да Лукић Милан, Драгићевић Драгутин, Крсмановић Оливер нису били припадници Вишеградске бригаде, из следећих разлога:

Увидом у истражне списе Окружног суда у Ужицу, и то читањем потврда из којих се види да су Милан Лукић и Драгутин Драгићевић били припадници војске Републике Српске и то Драгићевић Драгутин од 2.6.1992. године а Лукић Милан од 19.5.1992. године па надаље, а које су потврде коришћене у поступку пред Окружним судом у Ужицу, којим потврдама су окривљени и потврђивали својство борца, војног обвезника војске Републике Српске. Такође из прочитаних потврда-реверса о задужењу наоружања види се да су и Лукић Милан и Драгићевић Драгутин задужили наоружање од војске Српске Републике БиХ – Команде Вишеграда иако је сведок тврдио да они нису били припадници Вишеградске бригаде нити војске Републике Српске. У овом делу суд није поверовао исказу сведока из разлога што је управо сам сведок

изнео да је крајем јесени 1992. године, вршио премештај на друге војничке дужности, у другу јединицу у оквиру Вишеградске бригаде оптуженог Крсмановић Оливера, због његових здравствених проблема како је то изнео у исказу. То значи, да је само након месец дана или можда нешто више у веома кратком временском периоду од извршене отмице и убиства цивила, Оливер Крсмановић распоређен у другу јединицу, значи направљен је његов премештај, од стране команданта бригаде у другу јединицу и то у састав Вишеградске бригаде. Према томе, у том делу, а имајући у виду да је сведок препознао Оливера Крсмановића на фотографијама по свом изгледу, изнео да га се сећа управо из периода касне јесени 1992. године, значи, да је у овом делу оповргнут исказ сведока да Лукић Милан, Драгићевић Драгутин и Крсмановић Оливер нису били припадници Вишеградске бригаде. Сведок је у свом исказу тврдио да Лукић Милан није био војник, па није припадао ниједној бригади. Суд утврђује да то није тачно, јер из писмених доказа-докумената која је суд прочитао на главном претресу произилази сасвим другачије стање. Из потврда команде Вишеградске бригаде, види се да је војни обвезник, Лукић Мила Милан из Вишеграда-Рујиште 14 био ангажован у јединицама Војске Републике Српске Општине Вишеград од 19.5.1992. и даље. Наводи се у потврди да иста служи ради доказивања статуса војника војске Републике Српске. Таква потврда је издата је и на име Драгићевић Радомира Драгутина, из Вишеграда улица Пионирска бр.66, да је био ангажован у јединицама војске Српске Републике Општине Вишеград од 2.6.1992. године и даље. Наведено је да потврда служи ради доказивања статуса војника војске Републике Српске а обе потврде потписане су на месту начелник штаба именом Луке Драгићевића у то време потпуковника војске Републике Српске. Такође се види из реверса који је издат 3.10.1992. године од стране територијалне одбране - команде Вишеграда - Војске Српске да је Драгићевић Драгутин задужио аутоматску пушку калибра 7,62 мм и метке за ову пушку као и да је дана 28.9.1992. године издат реверс од територијалне одбране војске Републике БиХ - команда Вишеграда којим је Лукић Милан задужио један аутомат марке «Thompson», затим аутоматску пушку калибра 7,62 мм са наведеним бројем, ручну бомбу М-75 и пиштољ 7,65 мм са наведеним бројем са потписом примаоца Лукић Милана.

Читањем истражних списа у предмету Окружног суда у Ужицу, види се, и то читањем решења Кв. бр.189/92 дана 4. новембра 1992. године, да се уважавањем жалбе браниоца окр. Лукић Милана и по службеној дужности преиначава решење истражног судије Окружног суда у Ужицу Ки.118/92 од 30. октобра 1992. године, тако што се одбија као неоснован захтев за спровођење истраге од 30. октобра 1992. године против окр. Лукић Милана и Драгићевић Драгутина, због крив. дела из члана 33 ст.3 у вези става 2 ЗООМ-а, а против окр. Лукић Милана и због кривичног дела фалсификовања исправе из члана 233 ст.3 у вези ст.1 КЗРС, пошто стоје околности које искључују гоњење. Истим решењем укинут је притвор против окривљених. Из образложења овога решења произилази да одредбом члана 1 став 2 ЗООМ РС, одређено је да се одредбе овог Закона односе и на странце којима је одобрено стално настањење или привремени боравак дуже од 1 године ако међународним уговором није другачије одређено. Надаље се наводи да према подацима произилази да окривљенима, као странцима, није одобрено стално настањење или привремени боравак дужи од 1 године те се одредбе овог Закона, па ни оне које се односе на кривичну одговорност на њих не могу применити. У образложењу је наведено

да се не може говорити о неовлашћеном ношењу или држању оружја и муниције јер из приложених доказа произилази да су овим оружјем и муницијом уредно задужени у својој војној јединици.

Суд је вршио и увид и читање из истражних списа Окружног суда у Београду Ки.бр.566/94. Извршен је увид у овај предмет на главном претресу а прочитано је решење о спровођењу истраге из овог предмета, где се види да је против оптуженог Лукић Милана, дана 6.4.1994. године било донето решење о спровођењу истраге и решење о одређивању притвора због основане сумње да је дана 27.2.1993. године у Железничкој станици Штрпци, бивша БиХ, са групом од више НН лица противправно одузео слободу кретања одређеном броју лица путницима из воза, те да су ова лица услед противправног лишења слободе изгубила живот, чиме би окр. Лукић извршио кривично дело противправног лишења слободе из чл.63 ст.5 у вези ст.1 КЗРС. Након саслушања у овом предмету више сведока веће Окружног суда у Београду својим решењем Кв.бр.554/94 од 27.4.1994. године, поступајући по предлогу истражног судије Окружног суда да се истрага против окр. Лукић Милана обустави, донело је решење о обустави истраге, и истим решењем укинуло је притвор према окривљеном Лукић Милану, а са разлога који су предвиђени у члану 171 ст.1 тачка 4 ЗКП-а.

Суд прихвата исказ сведока као тачан, када говори да на десној обали Дрине где се налази Вишеград, није било честих борбених дејстава. Такође и део у коме говори да су у граду радили локални органи власти а што су потврдили сведок Драгана Ђекић, и оптужени Шевић Ђорђе. Сведок је изнео да у осталим местима, по селима су постојале посадне чете састављене од старијих људи са тог терена које су чувале да се на терен не убаци непријатељска војска. Такође је сведок објаснио начин на који су војници могли да напусте јединицу са знањем команде, те да су у таквим интервалима када би одлазили на одсуству били очекивани да се врате у јединицу мада се то није увек дешавало. Из тих разлога суд и прихвата могућност да је оптужени Лукић Милан организовао наоружану групу, у којој су били и остали оптужени, да би извршио наведено кривично дело како му је то оптужницом ОЈТ-а стављено на терет.

Суд не може прихватити казивање овог сведока, у делу у којем говори да му није било познато да се десила отмица, у месту Миоче, територија БиХ, јер је ту територију контролисала војска Републике Српске, та територија је у зони одговорности, Вишеградске бригаде којом је управо командовао сведок Лука Драгићевић од 26.10.1992. године, а пре тога као начелник штаба бригаде. Ово тим пре што се из исказа сведока Милића Поповића, председника Општине Прибој, представника цивилне власти Републике Србије да су контактирали са представницима цивилних власти Републике Српске и да је чак на територију Прибоја, на састанак који је сазвао председник општине, на којом су били присутни и представници цивилне власти града Рудог, био присутан и командант војске Републике Српске Ратко Младић који је у Прибој дошао хеликоптером. Из исказа сведока Милића Поповића види се да је Ратко Младић тада контактирао са представницима војске Републике Српске, управо у зони одговорности Вишеградске бригаде, да би се омогућио несметани пролазак путем делегацији која је ишла на протесни скуп у Сјеверину. Према томе, тврдња овога сведока да је за овај догађај сазнао управо када је започет овај

кривични поступак је неуверљива, јер су сви сведоци који су саслушани у овом поступку изнели да се управо у тим срединама разговарало и говорило о овом догађају, као што се види из исказа сведока Милића Поповића да су касније од стране војске Републике Српске добили обавест да се не гарантује безбедност цивилима Муслиманима који пролазе кроз територију Босне да би дошли до Прибоја, а што је све покушавао сведок Милић Поповић да реши на један законом уређен начин, цивилизовано обрађујући се представницима власти Србије. Па према томе, онда је нелогично да командант Вишеградске бригаде управо у зони где има одговорност нема никаквих сазнања у вези овог догађаја, када је страдао велики број цивила и то грађана СРЈ. Према томе, његова сазнања могла су по уверењу овога суда да буду и накнадна ако их већ као што је рекао није имао у самом моменту извршења кривичног дела, а неуверљиво је да је за овај догађај сазнао тек после 11 година када је започето вођење овог кривичног поступка. Суд је ценио и исказе сведока, који су говорили о протестима у месту Сјеверину, након извршене отмице и нестанка цивила из аутобуса. Поклонио је веру и њиховим исказима у делу где су говорили о појави наоружаних лица у Сјеверину након извршене отмице а што потврђује и чињеница да су органи МУП-а Србије управо у Сјеверину 26.10.1992. године ухапсили у путничком возилу Лукић Милана и Драгићевић Драгутина, са већом количином оружја, због чега је против истих и вођена истрага у Окружном суду у Ужицу о чему је напред било речи. Према томе, присуство овако наоружаних лица на територији Србије која су једноставно туда се кретала у пограничној зони, указује да су залазили на територију Србије, и да је њихово присуство управо изазивало страх код грађана пограничних места, пре свега грађана муслиманске националности као и код осталих грађана Републике Србије, о чему су говорили сведоци који су саслушани у току поступка, а који су описали своја осећања приликом путовања и проласка кроз ову граничну територију у зони ратних дејстава.

Током поступка обављено је и неуропсихијатријско и психолошко вештачење оптуженог Шевић Ђорђа, и то преко Комисије вештака неуропсихијатра и клиничког психолога, а у погледу душевног здравља и урачуњливости Шевић Ђорђа, који је у време извршења кривичног дела био млађе пунолетно лице. Вештачење је одређено с обзиром на приложену медицинску документацију, и сазнања да је Шевић Ђорђе, управо 1992. године ослобођен од службе редовног војног рока у ЈНА.

Из налаза вештака утврђује се да се оптужени Шевић Ђорђе презентује као једноставно структурисана личност, скромних интелектуалних потенцијала који се крећу у доњим границама просека. Има уредан рани развој, стекао скромно образовање, конкретно животно искуство и социјалне комуникације. Евидентна је сиромашна едукативна надградња, која је свакако последица одрастања у оквиру примарне породице у нестимулативним условима живљења а истовремено и последица недостатка амбиција испитаника да унапреди свој социјални статус. На емоционалном плану код оптуженог Шевић Ђорђа евидентирана су обележја импулсивности, лабилности, ниског прага толеранције на фрустрације, поводљивости и склоности да прихвати образце понашања других особа као своје. Ова обележја личности у периоду адолесценције и младалаштва испитаника била су више наглашена, што је и резултирало повременим асоцијалним радњама, као и хетероагресивним и

аутоагресивним понашањем. У том периоду оптужени је имао наглашен негативни однос према ауторитетима, а због таквог става је проглашен неспособним за војну службу. Током каснијег живота оптужени настоји да се уклопи у уобичајене социјалне и моралне норме и образце понашања, склапа ванбрачне заједнице, бави се животним активностима које су примерене његовој едукацији, а којима настоји да обезбеди социјалну егзистенцију себе и породице у чему постиже релативно скромне резултате. Код оптуженог се не региструју психопатолошки показатељи који би указивали на постојање неког од поремећаја личности. Из налаза вештака утврђује се да је оптужени Шевић Ђорђе критичном приликом, у време његовог односа према кривичном делу које му се ставља на терет, а имајући у виду да се радило о млађем пунолетном лицу које се тада налазило у фази развоја, његове способности схватања значаја дела, као и могућности да управља поступцима биле су смањене али не битно.

Суд је прихватио писмени налази и мишљење Комисије вештака неуропсихијатра и клиничког психолога, а који су дати на основу прегледа и разговора са оптуженим Шевић Ђорђем те на основу увида у медицинску документацију. У закључку овога налаза види се да оптуженом Шевић Ђорђу психијатријско лечење није потребно. Овај налаз суд је прихватио јер је дат на основу достигнућа у овој области науке, и налаз ове комисије ниједним доказом нити предлогом странака није доведен у сумњу.

На основу резултата целокупног поступка, на основу изведених доказа, и оценом свих доказа и то сваког доказа посебно и свих заједно, доводећи их у међусобну везу и у везу са одбраном оптуженом Шевић Ђорђа, и ставовима одбране оптужених које су изнели током овог поступка, суд је утврдио да је у Републици Босни и Херцеговини од 19.5.1992. године постојао унутрашњи оружани сукоб. Снаге босанских Срба и босанских Хрвата нису признавале легитимно изабрану и међународно признату власт и државу Босну и Херцеговину. Суд је даље утврдио да је на територији коју су контролисале снаге војске Републике Српске, и то на територији где је успостављена цивилна власт Републике Српске у месту Миоче, дошло до отмице цивила из аутобуса, а затим њиховог одвођења на територију Вишеграда, у хотел «Вилина влас» где су физички и психички малтретирани, и где су им нанете телесне повреде, где су пребијани од стране припадника наоружане групе, којом је командовао оптужени Лукић Милан, а у коју групу су били укључени и остали оптужени. Суд је утврдио да су оштећени цивили, држављани СРЈ, грађани муслиманске националности након физичког и психичког мучења у хотелу «Вилина влас» од стране ове наоружане групе доведени на обалу Дрине, где су их припадници ове групе убили. Према томе, на основу изведених доказа током овог поступка суд је утврдио да су оптужени Милан Лукић, оптужени Крсмановић Оливер и оптужени Драгићевић Драгутин, те оптужени Шевић Ђорђе извршили кривично дело Ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗСРЈ, на начин како је то ближе описано у изреци ове пресуде. На основу изведених доказа, ово веће је утврдило да су оштећени, грађани муслиманске националности држављани СРЈ, били цивили, и неспорно је да су као такви били заштићена лица на основу одредби члана 3 Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата.

Чињенично стање у овој пресуди утврђено је како на основу одбране оптуженог Шевић Ђорђа коју је суд делимично прихватио о чему је било речи у образложењу пресуде, тако и на основу исказа бројних саслушаних сведока, а пре свега на основу исказа сведока Драгане Ђекић, те сведока возача аутобуса и путника из аутобуса, и на основу материјалних доказа, приложених фотографија које се налазе у списима. На овим фотографијама је оптужени Шевић Ђорђе препознао неке од припадника ове наоружане групе, а у погледу присуства одређених лица, чланова ове наоружане групе, детаљно се изјаснила и сведокиња Драгана Ђекић, а о неким лицима, која су се нашла на овим фотографијама и сведок Лука Драгићевић, посебно се сведок изјаснио у односу на оптуженог Крсмановић Оливера.

Суд је неспорно утврдио да су неке фотографије, које управо сведоче о догађањима испред хотела «Вилина влас» направљене критичног дана а што је потврдила сведокиња Драгана Ђекић, а на којим фотографијама се виде отети цивили, муслиманске националности, над којима је било извршено физичко и психичко мучење, наношење телесних повреда, на један безобзиран и окрутан начин од стране оптужених.

Суд није прихватио став одбране оптужених да се фотографије не могу користити у овом поступку као ваљан доказ с обзиром да се током поступка није могло доћи до негатива филмова са којих су ове фотографије начињене. Веће сматра да није најважније порекло фотографија, њихову вредност веће види у томе што се на истима показују оптужени испред хотела «Вилина влас», показује стање оштећених након извршеног мучења и злостављања. Управо на таквој фотографији оптуженог Крсмановић Оливера препознао је сведок Лука Драгићевић а на фотографијама сведокиња Драгана Ђекић препознала је не само оптужене већ и друга лица која су била у саставу Вишеградске бригаде и територијалне одбране. Веће сматра да су ове фотографије доказ који у склопу са осталим доказима потврђује наводе из ове оптужнице, и учествовање оптужених у извршењу кривичног дела.

Одбрана оптужених истицала је током поступка да суд није утврдио тачан број најпре отетих лица, цивила из аутобуса, а затим и тачан број убијених лица на обали Дрине. Тачно је да суд није утврдио где се налазе лешеве убијених јер нису пронађени, али суд је утврдио идентитет убијених на основу исказа оштећених и на основу саслушања сведока, те на основу увида у решења о проглашењу несталих лица за умрле. Поред лица, за која су прочитани писмени докази да су проглашени за умрле, сведок Стојкановић Велисав, возач овог аутобуса изјавио је да не може потпуно прецизно да определи број људи који су изведени из аутобуса али да је по његовој процени реч о броју од 15 до 16 људи. Сведок Китић Илија, путник из аутобуса помиње да је он тог јутра видео да су у аутобусу били: Идриз Гибовић, Мандал Алија, Хоћић Медо, Колцић Мевлида. Такође сведок Раковић у свом исказу је изнео да је видео да су у аутобус ушли, а да из аутобуса у Прибој нису изашли: Гибовић Идриз, Колцић Мевлида, Шебо Мехмед, Хоћић Медо, Софтић Митхад, Џихић Есад. Утврђено је да су проглашени за умрле Хацић Зафер и Сеад Пецикоза, а такође је утврђено да из аутобуса није изашао ни Хоћић Медредин којег су сведоци видели у аутобусу. Супротни докази, тврдњи јавне тужбе и оштећених нису

пружени током овог поступка, па се не може довести у сумњу да су управо та лица нестала и да су касније лишена живота.

Веће сматра и свесно је чињенице, да је ово кривично дело извршено за време оружаног сукоба, када је било уобичајено премлаћивање и убиства, те да се са мртвима поступало индиферентно, немарно, понекад чак и безосећајно. Будући да се не ради о нормалном времену, не би било у реду да се тражи и да се примењује правило, по коме је потребно показати тело да би се доказала смрт. Међутим, веће је доказало везу између оптужених, отетих лица, задобијених повреда и касније њиховог лишења живота на обали Дрине спроведеним доказима о чему је било речи у образложењу ове пресуде.

Неспорно је да су отети, а касније убијени путници, сви били цивили, грађани и држављани Србије и СРЈ. Суд не прихвата став браниоца да је вероватно, а имајући у виду у једном делу и сведочење сведока Драгане Ђекић, да су цивили отети ради размене за убијене српске борце у борбама око Меришица. Пре свега суд то не прихвата са разлога јер су отети цивили који уживају заштиту за време рата и оружаног сукоба, а што је прописано одредбама Женевске конвенције из 1949. године и инкорпорирано у нашем законодавству, као и у протоколу 2. из 1977. године који прати Женевску конвенцију. Пре свега цивили, оштећени су држављани СРЈ и нису били укључени у оружани сукоб у БиХ. По одредбама Женевске конвенције и протокола 2, који прати ову конвенцију у случају оружаног сукоба који нема карактер међународног сукоба, стране у сукобу дужне су да примењују и поштују правила, да поступају човечно, без икакве неповољне дискриминације засноване на раси, вери, полу, убеђењу а забрањени су повређивање тих лица, убиства, свирепости, мучења, узимање талаца, повреде личног достојанства, нарочито увредљиви и понижавајући поступци и изрицање и извршење без претходних суђења од стране редовног суда. Из изведених доказа током овог поступка, а имајући у виду исказ сведока Удовичића, да су пре злостављања и убиства, цивили Муслимани понижавани по верској основи, јер је сведок изнео како је чуо да су ови цивили на камиону певали песму која вређа њихова национално достојанство: «Ој Алија ј.... ти дете». Суд не прихвата став браниоца да су оптужени евентуално извршили кривично дело отмице или кривично дело противправног лишења слободе, а да нису извршили кривично дело за које су проглашени кривим овом пресудом. Овакав став одбране је противречан свим изведеним доказима, исказима саслушаних сведока, те приложеним фотографијама. Суд не прихвата став одбране да је могуће да се цео случај отео контроли и да су власт над отетим цивилима преузели грађани Вишеграда, и да су они пресудили отетим цивилима. Оваква одбрана је у супротности са изведеним доказима, јер је неспорно да је овој наоружаној групи командовао једино оптужени Лукић Милан, да присутни грађани Вишеграда цивили, као ни друге особе нису им могле наређивати, нити су учествовали у убиству отетих цивила, јер су једноставно цивили-Муслимани била у фактичкој физичкој власти од стране оптужених од момента када су изведени из аутобуса па до момента када су на обали реке Дрине убијени, а што је образложено након изведених доказа у овој пресуди. Суд једино не спори да је могуће да су грађани Вишеграда након убиства отетих од стране овде оптужених, оштећене цивиле каменовали, као што је суд утврдио да је убиство цивила извршено јавно на обали Дрине, пред већим бројем грађана Вишеграда. Као што је речено

неспорно је током поступка утврђено да су оштећени-грађани Србије и држављани СРЈ, да на територији где су се нашли, владао је унутрашњи оружани сукоб, народа Срба, Хрвата и Муслимана тј. ближе и прецизније речено на територији коју су контролисале војне снаге Републике Српске и где је била успостављена цивилна власт Републике Српске владао је сукоб између Муслимана и Срба. Из тих разлога, веће сматра да су држављани СРЈ у том тренутку нашли се у рукама стране у сукобу, па како се ради о цивилима који су заштићена лица према одредбама члана 4 Женевске конвенције није се смело и могло према њима поступати противно овим одредбама иако се ради о унутрашњем сукобу заснованом на националној и верској основи. Члан 4 наведене Конвенције штити лица која се у било ком тренутку и на било који начин нађу у случају сукоба или у окупацији у власти једне стране у сукобу чији нису држављани. Према томе, држављани СРЈ, Муслимани нису у том тренутку дуговали лојалност припадницима босанских Срба на територији на којој су се нашли.

Из свега изложеног, ово веће сматра да се у радњама оптужених стичу сва битна обележја кривичног дела из члана 142 став 1 КЗСРЈ које су починили на начин како је ближе описано у изреци ове пресуде. Кривично дело ратни злочин против цивилног становништва односи се на онога ко нареди да се изврши напад на цивилно становништво или изврши неку од радњи које су садржане у опису овог кривичног дела како је то наведено у Закону. Суд је утврдио да је овом наоружаном групом командовао оптужени Лукић Милан. Само издавање наређења, подразумева да је кривично дело извршено, и није потребно да је по том наређењу поступљено. Дакле, извршилац кривичног дела ратног злочина против цивилног становништва је онај који је издао наређење да се изврше оне радње које су предвиђене у члану 142 став 1 КЗСРЈ. Суд не прихвата став одбране да не постоји кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗСРЈ и због тога што учинилац овог кривичног дела може бити само припадник војне, политичке или административне организације стране у сукобу, као и свако лице које се налази у њеној служби, док лица ван овако схваћеног организационог састава уколико изврше неку од радњи наведених у члану 142 не би одговарало за кривично дело ратног злочина против цивилног становништва без обзира што је то дело извршено за време рата, оружаног сукоба или окупације, већ би било кривично-правно одговорно, уколико су испуњени и остали кривично-правни услови, само за основно кривично дело-на пример убиство. Суд је током поступка утврдио да је Лукић Милан био командант ове наоружане групе, те да је цео план око извођења ове акције сачинио и спровео заједно са осталима Лукић Милан, да се по том плану поступало, да је он издао наредбу наоружаним лицима да из аутобуса који је он зауставио и у којем је вршио неовлашћено легитимисање путника, прихвате путнике, а затим су чланови ове наоружане групе отете цивиле одвели у хотел «Вилина влас» где су их изложили физичком и психичком мучењу, понижавајући њихово људско достојанство и наносећи им телесне повреде да би их одатле одвели на обалу реке Дрине где су их убили. Према томе, у сваком случају постојала је организација ове наоружане групе за спровођење конкретних акција, и вршења телесних мучења и убистава припадника друге нације и то цивила. Према томе, веће налази да су оптужени критичном приликом поступали противно одредби члана 3 став 1 тачке 1 Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата којом су

забрањени сви поступци и «повреде које се наносе животу», а нарочито све врсте убистава, те одредби члана 33 став 3 поменуте Конвенције којом је забрањено предузимање било којих репресалија према цивилном становништву, па и вршење убистава, те противно одредби члана 4 став 1 тачка «А» Допунског протокола из 1977. године који се примењује на немеђународне оружане сукобе, а који забрањује свако насиље над животом, а нарочито убиства цивилних лица.

Оптужени су поступали и противно члану 3 Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12. августа 1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба (протокол II), у којем се указује да цивили уживају заштиту за време док не узимају директно учешће у непријатељствима. У конкретном случају неспорно је да су грађани СРЈ, Муслимани – цивили који су се нашли у аутобусу у пролазу преко територије БиХ у месту Миоче, били у потпуности цивилна лица, категорија како је дефинишу правила међународног права, и да нису имали никаквог учешћа у оружаном сукобу на територији БиХ, а што је утврђено и на основу исказа саслушаних сведока током овог поступка.

Утврђујући психички однос оптужених, према извршеном кривичном делу, суд је нашао да су сви они поступали са умишљајем. Суд је током поступка утврдио да су оптужени знали да је забрањено убијање цивила, лица која не учествују у оружаном сукобу, знали су да је то противно и међународном праву, и да је кажњиво по законима државе којој су припадали, али су они желели извршење дела, желели су да нанесу патње цивилним лицима и то само због тога што су они припадници друге нације и вере, свесни су били да ови цивили нису учествовали у оружаним акцијама, али и поред тога желели су извршење дела и исто су извршили. Суд је утврдио да је оптужени Шевић Ђорђе, био урачунљив у време извршења кривичног дела, да је активно од самог почетка предузимао радње извршења кривичног дела, свестан да су забрањене, али својим деловањем показао да је хтео извршење дела као своје.

Током овог поступка, пуномоћници оштећених предлагали су суду извођење бројних доказа. О предлозима странака у поступку, и пуномоћника веће је одлучивало решењем, и за сваки предлог тј. решење дато је одређено образложење што се може видети изворно на записницима о главном претресу.

Суд је на предлог поступајућег заменика ОЈТ-а у Београду отклонио извођење доказа непосредним саслушањем у својству сведока Адмира Џихића и Владимира Матовића. Адмир Џихић је био путник у аутобусу на релацији Рудо-Прибој, [REDACTED] који се налазио поред сина брачног пара Китића и који је преживео отмицу Муслимана у Сјеверину јер њега наоружана лица нису легитимисала нити му утврђивала идентитет. По изјави оца Адмира Џихића, [REDACTED]. Веће је најпре усвојило предлог за саслушање овог сведока, међутим, два су главна претреса одложена због недоласка овога сведока, а по изјави његовог оца сведок има проблема [REDACTED]. Овај предлог тужиоца да се отклони извођење овог доказа веће је прихватило уз сагласност одбране, налазећи да његово саслушање није неопходно с обзиром да је суд саслушао велики број сведока, путника у аутобусу управо на околности догађања, најпре заустављања а потом одвођења цивила, грађана муслиманске

националности. Суд је такође отклонио извођење доказа саслушањем у својству сведока Владимира Матовића, члана комисије коју је основао председник тадашње државе Југославије Добрица Ћосић, из разлога што адреса овог сведока није била позната. На адресу са којом је суд располагао позив се вратио са назнаком «непознат». Суд се за добијање адресе обратио установи где је претходно сведок био запослен, међутим они нову адресу нису имали нити су суду могли доставити личне податке оптуженог, изнели су да са таквим подацима не располажу. Сведока је требало саслушати на околности догађања у Сјеверину и на територији Општине Прибој након отмице грађана муслиманске националности, посебно у погледу протеста грађана Сјеверина те обећања који су им дали представници државних власти. Суд налази да саслушање овог сведока није неопходно, да он нема непосредних сазнања у вези самог извршења кривичног дела, нити лица која су дело извршили, а да је на околности о којима би се овај сведок изјашњавао саслушан велики број сведока, о чему је било говора у образложењу ове пресуде. Суд је током поступка донео решење да се прибави извештај државне комисије коју је тада формирао актуелни председник државе Добрица Ћосић, и из тих разлога обратио се кабинету председника државне заједнице, из које је добијен извештај да такав извештај државне комисије они не поседују, допис исте садржине овај суд је добио и од стране службе Савета министара, и од стране службе Врховног војног савета, па из тих разлога веће је отклонило извођење овог доказа, сматра да није неопходно прибавити овакав извештај јер у погледу извршења кривичног дела, и околности како су се догађаји након тога одвијали у критичном подручју говорили су саслушани сведоци те инсистирање на саслушању сведока Владимира Матовића и прибављању извештаја државне комисије, који суд није могао добити од стране надлежних државних органа ишло би само ка одуговлачењу кривичног поступка.

Веће није прихватило поновљени предлог пуномоћника оштећених Шевка Аломеровића да се пред овим већем поново и непосредно саслуша сведок Лука Драгићевић, командант вишеградске бригаде, јер се по оцени овог већа овај сведок изјаснио на све битне околности од значаја за утврђивање постојања кривичног дела и учиниоца а суд је исказ овог сведока ценио у склопу са осталим изведеним доказима.

Веће је одбило предлог да се у својству сведока саслуша Зоран Ћетковић тадашњи министар правде у Влади Републике Србије, а на околности догађања после отмице у месту Сјеверину и Прибоју, по сазнању суда, овај сведок је преминуо. Такође суд није прихватио предлог да се у доказном поступку саслушају сведоци Добрица Ћосић, Милосав Симић, Вељко Голубовић, проф. др. Момчило Грубач, Махмут Мемич, Радомир Голезар, Петар Тодоровић, Миша Лончар, Драган Боројевић, јер ови сведоци немају непосредна сазнања у вези отмице и убиства отетих, па би њихово саслушање водило непотребном одуговлачењу поступка. Суд је одбио предлог истог пуномоћника да се у допуни доказног поступка саслушају као сведоци: Дејан Јевтић, Небојша Јеврић, Лука Драгићевић, Небојша Ранисављевић који је осуђен неправоснажном пресудом од стране Вишег суда у Бијелом пољу, због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 КЗСРЈ – случај назван «Штрпци». Пуномоћник је ове сведоке предлагао да се саслушају као борци и припадници вишеградске бригаде, међутим, веће налази

да њихово саслушање није неопходно за ову кривично-правну ствар, а пре свега имајући у виду одредбе ЗКП-а, да ови сведоци би морали бити упозорени да као сведоци нису дужни да одговарају на питања која би их изложила прогону, тако да у квалитативном смислу по оцени овог већа извођење доказа њиховим саслушањем не би допринело утврђивању другачијег чињеничног стања.

Веће је одбило и предлоге за саслушање сведока који су наведени у писменом поднеску пуномоћника оштећених Шевка Аломеровића. Углавном су предложени да се саслушају као сведоци лица која немају непосредних сазнања у вези ових догађаја, а која по оцени овога већа не могу допринети разрешењу управо ове кривично-правне ствари. Суд сматра да овај кривични поступак није требало и не може се оптерећивати извођењем доказа који би били релевантни за неки други кривични поступак, тј. веће није могло допустити да се кроз овај поступак спроводи истражни поступак у вези других догађаја који су се дешавали на територијама захваћеним ратним сукобом, а што је управо била намера пуномоћника оштећених Шевка Аломеровића. Да је суд прихватио извођење ових доказа, не би исти докази допринели разјашњењу ове кривично-правне ствари, оптерећивали би поступак и учинили би неизвесним доношење пресуде по овој кривичној ствари, поступак би се учинио нецелисходним.

Суд је одбио као сувишан и предлог пуномоћника оштећених да се прибави извештај МУП-а Републике Србије о хапшењу Лукић Милана и Драгутина Драгићевића од 25.10.1992. године, обзиром да се такви извештаји већ налазе у истражним списима, прочитани су у доказном поступку. Према томе, ово веће је усвојило и извело све конструктивне предлоге које су предлагали пуномоћници оштећених током овог поступка, а у циљу правилног и потпуног утврђивања чињеничног стања, а одбило је оне предлоге, за које налази да не би допринели разјашњењу и утврђивању чињеничног стања, а водили би ка непотребном одуговлачењу кривичног поступка.

Приликом одлучивања о кривичној санкцији према оптуженима, суд је ценио све околности предвиђене чланом 41 КЗСРЈ. Притом је суд имао у виду друштвену опасност извршеног кривичног дела, затим степен угрожености заштићеног добра, личности оптужених и друштвену опасност оптужених као извршилаца кривичног дела, те степен њихове одговорности. Имајући у виду да је ово кривично дело извршено 22. октобра 1992. године, у конкретном случају поставља се питање примене блажег Кривичног закона. Треба имати у виду члан 4 КЗСРЈ, који у ставу 1 прописује да се на учиниоца кривичног дела примењује закон који је важио у време извршења кривичног дела. Ту се долази на терен општих стандарда, а који гласе: «Да нико неће бити сматран кривим за кривично дело, ако се оно према унутрашњем или међународном праву, у време када је учињено није сматрало кривичним делом. Неће бити изречена тежа казна од оне која би се могла изрећи за кривично дело у време када је учињено.»

Ставом 2 члана 4 КЗСРЈ, прописано је ако је после извршења кривичног дела измењен закон једном или више пута примењује се закон који је блажи за учиниоца. Према томе, основно је правило у кривичном праву да Кривични закон нема ретроактивно дејство осим када је закон блажи за учиниоца, када је ретроактивна примена закона обавезна.

Чланом 38 КЗСРЈ одређено је да затвор не може бити краћи од 15 дана ни дужи од 15 година. Кривичним законом СФРЈ за кривично дело из члана 142 став 1 прописана је била казна затвора најмање 5 година или смртна казна.

Чланом 38 став 2 КЗСФРЈ било је прописано за кривично дела за која је прописана смртна казна суд може изрећи и затвор од 20 година.

Законом о изменама и допунама КЗСРЈ од 16.7.1993. године брисане су одредбе које су се односиле на смртну казну а што је било мотивисано прописом члана 21 Устава СРЈ од 27.4.1992. године, да се смртна казна не може предвидети за кривична дела која се прописују Савезним законом, тако да ова казна није ни прописана ни за једно кривично дело из Кривичног закона СРЈ.

Чланом 38 став 2 КЗСРЈ из 1993. године прописано је да се за најтежа кривична дела може прописати затвор од 20 година.

Чланом 142 став 1 КЗСРЈ, за ово кривично дело прописана је казна затвора најмање 5 година или затвор од 20 година.

Како је чланом 37 КЗСФРЈ одређено, да се смртна казна не може прописати као једина главна казна за одређено кривично дело, и да се може изрећи само за најтеже случајеве тешких кривичних дела за која је законом прописана, а чланом 38 став 2 истог Закона одређено да уместо смртне казне када је прописана, суд може изрећи и затвор од 20 година, да је за кривична дела учињена са умишљајем када је прописан затвор од 15 година може се за тешке облике тог дела прописати и затвор од 20 година. Ово све значи да смо у систему санкција Кривичног закона СФРЈ, и касније КЗСРЈ, имали као самосталну казну затвора, казну од 20 година. Суд налази да имајући у виду више пута измене Кривичног закона СФРЈ и СРЈ, и обавезу примене најблажег закона, ако један закон важи у време извршења дела, други у време суђења, а у међувремену, било је промена Кривичног закона и санкције за конкретно кривично дело, па суд сматра да је у таквој ситуацији обавезан да примени Кривични закон који је најблажи за оптуженог, што у конкретном случају значи да је најблаже и најповољније применити закон који је прописивао за ово конкретно кривично дело казну затвора у трајању од најмање 5 година или казну од 20 година затвора, а то је КЗСРЈ од 16.7.1993. године.

Према томе, приликом одлучивања о врсти и висини казне суд је узео у обзир отежавајуће околности и то тешке последице настале извршењем овог кривичног дела-смрт 16 недужних лица, околности под којима је дело извршено, одвођење путника из аутобуса на један преваран, перфидан начин и то већином грађана државе која није учествовала у оружаном сукобу, па је суд оптуженима Лукић Милану, Драгићевић Драгутину и Крсмановић Оливеру изрекао казне затвора у трајању од 20 година, рачунајући да се једино овако изреченом казном може постићи сврха како специјалне тако и генералне превенције.

Суд је оптуженом Шевић Ђорђу изрекао казну затвора у трајању од 15 година, имајући у виду да је у време извршења кривичног дела оптужени

[REDACTED]. По уверењу суда, овако изреченим казнама може се постићи сврха кажњавања из члана 33 КЗСРЈ, и то сврха како специјалне тако и генералне превенције.

У изречене казне оптуженом Драгићевић Драгутину и Шевић Ђорђу има се урачунати и време које су оптужени провели у притвору.

Оптужени су ослобођени дужности плаћања трошкова кривичног поступка и одређено је да исти падају на терет буџетских средстава суда. При том је суд имао у виду чињеницу да су оптужени Шевић и оптужени Драгићевић у притвору, без извора материјалних средстава, те да би обавезивање истих на плаћање трошкова кривичног поступка довело у питање егзистенцију чланова њихове ближе породице.

Породице оштећених ради остваривања имовинско-правног захтева упућују су на парницу.

Са горе изнетих разлога одлучено је као у изреци ове пресуде.

Записничар
Биљана Којић

ПРАВНА ПОУКА:

Против ове пресуде може се изјавити жалба у року од 15 дана од дана пријема писменог отправака, Врховном суду Републике Србије, а преко овог суда.